GABRIEL GARCÍA MÁRQUEZ

ŞER SAATİ

1982
NOBEL EDEBİYAT ÖDÜLÜ

ROMAN

Çeviri: SEÇKİN SELVİ

CAN

6. BASKI

GABRIEL GARCÍA
MÁRQUEZ

ŞER SAATİ

La mala hora, Gabriel García Márquez
© 1962, Gabriel García Márquez
© 1991, Can Sanat Yayınları Ltd. Şti.
Bu eserin Türkçe yayın hakları Agencia Literaria Carmen Balcells S.A. aracılığıyla alınmıştır.
Tüm hakları saklıdır. Tanıtım için yapılacak kısa alıntılar dışında yayıncının yazılı izni olmaksızın hiçbir yolla çoğaltılamaz.

1. basım: 1991
6. basım: Aralık 2012
Bu kitabın 6. baskısı 1 000 adet yapılmıştır.

Kapak tasarımı: Ayşe Çelem Design

Kapak baskı: Azra Matbaası
İç baskı ve cilt: Özal Matbaası

ISBN 978-975-07-0990-6

CAN SANAT YAYINLARI
YAPIM, DAĞITIM, TİCARET VE SANAYİ LTD. ŞTİ.
Hayriye Caddesi No: 2. 34430 Galatasaray, İstanbul
Telefon: (0212) 252 56 75 / 252 59 88 / 252 59 89 Faks: (0212) 252 72 33
www.canyayinlari.com
yayinevi@canyayinlari.com

GABRIEL GARCÍA MÁRQUEZ

ŞER SAATİ

ROMAN

1982 NOBEL EDEBİYAT ÖDÜLÜ

Çeviri

Seçkin Selvi

Gabriel Garcia Márquez'in Can Yayınları'ndaki diğer kitapları:

Başkan Babamızın Sonbaharı, 1982
Bir Kayıp Denizci, 1982
Kırmızı Pazartesi, 1982
Yaprak Fırtınası, 1983
Yüzyıllık Yalnızlık, 1984
Kolera Günlerinde Aşk, 1989
Labirentindeki General, 1990
Albaya Mektup Yok, 1991
İyi Kalpli Erendira, 1991
Hanım Ana'nın Cenaze Töreni, 1992
On İki Gezici Öykü, 1993
Aşk Ve Öbür Cinler, 1994
Bir Kaçırılma Öyküsü, 1996
Şili'de Gizlice, 1996
Anlatmak İçin Yaşamak, 2005
Benim Hüzünlü Orospularım, 2005
Mavi Köpeğin Gözleri, 2011

GABRIEL GARCÍA MÁRQUEZ, 6 Mart 1928'de Kolombiya'nın Aracataca kentinde doğdu. Hukuk ve gazetecilik öğrenimini yarım bıraktı. 1940'lardan başlayarak uzun yıllar gazetecilik yaptı. Yine aynı yıllarda öykü yazmaya başladı. Yayımlanan ilk önemli yapıtı, *Yaprak Fırtınası*'ydı. *Albaya Mektup Yok*, ülkesi uğruna savaşarak yaptığı hizmetlerin karşılıksız kaldığını anlayan bir subay eskisinin öyküsüydü. Bunu *Hanım Ana'nın Cenaze Töreni* (1962) ve *Şer Saati* (1962) izledi. García Márquez, en tanınmış romanı *Yüzyıllık Yalnızlık*'ı (1967), Meksika'ya ilk gidişinde yazdı. *Yüzyıllık Yalnızlık*'taki bir bölümden esinlenerek yazdığı öykülerini *İyi Kalpli Erendira* (1972) adlı kitapta toplayan yazar, daha sonra birbiri ardı sıra *Mavi Köpeğin Gözleri*'ni (1972), *Başkan Babamızın Sonbaharı*'nı (1975), *Kırmızı Pazartesi*'yi (1981), *Kolera Günlerinde Aşk*'ı (1985), Simón Bolívar'ın yaşamının son aylarını konu edinen *Labirentindeki General*'i (1989) yayımladı. García Márquez, 1982'de Nobel Edebiyat Ödülü'ne değer görüldü.

SEÇKİN SELVİ, Üsküdar Amerikan Koleji'ni bitirdi. Öğrenimini Dil-Tarih ve Coğrafya Fakültesi'nde sürdürdü. Tiyatro 70 ve Edebiyat 81 dergilerini çıkardı. Günaydın ve Sabah gazetelerinde köşe yazarlığı yaptı. Milliyet Sanat dergisinde tiyatro eleştirileri yazıyor. MGS Merkezi ve Yeditepe Üniversitesi'nde eleştiri dersi verdi. Asaf Çiyiltepe Ödülü, Aydın Üstüntaş ve Çevirmenler Derneği Onur Ödülü alan Selvi, 1957'den başlayarak tiyatro, felsefe, edebiyat dallarında 151 yapıt çevirdi.

Peder Ángel, heybetine yaraşır bir çabayla ağır ağır doğruldu. Ellerini yumruk yapıp gözkapaklarını ovuşturdu; işlemeli cibinliği yana sıyırdı ve çarşafsız şiltenin üzerinde oturarak bir an daldı. Yaşadığını kavramak; hangi günde, ayın kaçında olduğunu anımsamak ve de azizler takviminde o güne neyin rastladığını bulmak için hep böyle yapardı. "Salı, 4 Ekim," diye düşündü ve mırıldandı: "Assisili Francesco Günü."

Yıkanmadan ve dua etmeden giyindi. Ehlileştirilmiş bir öküzün sakin gövdesini andıran hantallıkta, iriyarı, al suratlıydı ve ağır, mahzun kımıltılarla tıpkı bir öküz gibi hareket ederdi. Cüppesini ilikleme işini bitirdikten sonra bir harpı akort edercesine özenle, ağır ağır kol demirini indirip avluya bakan kapıyı açtı. Yağmurda ıslanmış hintsümbülleri, bir şarkının sözlerini anımsattı ona.

"Deniz gözyaşlarımla daha da büyüyecek," diye içini çekti.

Yatak odası, saksılarla çevrili ve aralarında ekim çimlerinin bitmeye başladığı seyrek tuğla döşeli bir iç verandayla kiliseye bağlanıyordu. Peder Ángel, kiliseye girmeden önce tuvalete gitti. Gözlerini yaşartan keskin amonyak kokusunu içine çekmemek için soluğunu tutarak şakır şakır işedi. Sonra *Me llevará esta barca hasta*

tu sueño (Bu tekne beni senin düşlerine taşıyacak) şarkısını aklından geçirerek verandaya çıktı. Kilisenin daracık küçük kapısında hintsümbüllerinin buğusunu son kez kokladı.

İçerisi kötü kokuyordu. Tek kanatlı kapıyla alana açılan, yine seyrek tuğla döşeli, uzun bir geçit vardı. Peder Ángel doğruca çan kulesine gitti. Saati kurmaya yarayan ağırlıkların, başından bir metreyi aşkın yükseklikte olduğunu görünce kurmanın en azından bir hafta daha idare edeceğini düşünürken sivrisinekler üzerine saldırdı. Bir şaplak indirerek sivrilerden birini ensesinde ezip elini çanın ipine sildi. Sonra, ta tepeden karmaşık dişli takımının, karın gurultusuna benzeyen sesini ve hemen ardından kendi karnında çanın –tok, derin sesiyle– saat beşi çaldığını duydu.

Son çınlama kaybolana kadar bekleyip ipi iki eliyle kavradı, bileklerine doladı ve çatlak bronzları tartışma götürmez bir inançla çınlattı. Altmış bir yaşına gelmiş, çan çalmak artık onu fazlasıyla zorlayan bir külfet halini almıştı. Ama sabah ayini çağrısını her zaman kendisi yapardı, bu iş moralini güçlendirirdi.

Çanlar çalarken Trinidad sokak kapısını açtı ve kapanları kurduğu köşeye gitti. Hem tiksinti hem sevinç veren bir görüntüyle karşılaştı: Ufak çapta bir kıyım olmuştu.

Birinci kapanı açtı, fareyi kuyruğundan tutup karton bir kutuya attı. Tam o sırada Peder Ángel, alana bakan kapıyı açmıştı.

Trinidad, "Günaydın Peder," dedi.

Peder'in davudi sesinden bir karşılık gelmedi bu söze. Bomboş alan, yağmurda uyuyan badem ağaçları, hiçbir avuntu taşımayan ekim şafağında kıpırtısız yatan köy, Peder'de bir terk edilmişlik duygusu uyandırdı. Ama kulağı yağmurun sesine alışınca, alanın arka tarafından açık seçik ve biraz da gerçekdışı gibi gelen Papaz'ın klar-

netinin sesini ayırt etti. Ancak o zaman Trinidad'ın selamına karşılık verdi.

"Papaz serenat yapanlarla birlikte değildi," dedi.

Trinidad, "Hayır değildi," diye onu doğrulayarak, fare dolu kutuya yaklaştı. "Sadece gitarlar vardı."

"Neredeyse iki saat saçma sapan bir şarkıya çalıştılar. 'Deniz gözyaşlarımla daha da büyüyecek.' Böyle değil miydi o şarkı?"

Trinidad, "Papaz'ın yeni şarkısı o," dedi.

Kapının yanında kımıldamadan dikilen Peder Ángel, bir an şaşırdı. İki sokak ötede oturan Papaz'ın yıllardır her sabah güvercinliğinin karşısındaki tabureye kurulup klarnet çalışını dinlemişti. Bu, köyü şaşmaz bir dakiklikle yaşama geçiren çarkın işlemeye başlamasıydı: önce saatin beşi çalması, ardından ilk ayin çağrısı, sonra da güvercin pisliği kokan havayı saydam ve düzenli notalarla temizleyen, Papaz'ın klarnet sesi.

Peder, "Müzik iyi, ama sözler saçma," diye karşı çıktı. "Sondaki sözü başa, baştakini sona alsan, yine bir şey fark etmiyor: 'Bu tekne beni senin düşlerine taşıyacak.'"

Peder kendi buluşuna gülümseyerek döndü, vaiz kürsüsünün ışıklarını yakmaya gitti. Trinidad peşinden yürüdü. Sırtında kolları parmaklarına kadar inen uzun, beyaz bir elbise vardı. Çıkık kaşlarının altındaki gözleri kapkaraydı.

Peder, "Bütün gece buralardaydılar," dedi.

Trinidad kutunun içindeki fareleri sallayarak, "Margot Ramírez'in yerindeydiler," dedikten sonra, kayıtsız bir tavırla, "ama dün gece serenattan daha iyi bir şey vardı," diye sözünü tamamladı.

Peder durdu, durgun mavi gözlerini ona dikti.

"Neymiş o?"

Trinidad, "Yakıştırmalar," diyerek sinirli bir kahkaha attı.

Üç ev ötede, César Montero, düşünde filleri görüyordu. Filleri pazar günü sinemada görmüştü. Filmin bitmesine yarım saat kala yağmur başlamıştı, şimdi de düşünde devam ediyordu.

Dehşete kapılmış yerliler fil sürüsünden kaçarlarken, Cesar Montero heybetli gövdesinin olanca ağırlığını duvara çevirdi. Karısı hafifçe itti onu, ama ikisi de uyanmadılar. Cesar Montero, "Buradan gidiyoruz," diye sayıklayarak eski yerine döndü. Sonra uyandı. Tam o sırada ayin için ikinci çan çaldı.

Kapısına bacasına tel gerilmiş bir odaydı burası. Alana bakan telli pencerede sarı çiçekli kreton perde asılıydı. Ufak komodinin üzerinde portatif radyo, gece lambası ve kadranı fosforlu bir saat duruyordu. Öteki taraftaki duvarın önünde kapıları aynalı koskoca bir gardırop vardı. Cesar Montero çizmelerini giyerken Papaz'ın klarnetini duymaya başladı. Çizmenin deri bağcıkları çamurdan kaskatı olmuştu. Cesar Montero, kurumuş deriden daha da sert olan eliyle bağcıkları sıkıca çekti. Sonra mahmuzlarını arandı, ama karyolanın altında bulamadı. Karısını uyandırmamak için gürültü etmemeye çalışarak karanlıkta giyinmesini sürdürdü. Gömleğini iliklerken komodinin üzerindeki saate göz attı, sonra yeniden karyolanın altına eğilip mahmuzlarını aradı. Önce el yordamıyla yokladı. Bulamayınca dizüstü çöküp karyolanın altına girmeye davrandı. Karısı uyandı.

"Ne arıyorsun?"

"Mahmuzları."

"Gardırobun arkasında asılı. Cumartesi günü kendin koydun ya oraya."

Karısı cibinliği kenara çekip lambayı yaktı. Cesar utangaç bir ifadeyle doğruldu. Geniş omuzlu, heybetli biri olmasına karşın, tabanları ağaç kabuğuna benzeyen çizmelerini giydiği zaman bile hareketleri kıvraktı. Müt-

hiş sağlıklıydı. Yaşını göstermezdi, ama ense derisine bakılırsa elliyi aşmış olmalıydı. Mahmuzlarını takmak için karyolaya oturdu.

Karısı, sızlayan kemiklerinde gecenin nemini duyarak, "Hâlâ yağıyor," dedi. "Kendimi su çekmiş sünger gibi hissediyorum." Kısa boylu, kemikli, uzun, sivri burunlu kadın uyku mahmurluğunu iyice atamamışa benziyordu. Perdenin ardından yağmuru görmeye çalıştı. Cesar Montero mahmuzlarını takıp ayağa kalktı, ayaklarını birkaç kez döşemeye vurdu. Ev, bakır mahmuzların yere çarpışıyla sarsıldı.

"Jaguar ekimde yağlı olur," dedi.

Ama kendini Papaz'ın melodisine kaptırmış olan karısı onu duymadı. Gözlerini yeniden kocasına çevirdiğinde, Cesar gardırobun önünde bacaklarını iki yana açmış, boyu aynadan çok uzun olduğu için eğilmiş, saçlarını tarıyordu.

Karısı, alçak sesle Papaz'ın melodisine eşlik ediyordu.

Cesar, "Bütün gece bu şarkıyı zımbırdattılar," dedi.

"Çok güzel bir şarkı."

Kadın yatağın başucuna bağlı kurdeleyi çözdü, saçlarını ensesinde toplayıp bağladı ve içini çekti. Artık iyice uyanmıştı:

"Ölünceye kadar düşlerinde kalacağım."

Cesar onunla ilgilenmedi. Birkaç parça ziynet eşyasıyla bir kadın saatinin ve dolmakalemin durduğu çekmeceden cüzdanını aldı. İçinden dört tane kâğıt para çekip cüzdanı yerine koydu. Sonra gömleğinin cebine altı tane tüfek saçması yerleştirdi.

"Yağmur devam ederse cumartesiye dönmem," dedi.

Avluya bakan kapıyı açınca bir an eşikte durdu, gözleri karanlığa alışsın diye beklerken ekimin o kasvetli kokusunu içine çekti. Kapıyı kapatacağı sırada yatak odasındaki saat çaldı.

Karısı yataktan fırlayıp saatin zilini susturana kadar Cesar, eli kapının tokmağında, tetikte bekledi. Sonra düşünceli bir tavırla ilk kez karısının suratına baktı.

"Dün gece düşümde filleri gördüm," dedi.

Sonra kapıyı kapatıp katırı eyerlemeye gitti.

Üçüncü çan sesinden önce yağmur hızlandı. Rüzgâr, alandaki badem ağaçlarının üzerinden son kuru yaprakları da çekip kopardı. Sokak lambaları söndü, ama evlerin kapıları hâlâ kilitliydi. Cesar Montero katırı mutfağa sürdü, yere inmeden karısına seslenip yağmurluğunu getirmesini söyledi. Omzuna attığı çifteyi çıkarıp eyerin yanına uzunlamasına bağladı. Karısı elinde yağmurlukla mutfağa girdi.

Söylediği söze kendi de inanmadan, "Hava açılana kadar beklesen," dedi.

Cesar sesini çıkarmadan yağmurluğu giydi. Avluya doğru baktı.

"Bu hava aralığa kadar açmaz."

Karısı verandanın öteki ucuna bakarak onunla birlikte yürüdü. Yağmur, çatıdaki paslı teneke kaplamaları dövüyordu, ama kocası oralı olmadan gidiyordu. Cesar katırı mahmuzladı, avludan çıkarken başını kapıya çarpmamak için eğildi. Saçaktan düşen damlalar, tüfek saçması gibi iniyordu sırtına. Sokak kapısında, arkasına bakmadan seslendi:

"Cumartesiye görüşmek üzere!"

"Cumartesiye görüşmek üzere!" dedi kadın.

Alandaki tek açık kapı, kilisenin kapısıydı. Cesar Montero başını kaldırdı, gökyüzünün neredeyse başına değecekmiş gibi kapalı görüntüsüne, ağır ve kasvetli havaya baktı, istavroz çıkarıp katırı mahmuzladı. Hayvan kaygan toprağa tırnağını geçirinceye kadar, arka ayaklarının üzerinde birkaç kez döndü. Cesar Montero, evinin kapısına iliştirilmiş kâğıdı işte o sırada gördü.

Kâğıdı katırın sırtından inmeden okudu. Su, boyaları birbirine karıştırmıştı, ama fırçayla ve iri kitap harfleriyle yazılmış yazı yine de okunabiliyordu. Cesar Montero katırı duvara sürdü, kâğıdı çekip aldı, paramparça etti.

Dizginleri hafifçe koyuverip katırı tırısa kaldırdı. Saatlerce böyle gidebilirdi. Kapıları açıldığı zaman uyku tortularını dışarı atan kerpiç duvarlı evlerin sıralandığı daracık, eğri büğrü bir sokağa saparak alandan uzaklaştı. Burnuna kahve kokusu geldi. Köyün son evlerini de geride bıraktıktan sonra katırın başını geri çevirdi, aynı düzgün tırısla alana döndü ve Papaz'ın evinin önünde durdu. Hiç acele etmeden katırdan indi, çiftesini aldı, katırı direğe bağladı.

Kapıya kol demiri vurulmamış, kocaman bir deniz kabuğuyla alttan sıkıştırılmıştı. Cesar Montero, ufak, loş oturma odasına girdi. Tiz bir nota sesi duydu. Ardından kulak kabartan bir sessizlik geldi. Cesar, üzerinde yünlü kumaştan örtü ve yapma çiçeklerle dolu vazo bulunan ufak masanın çevresine yerleştirilmiş dört iskemlenin yanından yürüyüp avlu kapısının önünde durdu. Yağmurluğunun başlığını arkaya attı, el yordamıyla çiftenin emniyetini açtı ve sakin, neredeyse dostça bir tonla seslendi:

"Papaz efendi!"

Papaz, bir yandan klarnetin ağızlığını sökerken kapıda belirdi. İnce, uzun bir delikanlıydı. Yeni terleyen seyrek bıyıklarına makasla biçim verilmişti. Cesar Montero'nun, topuklarını toprak döşemeye gömercesine dikildiğini ve elindeki çifteyi karnına doğrulttuğunu görünce ağzını açtı. Ama bir şey demedi. Benzi attı, gülümsedi. Cesar Montero, önce topuklarını bir daha kavileştirdi, sonra dirseğiyle dipçiği kalçasına dayadı, dişlerini sıktı ve aynı anda tetiği çekti. Ev patlamayla sarsıldı. Ama Cesar Montero, Papaz'ın, peşi sıra kanlı kuştüylerinden iz bıra-

karak solucan gibi kıvrıla kıvrıla sürüklenişini, bu patlamadan önce mi sonra mı gördüğünü kestiremedi.

Belediye Başkanı tüfek tam patladığı anda uykuya dalmak üzereydi. Azıdişinin sızısından üç gecedir gözüne uyku girmemişti. O sabah ilk çan çaldığında, sekizinci ağrıkesici hapı yuttu. Sancı azaldı. Yağmurun çinko çatıdaki tıpırtısı Belediye Başkanı'na ninni gibi geldi. Ama uykusunda bile azıdişi içten içe zonkluyordu. Patlamayı duyunca sıçrayarak uyandı, her zaman hamağın yanındaki iskemlenin üzerine, sol elinin erişebileceği yere bıraktığı tabancasıyla fişekliğine sarıldı. Ama yağmurun sesinden başka ses duymayınca karabasan gördüğünü sandı. Ve dişinin ağrısını yeniden duydu.

Biraz ateşi de vardı. Aynaya bakınca yanağının şiştiğini gördü. Mentollü vazelin kavanozunu açıp, tıraşı uzamış yanağının üzerinden ağrıyan yere sürdü. Birden yağmurun içinden uzaktan uzağa sesler geldi kulağına. Balkona çıktı. Mahalleli, kimi gecelikli, kimi giyinik, alana doğru koşturuyordu. Çocuğun biri başını ona çevirdi, kollarını kaldırıp sallayarak bir yandan koşmaya devam ederken bağırdı:

"César Montero, Papaz'ı öldürdü!"

Alanda, César Montero çiftesini kalabalığa doğrultmuş yürüyordu. Belediye Başkanı onu zor tanıdı. Tabancasını sol eline alıp alanın ortasına doğru yürümeye başladı. Halk açılıp ona yol verdi. Bilardo salonundan, elindeki tüfeği César Montero'ya çeviren bir polis çıktı. Belediye Başkanı alçak sesle, "Sakın ateş edeyim deme hayvan," diyerek tabancasını kılıfına soktu. Polisin elinden tüfeği alarak alanın ortasına yürümeye devam etti.

"César Montero," diye seslendi, "o çifteyi bana ver!"

César Montero o ana kadar Belediye Başkanı'nı fark

etmemişti. Sıçrayarak ona döndü. Belediye Başkanı tetikteki parmağını biraz daha bastırdı, ama ateş etmedi.

Cesar Montero, "Gel de al!" diye haykırdı.

Belediye Başkanı tüfeği sol eliyle tutuyor, sağ eliyle de gözkapaklarını ovuşturuyordu. Parmağını tetikten, gözlerini Cesar Montero'dan ayırmaksızın, her adımını hesaplı atıyordu. Birden durdu ve dostça bir tonla, "Çifteyi yere at Cesar," dedi, "bir çılgınlık yapayım deme."

Cesar Montero geriledi. Belediye Başkanı, parmağı tetikte ilerledi. Cesar Montero çifteyi indirip yere atıncaya kadar, Belediye Başkanı kılını kıpırdatmadı. Sonra sırtında pijamasından başka bir şey olmadığını, yağmurun altında boncuk boncuk terlediğini ve diş ağrısının kesildiğini fark etti.

Evlerin kapıları, pencereleri açıldı. Tüfeklerini kuşanmış iki polis alanın ortasına koştular. Kalabalık da peşlerinden sökün etti. Polisler yarım dönüş yaparak sıçrayıp tüfeklerini doğrulttular.

Kalabalığa, "Basın geriye!" diye bağırdılar.

Belediye Başkanı hiç kimsenin suratına bakmadan, sakin sakin seslendi:

"Alanı boşaltın."

Kalabalık dağıldı. Belediye Başkanı, yağmurluğunu çıkarttırmadan Cesar Montero'nun üzerini aradı. Gömlek cebinde üç tüfek saçması, pantolonunun arka cebinde kemik saplı bir sustalı buldu. Öteki cebinden bir defter, üç anahtar takılı bir anahtarlık ve dört tane yüz pesoluk çıkardı. Cesar Montero üzerinin aranmasına hiç karşı koymuyor; kollarını açmış, sadece aramayı kolaylaştırmak için gövdesini oynatarak duruyordu. Belediye Başkanı işini bitirince polisleri çağırdı, Cesar Montero'nun üzerinden çıkanları verdi ve Cesar'ı onlara teslim etti.

"Belediyenin ikinci katına götürün," diye emretti, "ondan sizi sorumlu tutuyorum."

César Montero yağmurluğunu çıkarıp polislerden birine uzattı ve yağmura da, alanda toplanan halkın şaşkınlığına da aldırış etmeden iki polisin arasında yürüdü. Belediye Başkanı onun peşinden düşünceli düşünceli baktı. Sonra kalabalığa dönüp tavuk kışkışlar gibi yaparak, "Dağılın!" diye bağırdı.

Çıplak koluyla yüzünü kurulayarak alanı geçip Papaz'ın evine girdi.

Ölenin anası, acımasız bir hamaratlıkla kendisini yelpazeleyen kadınların ortasında bir iskemleye yığılmıştı. Belediye Başkanı kadınları itip iki yana açarak, "Bırakın, kadın biraz hava alsın," deyince içlerinden biri döndü, "Kadıncağız tam da ayine gidiyordu," dedi.

"Peki peki, ama bırakın da biraz soluk alsın."

Papaz sundurmada, güvercinliğin yanında, kanlı kuştüylerinin arasında yüzükoyun yatıyordu. Belediye Başkanı kapıda göründüğü sırada, erkekler cesedi kaldırmaya uğraşıyorlardı.

Belediye Başkanı, "Geri durun hele," dedi.

Adamlar cesedi tüylerin arasına, bulduklan gibi bırakarak sessizce geri çekildiler. Belediye Başkanı cesedi inceledikten sonra sırtüstü çevirdi. Kuştüyleri havada uçuştu. Cesedin beli hizasında, hâlâ ılık ve kıvıl kıvıl kana yapışmış tüyler duruyordu. Belediye Başkanı tüyleri eliyle sıyırdı. Gömlek yırtılmış, kemerin tokası kırılmıştı. Gömleğin altından ölünün iç organlarını gördü. Yaranın kanı durmuştu.

Adamlardan biri, "Jaguar çiftesiyle vurmuş," dedi.

Belediye Başkanı ayağa kalktı. Gözlerini cesetten ayırmadan elindeki kanlı kuştüylerini güvercinliğin sırıklarından birine sıyırdıktan sonra elini alt pijamasına sildi ve adamlara, "Yerinden kımıldatmayın," dedi.

Adamlardan biri, "Burada boylu boyunca bırakacak çocuğu," diye söylendi.

Belediye Başkanı, "Defin ruhsatını hazırlamamız gerek," dedi.

İçeriden kadınların ağıdı başladı. Belediye Başkanı, feryatların ve odanın havasını tüketmeye başlayan kokuların içinden geçip sokak kapısına vardığında Peder Ángel ile burun buruna geldi.

Peder şaşkınlık içinde, "Ölmüş!" diye haykırdı.

Belediye Başkanı, "Ölmüş ya," dedi.

Alanın çevresindeki evlerin kapıları açılmıştı. Yağmur dinmişti, ama damların üzerine çöken kasvetli hava güneşin zerresini sızdırmıyordu. Peder Ángel, Belediye Başkanı'nın koluna asılarak durdurdu.

"César Montero iyi adamdır," dedi. "Bir anlık çılgınlık olmalı bu."

Belediye Başkanı sabırsızlanarak, "Biliyorum, dedi. "Merak etme Peder, ona bir şey olacağı yok. Hadi gir içeri, sana orada iş düşüyor."

Acele acele yürüdü, polislere halkı serbest bırakmalarını söyledi. O âna kadar kordon altında tutulan kalabalık, Papaz'ın evine doğru koşuştu. Belediye Başkanı bilardo salonuna gitti. İçeride bir polis, Belediye Başkanı'nın teğmen üniformasını eline almış hazır bekliyordu.

Normal olarak, salon o saatte açık olmazdı. Oysa o gün saat daha yedi olmadan tıklım tıklım doluydu. Dörder kişilik masalardaki ve barın önündeki adamlar kahve içiyorlardı. Çoğunun üzerinde hâlâ pijama üstü, ayaklarında terlik vardı.

Belediye Başkanı herkesin gözü önünde soyundu, alt pijamasıyla şöyle bir kurulanıp sessizce giyinmeye başladı. Bir yandan da oradakilerin anlattıklarına kulak veriyordu. Salondan çıkarken olayla ilgili bütün ayrıntıları öğrenmişti.

Kapıda durup, "Dikkatli olun!" diye seslendi. "Köyü üzerime kışkırtacak olanı deliğe tıkarım!"

Kimseye selam vermeden, ama köyün heyecanlı halini de algılayarak taş döşeli sokaktan yürüdü gitti. Gençti, rahat tavırlıydı, her adımında varlığını duyurup kabul ettirme niyeti seziliyordu.

Haftada üç kez yük ve yolcu götüren çatanalar saat yedide iskeleden hareket ederken düdük çaldı, her zamankinin tersine kimse oralı olmadı. Belediye Başkanı, Suriyeli tacirlerin rengârenk mallarını sermeye başladıkları kemerli geçitten yürüdü. Başı köseleye dönüşmüş buklelerle çevrili, yaşı belirsiz Dr. Octavio Giraldo, muayenehanesinin kapısında durmuş, nehirden aşağı süzülen çatanaları seyrediyordu. Onun da sırtında pijama üstü, ayağında terlikleri vardı.

Belediye Başkanı, "Doktor," dedi, "hadi giyin de gidip otopsiyi yap."

Doktor merakla onu süzdü. Beyaz dişlerini göstererek, "Demek artık otopsiler yapıyoruz. Doğrusu bu büyük ilerleme," dedi.

Belediye Başkanı gülümsemeye çalıştıysa da, yanağının sızısından gülmeyi beceremeyip ağzını eliyle kapadı.

Doktor, "Ne var?" diye sordu.

"Cenabet bir azıdişi."

Dr. Giraldo sohbeti uzatmaya niyetli görünüyordu. Ama Belediye Başkanı'nın acelesi vardı.

Rıhtımın ucundaki, çitten örme duvarlı, neredeyse suya kadar inen saz damlı bir evin kapısını vurdu. Benzi yeşile çalan, yedi aylık gebe bir kadın kapıyı açtı. Yalınayaktı. Belediye Başkanı onu bir yana iterek loş oturma odasına girdi.

"Yargıç!" diye seslendi.

Yargıç Arcadio, nalınlarını sürüye sürüye iç kapıda göründü. Çıplak tenine pamuklu bir pantolon geçirmişti. Kemersiz pantolon göbeğinin altında duruyordu.

Belediye Başkanı, "Bir defin ruhsatı hazırlayıver," dedi.

Yargıç Arcadio şaşkınlığını gösteren bir ıslık çalarak, "Eski köye yeni âdet mi getiriyoruz?" diye sordu.

Belediye Başkanı ağır adımlarla Yargıç'ın peşinden yatak odasına girdi. Uykuyla ağırlaşmış havayı temizlemek için pencereyi açarken, "Bu iş başka," dedi. "Her şeyi usulüne uygun yapmak en iyisidir." Ellerinin tozunu ütülü pantolonuna silerek, hiç de alaycı olmayan bir tavırla sordu:

"Defin ruhsatının ne demek olduğunu biliyor musun?"

Yargıç, "Tabii," dedi.

Belediye Başkanı pencerenin önünde ellerine baktı. Yine alaysız ve sitemsiz bir tavırla, "Kâtip'i çağır da yazılacakları yazsın," dedikten sonra kıza dönüp avuçlarını gösterdi. Kan izleri vardı.

"Ellerimi nerede yıkayabilirim?"

Kız, "Su deposunda," dedi.

Belediye Başkanı avluya çıktı. Kız çekmeceden temiz havlu çıkardı, arasına kokulu sabun koydu.

Kız avluya çıkarken Belediye Başkanı da ellerini silkeleyerek yatak odasına giriyordu.

Kız, "Size sabun getiriyordum," dedi.

Belediye Başkanı, "Böyle de idare eder," diyerek avuçlarına bir daha baktı. Havluyu aldı. Ellerini kurularken bir yandan da düşünceli düşünceli Yargıç Arcadio'yu süzüyordu.

"Her yanı güvercin tüyüne bulanmıştı," dedi.

Karyolaya ilişti. Sade kahvesini yudumlaya yudumlaya Yargıç Arcadio'nun giyinmesini bekledi. Oturma odasından çıkarlarken, kız arkalarından geldi.

Belediye Başkanı'na, "O azıdiş çekilene kadar şiş inmez," dedi.

Belediye Başkanı, Yargıç'ı arkasından itip sokağa çıkardıktan sonra parmağını kızın, burnuna dayanmış kar-

nına değdirerek, "Ya bu şişten ne haber? O ne zaman inecek?" diye sordu.

"Eli kulağında."

Peder Angel, mutat akşam yürüyüşüne çıkmadı. Cenazeden sonra köyün aşağı mahallesindeki bir evde lafa dalıp hava kararıncaya kadar orada kaldı. Dinmek bilmeyen yağmurun belkemiğine sızılar saplamasına karşın kendini iyi hissediyordu. Eve vardığında sokak lambaları yanmıştı.

Trinidad, verandadaki çiçekleri suluyordu. Peder, kutsanmamış ekmekleri ne yaptığını sordu. O da vaiz kürsüsünün üzerine koyduğunu söyledi. Peder Ángel odasındaki lambayı yakarken sivrisinekler bulut gibi sardılar çevresini. Peder kapıyı kapatmadan önce odaya uzun uzadıya böcek ilacı sıktı. Kokudan hapşırıp duruyordu, işini bitirdiğinde ter içinde kalmıştı. Siyah cüppesini çıkarıp evde giydiği yamalı beyaz cüppeyi sırtına geçirdikten sonra akşam duası için çanı çalmaya gitti.

Odaya dönünce ocağa bir tava oturtup et kızartmaya koyuldu. Bir yandan da soğan doğradı. Sonra eti ve soğanı, öğle yemeğinden kalan manyok kökü turşusu ile soğuk pilavın durduğu tabağa koyup masaya götürdü ve yemeğe başladı.

Tabaktakilerden birer parça kesip bıçağıyla çatala iterek hepsini karıştırıp yiyordu. Ağzını açmadan, gümüş kuronlu azıdişleriyle her lokmayı iyice çiğneyip öğütüyordu. Ağzındakileri çiğnerken çatalını bıçağını tabağın kenarına dayayıp dikkatle odayı süzüyordu. Tam karşısında kilise arşivinin kalın kitaplarıyla dolu raflar vardı. Köşede, baş hizasına yastık dikilmiş, yüksek arkalıklı, sallanan hasır koltuk duruyordu. Sallanan koltuğun arkasındaki paravana bir haç, yanına da öksürük

şurubu reklamlı bir takvim asılmıştı. Paravanın öteki tarafı da yatak odasıydı.

Yemeğin sonunda Peder Angel tıkanacak gibi oldu. Kâğıda sarılı guava ezmesini açtı. Bardağını ağzına kadar suyla doldurup, gözlerini takvimden ayırmadan şekerlemeyi yedi. Her lokma arasında, yine gözünü takvimden ayırmaksızın bir yudum su içiyordu. Sonunda geğirdi, ağzını yenine sildi. Tam on dokuz yıldır, çalışma odasında tek başına oturur, her hareketi büyük bir özenle yerine getirerek yemeğini aynı biçimde yerdi. Yalnızlığından hiç utanç duymamıştı.

Peder Angel duasını okuyup tespihini çektikten sonra, Trinidad gelip arsenik almak için para istedi. Peder, kapanların yeterli olduğunu söyleyerek bu isteği üçüncü kez reddetti. Ama Trinidad diretiyordu:

"Yavru fareler peyniri kapıyor, ama kapana kısılmıyor. Onun için en iyisi peyniri zehirlemek."

Peder, Trinidad'ın haklı olduğunu için için kabullendi. Ama bunu söylemesine fırsat kalmadan, sokağın karşısındaki sinemanın hoparlörü kilisenin sessizliğini yırttı. Önce boğuk bir gürültü duyuldu. Ardından plağa sürten iğnenin cızırtısı geldi ve tiz bir trompetle çalınan mambo başladı.

Peder, "Bu akşam film var mı?" diye sordu.

Trinidad olduğunu söyledi.

"Ne oynattıklarını biliyor musun?"

Trinidad, "'Tarzan ve Yeşil Mabude,'" dedi. "Hani pazar günü yağmur yüzünden yarıda kalan film. Her yaştakilerin görmesine izin vermiştiniz."

Peder Angel çan kulesinin altına gidip çanı ağır ağır tam on iki kez çaldı. Trinidad afallamıştı.

Ellerini sallayarak, "Yanılıyorsunuz Peder," dedi. Gözleri öfkeyle parlıyordu. "Bu herkesin görebileceği bir film. Hatırlasanıza, pazar günü çanı bir kez bile çalmamıştınız."

Peder, boynundaki teri kurulayarak, "Ama köye saygısızlık bu," dedi. Sonra soluk soluğa yineledi: "Saygısızlık bu."

Trinidad anladı.

Peder, "Cenazeyi görmüş olsan anlardın," dedi. "Herkes tabuta omuz vermek için birbiriyle yarış etti."

Sonra kızı yolladı. Boş alana bakan kapıyı kapatıp kilisenin lambalarını söndürdü. Verandadan yatak odasına geçerken, Trinidad'a arsenik parasını vermeyi unuttuğu aklına geldi, "Tüh!" diyerek alnına vurdu. Ama daha odasına varmadan, yeniden unutup gitti.

Az sonra masasına oturmuş, bir gece önce başladığı mektubu bitirmeye hazırlanıyordu. Cüppesinin önünü göbeğine kadar açmıştı. Bloknotu, mürekkep hokkasını, kurutma kâğıdını masanın üzerine dizip gözlüğünü çıkarmak için cebini yoklarken, gözlüğü cenazeye giydiği cüppenin cebinde bıraktığı aklına geldi. Kalkıp aldı. Bir akşam önce yazdıklarını yeniden okuyup yeni bir paragrafa başladığı sırada kapı üç kez vuruldu.

"Girin."

Gelen sinemanın müdürüydü. Ufak tefek, solgun benizli, sinekkaydı tıraşlı, uğursuz suratlı biriydi. Tiril tiril beyaz keten takım elbise giymişti. Ayağında iki renkli ayakkabı vardı. Peder Angel, sallanan hasır koltukta yer gösterdi. Ama müdür, pantolon cebinden bir mendil çıkarıp basamağın tozunu sildikten sonra bacaklarını ayırarak oturdu. Peder Angel, adamın belindekinin tabanca değil de el feneri olduğunu o zaman gördü.

"Ne istemiştiniz?" diye sordu.

Sinemanın müdürü tıkanacak gibi soluk soluğa başladı:

"Aziz Peder, işinize karışmak gibi olmasın ama, bu akşam bir yanlışlık oldu galiba."

Peder başını sallayarak sustu.

Sinema müdürü, "'Tarzan ve Yeşil Mabude' her yaştakilerin görebileceği bir film," diye sözünü sürdürdü. "Pazar günü kendiniz söylemiştiniz."

Peder onun sözünü kesmek istediyse de müdür, söyleyeceklerinin daha bitmediğini belirtmek istercesine elini kaldırdı.

"Şu çan meselesini ben de kabullendim, çünkü gerçekten ahlaksız filmler var. Ama bunun hiç sakıncalı yanı yok. Cumartesi günü çocuklar matinesinde bile oynatmaya niyetleniyorduk."

Bunun üzerine Peder Ángel, her ay postalanan listede bu filmin ahlaka aykırı sınıfına sokulmadığını belirtti.

"Ancak," diye sürdürdü sözünü, "köyde bir ölüm olayı olduğu için bugün film oynatmak saygısızlık olur. Bu da bir ahlak sorunu."

Müdür, gözlerini ona dikti.

"Geçen yıl bizzat polisler sinemada adam öldürdüler, ama ceset dışarı çıkarılır çıkarılmaz film devam etti!" diye bağırdı.

Peder, "Şimdi işler değişti," dedi. "Belediye Başkanı artık başkası."

Müdür öfkeyle, "Yeniden seçim yapılınca, yine adam öldürmeler başlayacak," diye karşılık verdi. "Bu köy kuruldu kurulalı hep böyle olmuştur."

Peder, "Göreceğiz bakalım," dedi.

Müdür, Peder'i acı acı süzdü. Gömleğini silkeleyip göğsünü havalandırmaya çalışarak yeniden konuşmaya başladığında, yalvaran bir sesi vardı.

"Bu yıl gelen filmler arasında herkes için uygun görülen üçüncü film bu," dedi. "Pazar günü yağmur yüzünden üç makara oynatılamadı, filmin sonunu merak eden bir alay insan var."

Peder, "Ama çan çalındı, bitti," dedi.

Müdür çaresizlik içinde pofladı. Çalışma odasındaki

boğucu sıcaktan başka bir şey düşünmeksizin, gözlerini Peder'in yüzüne dikip öylece durdu.

"Demek artık yapılacak hiçbir şey yok ha?"

Peder Ángel yok gibilerden başını salladı.

Müdür dizlerine vurup doğruldu.

"Pekâlâ," dedi. "Elden ne gelir."

Mendilini katladı, boynunun terini kuruladı, dikkatle odayı gözden geçirdi.

"Burası cehennem," dedi.

Peder onu kapıya kadar uğurladı. Kol demirini vurduktan sonra mektubun başına geçti. Yeni baştan okuyup yarım kalan paragrafı bitirdikten sonra durup düşünmeye başladı. O sırada hoparlörden gelen müzik sesi kesildi. Donuk bir ses, "Sinemamızın da köy halkının yasına katılması nedeniyle bu geceki gösterinin iptal edildiğini sayın müşterilerimize duyururuz," dedi. Peder Ángel, müdürün sesini tanıyınca bıyık altından gülümsedi.

Sıcaklık daha da boğucu oldu. Peder, arada bir durup terini kurulayarak ve yazdıklarını okuyarak iki sayfa doldurdu. Tam imzasını atmıştı ki, yağmur birden boşanıverdi. Odaya ıslak toprak kokusu doldu. Peder Ángel, zarfın üzerini yazdı, hokkayı kapattı. Mektubu katlamadan önce son paragrafı bir kez daha okudu. Sonra hokkayı açtı, mektubun altına bir not ekledi:

Yine yağmur yağıyor. Kışın gidişine ve sana sözünü ettiğim olaylara bakılırsa, zor günler bizi bekliyor demektir.

Cuma sabahı ılık ve yağışsızdı. İlk sevişmesinden bu yana her Allahın gecesi üç kez seviştiğini söyleyerek övünen Yargıç Arcadio, o sabah cibinliğin kordonlarını kopardı ve işin tam doruk noktasındayken karısıyla birlikte cibinliğe dolaşıp yere yuvarlandı.

Karısı, "Olduğu gibi bırak," diye mırıldandı. "Ben sonra düzeltirim."

Bulut gibi yere yığılmış cibinliğin içinden anadan doğma çıktılar. Yargıç Arcadio temiz çamaşır almak için konsola gitti. Döndüğünde karısı giyinmiş, cibinliği düzeltiyordu. Yargıç ona bakmadan yanından dolanıp pabuçlarını giymek için karyolanın öbür tarafına oturdu. Sevişmekten soluk soluğaydı hâlâ. Karısı peşinden geldi. Yusyuvarlak, gergin karnını onun koluna sürterek kulağını hafifçe dişledi. Yargıç, karısını usulca itti.

"Rahat bırak beni," dedi.

Karısı, sağlık fışkıran bir kahkaha attı. Kocasının peşinden odanın öteki köşesine yürüdü. Parmaklarını onun böbreklerine batıra batıra, "Deh eşeğim deh," dedi. Yargıç yerinden sıçrayıp karısının ellerini itti. Kadın ona ilişmeden bir kahkaha daha attı. Ama birden ciddileşip, "Aman Tanrım!" diye haykırdı.

"Ne var, ne oldu?"

"Kapı ardına kadar acıkmış. Arsızlığın bu kadarı da olmaz doğrusu."

Gülmekten katıla katıla banyoya gitti.

Yargıç Arcadio kahvaltıyı beklemeden, diş macununun naneli kokusunu içine çekip ferahlayarak sokağa çıktı. Güneşin rengi bakıra çalıyordu. Dükkânlarının kapısında oturan Suriyeliler, durgun nehri seyrediyorlardı. Yargıç, Dr. Giraldo'nun muayenehanesinin önünden geçerken tırnağını kapıya sürttü ve durmayıp yoluna devam ederek seslendi:

"Doktor, baş ağrısına ne iyi gelir?"

Doktor da içeriden seslenerek karşılık verdi:

"Akşamdan kalma olmamak."

Rıhtımda bir grup kadın toplanmış, bir gece önce asılan yeni kâğıtta yazılı yakıştırmaları bağıra bağıra tartışıyorlardı. O gün hava açık ve yağmursuz olduğu için sabah beşte ayine giden kadınlar, yakıştırmayı yol üzerinde okumuşlar, şimdi de bütün köye yayıyorlardı. Yargıç Arcadio durmadan yoluna devam etti. Kendisini burnuna halka takılıp meyhaneye süruklenen bir öküze benzetiyordu. Meyhaneye girince soğuk birayla aspirin istedi. Saat dokuzu yeni çalmıştı, ama meyhane çoktan dolmuştu.

Yargıç Arcadio, "Bütün köyün başı ağrıyor," dedi.

Bira şişesini alıp gözlerini bira bardaklarına dikmiş düşünen üç kişinin oturduğu masaya gitti. Boş iskemleye oturdu.

"O fitnenin arkası kesilmedi mi hâlâ?" diye sordu.

"Bu sabah dört tane birden asmışlar."

Adamlardan biri, "Raquel Contreras için yazılanı herkes okudu," dedi.

Yargıç Arcadio aspirini yuttu, şişeyi kafaya dikip birasını içti. İlk yudum tatsızdı, ama sonra midesi alıştı ve Yargıç kendini taptaze, yeni doğmuş biri gibi hissetti.

"Ne yazıyordu?"

"Saçmalık," dedi adam. "Güya bu yıl, dediği gibi dişlerini yaptırmaya değil de, çocuk aldırmaya gitmiş."

Yargıç Arcadio, "Bunu söylemek için yakıştırma asma zahmetine girmeye gerek yoktu ki," dedi. "Zaten herkesin ağzında."

Meyhaneden çıktığında kızgın güneşin gözlerini yakmasına karşın, yine de sabahki baş ağrısı ve mide bulantısı geçmişti. Doğruca mahkemeye gitti. Oturmuş tavuk yolan sıska, yaşlı Kâtip, gözlerine inanamayan bir bakışla gözlüğünün üzerinden onu süzdü.

"Bu mucizeyi neye borçluyuz?"

Yargıç, "Bu rezilliği bir hale yola koymamız gerek," dedi.

Kâtip terliklerini sürüye sürüye avluya çıktı, yarısı yolunmuş tavuğu duvarın üzerinden bitişikteki otelin aşçısına uzattı. Görevi devraldıktan tam on bir ay sonra, Yargıç Arcadio ilk kez masasına oturuyordu.

Köhne mahkeme salonu tahta bir parmaklıkla ikiye bölünmüştü. Parmaklığın dışa bakan bölümünde, eli terazili, gözü bağlı adalet tablosunun altında yine tahtadan bir yükselti vardı. İç bölmede ise karşı karşıya iki masa, tozlu kitapların sıralandığı bir kitaplık ve daktilo duruyordu. Yargıç kürsüsünün arkasındaki duvarda bakır bir haç asılıydı. Karşı duvarda da çerçeveli, taşbasması bir resim vardı: Göğsünde çaprazlama cumhurbaşkanlığı şeridi takılı, güleç yüzlü, şişman, kel kafalı bir adam ve altında yaldızla yazılmış "Barış ve Adalet" ibaresi. Bu taşbasması resim, mahkeme salonundaki tek yeni eşyaydı.

Kâtip mendiliyle yuzünü sarıp masaların tozunu almaya başladı. "Burnunuzu kapatmazsanız öksürürsünüz," dedi. Yargıç Arcadio bu sözü umursamadan döner koltuğa iyice yaslanıp yayları gıcırdatarak bacaklarını uzattı.

"Devrilir mi?" diye sordu.

Kâtip hayır gibilerden başını salladı. "Yargıç Vitela'yı

öldürdüklerinde yaylar kırılmıştı," dedi, "ama sonra onarıldı." Mendili yüzünden çekmeden sözünü sürdürdü:

"Hükümet değişip de mantar biter gibi özel müfettişler gelmeye başlayınca, Belediye Başkanı yayların onarılmasını emretti."

Yargıç, "Belediye Başkanı mahkemenin çalışmasını istiyor," dedi.

Orta çekmeceyi çekip bir deste anahtar çıkardı. Çekmeceleri bir bir açmaya başladı. Hepsi ağzına kadar kâğıt doluydu. Yargıç, dikkatini çekecek bir şey olmadığına kanaat getirmek için, kâğıtları işaretparmağıyla aralayıp aralayıp şöyle bir göz attıktan sonra çekmeceleri kapattı, masanın üzerindekileri düzeltti: Biri mavi, biri kırmızı hokkalı camdan yazı takımı, her hokka için aynı renkten birer kalem vardı. Mürekkep kurumuştu.

Kâtip, "Belediye Başkanı sizi beğeniyor," dedi.

Koltuğunda yaylanan Yargıç, tahta parmaklığın tozunu alan Kâtip'i asık suratla seyrediyordu. Kâtip, Yargıç'ın o ışıkta, o anda ve o pozdaki görüntüsünü belleğine kazımak istercesine uzun uzun süzdükten sonra, parmağını ona doğru uzatarak, "Yargıç Vitela vurulduğu sırada, tam sizin oturduğunuz gibi oturuyordu," dedi.

Yargıç, şakaklarındaki şiş damarlara dokundu. Baş ağrısı yeniden başlıyordu.

Kâtip daktiloyu göstererek, "Ben şuradaydım," diye anlatmaya devam etti. Hikâyeye ara vermeden parmaklığın öbür yanına geçti, toz aldığı süpürgeyi tüfek gibi Yargıç'a doğrulttu. Kovboy filmlerindeki posta arabası soyguncularına benziyordu.

"Üç polis böyle durdular. Yargıç Vitela onları görünce ellerini kaldırıp, 'Öldürmeyin beni!' dediği anda koltuk bir yana devrildi, kurşunlarla delik deşik olan Yargıç öte yana yıkıldı."

Yargıç Arcadio, elleriyle kafasını sıktı. Beyni zonklu-

yordu. Kâtip yüzündeki maskeyi çıkarıp toz süpürgesini kapının arkasına astı. "Bütün bunlar, Yargıç kafayı bulunca, seçimin kutsallığını korumak için burada bulunduğunu söyledi diye oldu," dedi. Sonra, ellerini midesine bastırarak masaya iki büklüm kapanan Yargıç Arcadio'ya aval aval baktı.

"Rahatsız mısınız?"

Yargıç rahatsız olduğunu söyleyip gece olanları anlattı ve Kâtip'e meyhaneye kadar gitmesini, iki şişe birayla aspirin almasını söyledi. Birinci şişeyi bitirince hiç pişman olmadı, kafası aydınlanmıştı.

Kâtip daktilonun başına geçti.

"Şimdi ne yapacağız?" diye sordu.

Yargıç, "Hiçbir şey," dedi.

"Öyleyse eğer izin verirseniz, gidip Maria'yı bulayım da tavukları yolmasına yardım edeyim bari."

Yargıç buna karşı çıktı. "Burası tavuk yolmak için değil, adalet dağıtmak için kurulmuş bir yer," dedi. Acıyan bakışlarla memurunu tepeden tırnağa süzdükten sonra, "Dahası, şu ayağınızdaki terlikleri çıkarıp mahkemeye ayakkabıyla gelmeniz gerek," diye ekledi.

Öğleye doğru sıcak daha da arttı. Saat on ikiyi çaldığında, Yargıç Arcadio bir düzine bira devirmişti. Kendini anılara kaptırmış, deniz kıyısında geçen uzun pazar günlerini ve kapı arkalarında sevişen doymak bilmez melez kadınları, saklısız gizlisiz anlatıp duruyordu. Sadece arada bir başını sallayıp sesini çıkarmadan uyuşuk uyuşuk kendisini dinleyen Kâtip'e doğru parmaklarını şaklatarak, "O zamanlar böyle yaşardık," dedi. Yargıç Arcadio iyice uyuşmuştu, ama anıları taptazeydi.

Çan kulesinden saat biri vuran ses gelince, Kâtip sabırsızlanmaya başladı.

"Çorba soğuyor," dedi.

Yargıç onu bırakmadı. "İnsan böyle köylerde yete-

nekli biriyle her zaman karşılaşmaz," dedi. Kâtip ona teşekkür edip sıcaktan bitkin bir halde sandalyesinde bir yandan öbür yana döndü. Bitmek bilmez bir cumaydı bu. Köy halkı öğle uykusunda pişerken, iki adam, çatının kızgın çinko levhaları altında yarım saat daha oradan buradan sohbet ettiler. Sıcaktan olduğu yere yığılıverecek hale gelen Kâtip, işte o arada kapılara asılan yakıştırmalardan söz açtı. Yargıç Arcadio omuz silkti.

Kâtip'e ilk kez senli benli hitap ederek, "Demek sen de bu geri zekâlı safsatayı izliyorsun ha," dedi.

Açlıktan ve sıcaktan bitkin düşen Kâtip'in, sohbeti sürdürmeye hiç niyeti yoktu. Ancak, yakıştırmaların zırvalık olduğu düşüncesinde de değildi. "Daha şimdiden ilk ölüyü verdik," dedi. "Böyle giderse daha acısını çok çekeriz." Sonra bu tür yakıştırmalar yüzünden yedi gün içinde silinip giden bir köyün hikâyesini anlattı. Köydekilerin hepsi birbirini öldürmüş. Sağ kalanlar, ölülerin kemiklerini bir daha geri gelmesinler diye gömülü oldukları yerden çıkarıp başka yere taşımışlar.

Yargıç, Kâtip'in anlattıklarını keyifli bir tavırla dinlerken, bir yandan da gömleğinin düğmelerini çözüyordu. Kâtip'in korku hikâyelerine meraklı olduğunu anlamıştı.

"Bu, polisiye romanlardan alınmış çok basit bir olay," dedi.

Kâtip bunu kabul etmeyerek başını salladı. Yargıç Arcadio, üniversitedeyken, polisiye muammaları çözmeye meraklı bir örgütten olduğunu anlattı. Gruptakilerin her biri, önceden belirlenmiş bir ipucuna kadar hikâyeyi okurmuş, cumartesi günleri de toplanıp muammayı çözmeye çalışırlarmış. Yargıç, "Benim tahminlerim hiç sekmezdi," dedi. "Tabii klasikleri iyi bilmenin yararını görüyordum. Klasiklerin insana verdiği yaşam mantığı, her türlü muammayı çözmeye yeter." Yargıç, Kâtip'e çözmesi için bir olay anlattı:

"Gece saat onda adamın biri otele gelmiş, odasına çıkmış, ertesi sabah garson kahvesini getirdiğinde yatağın içinde adamın ölüsünü bulmuş. Ceset kokmaya başlamış. Otopsi sonucunda, otele bir gece önce gelen müşterinin bir haftadır ölü olduğu anlaşılmış."

Kâtip, mafsallarını çatırdatarak doğruldu.

"Demek ki adam otele gittiğinde, zaten yedi gündür ölüymüş," dedi.

Yargıç Arcadio, Kâtip'in söze karışmasına aldırış etmeden, "Bu hikâye on iki yıl önce yazılmıştı," diye devam etti. "Ama olayın ipucunu Isa'dan beş yüz yıl önce Herakleitos vermişti."

Yargıç ipucunu açıklamaya hazırlanıyordu. Oysa Kâtip'in sabrı taşmak üzereydi. "Dünya kuruldu kurulalı, yakıştırmaları kimin astığını bulup çıkaran olmamıştır," diye ters ters çıkıştı. Yargıç Arcadio gözlerini kısarak Kâtip'i süzdü.

"Onu bulacağıma bahse girerim," dedi.

"Tamam, bahse varım ben de."

Karşıki evin fırın gibi sıcak yatak odasında, öğle uykusu uyumaya çalışan ama gözüne uyku girmeyen Rebeca Asis boğulacak gibi oluyordu. Şakaklarına tütsülenmiş yapraklar koymuştu.

"Roberto!" diye seslendi kocasına, "Camı açmazsan sıcaktan öleceğiz!"

Roberto Asis, Yargıç Arcadio'nun mahkemeden çıktığı anda pencereyi açtı.

Roberto; pembe işlemeli örtünün altında kollarını yana açmış, çıplak tenine giydiği naylon gecelikle sere serpe yatan kadına, "Hadi uyumaya çalış," diye yalvardı. "Bir daha hiç aklıma getirmeyeceğime yemin ederim."

Kadın göğüs geçirdi.

Uyku tutmadığı için bütün geceyi peş peşe sigara içip yatak odasını arşınlayarak geçiren Roberto Asis, sabaha karşı o yakıştırmaları yazıp asanı neredeyse enselemek üzereydi. Evin duvarında kâğıdın hışırtısını ve kâğıdı bastırıp düzeltmeye çalışan ellerin sürtüşünü duymuştu. Ama ne olduğu iş işten geçtikten sonra kafasına dank etti ve yakıştırma duvara asıldı. Roberto pencereyi açtığında, alanda kimsecikler yoktu.

O andan öğleden sonra saat ikiye kadar, yani yakıştırmayı bir daha aklına getirmeyeceği konusunda karısına söz verdiği saate kadar, kadın onu yatıştırmak için her türlü ikna yolunu denedi. Sonunda çaresiz kalıp korkunç bir öneride bulundu: Kocasının yanında Peder Ángel'e yüksek sesle günah çıkaracaktı. Böylesine küçük düşürücü bir öneriyi ortaya atmak yetti. Roberto, aklı bir türlü basmadığı halde, bir adım daha atmayı göze alamadı ve yelkenleri suya indirmek zorunda kaldı.

Rebeca gözlerini açmadan, "Açıkça konuşmak her zaman iyidir," dedi. "Bunu içinde tutsan felaket olurdu."

Roberto dışarı çıkarken kapıyı mandalladı. Bütün pencereleri kapalı, büyük, loş evin sessizliğinde, bitişik evde öğle uykusunu uyuyan annesinin vantilatörünün uğultusu geliyordu. Zenci aşçının uykulu bakışlarını üzerinde duyarak buzdolabından bir bardak limonata doldurdu.

Aşçı kadın, renginin verdiği serinlik içinde, Roberto'ya yemek isteyip istemediğini sordu. Roberto tencerenin kapağını açtı. Yüzgeçleri suyun üzerinde, sırtüstü yatmış bir bütün kaplumbağa haşlanıyordu. Hayvanın tencereye diri diri atıldığını ve parçalanıp sofraya getirildiği zaman bile yüreğinin çarpacağını düşünmek, Roberto'yu hiç irkiltmedi.

Tencerenin kapağını kapatarak, "Karnım aç değil," dedikten sonra, kapıdan çıkarken, "hanımefendi de yemeyecek. Bütün gün baş ağrısı çekti," diye ekledi.

İki ev, yeşil taş döşeli bir verandayla birbirine bağlanıyordu. Verandadan, ortaklaşa kullandıkları avlunun arkasındaki kümesin telleri görünüyordu. Verandanın, annesinin tarafına bakan bölümünde, saçaklara asılı kuş kafesleriyle rengârenk çiçek dolu saksılar vardı.

On bir yaşındaki kızı, uzandığı şezlongdan mahmur mahmur bakarak selamladı babasını. Yastığın izleri yanağına çıkmıştı.

Roberto usulca, "Saat üçe geliyor," diye fısıldadı. Sonra melankolik bir tavırla ekledi:

"İpin ucunu kaçırmamaya çalış."

Çocuk, "Düşümde camdan bir kedi gördüm," dedi.

Roberto elinde olmadan ürperdi.

"Nasıl bir şeydi?"

Kız düşündeki hayvanı elleriyle biçimlendirmeye çalışarak, "Her tarafı camdı," dedi. "Hani camdan yapılmış kuşlar gibi, ama bu kediydi."

Roberto, kendini her yanı güneşten kavrulan yabancı bir şehirde kaybolmuş gibi hissetti. "Unut gitsin," diye mırıldandı. "Böyle bir şeye aklını takmaya değmez." Tam o anda annesini yatak odasının kapısında görünce, birden ferahladı.

"Daha iyi görünüyorsun," dedi.

Dul Bayan Asis suratını buruşturdu. Demir kırı gür saçlarını topuz yaparken, "Oy verebileyim diye her gün biraz daha iyileşiyorum," dedikten sonra kuşlara su vermek için verandaya çıktı.

Roberto Asis, kızının az önce uyuduğu şezlonga çöktü. Ellerini ensesinde bağlayıp yorgun bakışlarla, kafeslerdeki kuşlarla mırıldaşan, siyahlar içindeki kemikli kadını süzdü. Dul Bayan Asis, kafeslerdeki işini bitirince kararsız bir bakışla oğluna döndü.

"Ormanda işlerin vardı," dedi.

"Gitmedim. Burada işim çıktı."

"Şimdi de pazartesiye kadar gidemezsin."

Roberto bakışlarıyla doğruladı bu sözü. Yalınayak zenci bir hizmetçi, okula götürdüğü çocukla birlikte odadan geçti. Dul Bayan Asis, onlar gidene kadar verandada durdu. Sonra oğluna eliyle işaret etti. Roberto annesinin peşinden vantilatörün uğuldadığı geniş yatak odasına girdi. Annesi müthiş yorgun bir tavırla, vantilatörün yanındaki kırık, hasır koltuğa çöktü. Beyaz badanalı duvarlarda, ailenin geçmişindeki çocukların bakır çerçeveli fotoğrafları asılıydı. Roberto Asis, geçen aralıkta ölen babası da dahil olmak üzere, bu fotoğraflardaki çocuklardan bir kısmının içinde öldükleri kocaman karyolaya uzandı.

Dul Bayan, "Neyin var senin?" diye sordu.

Roberto soruyla karşılık verdi:

"İnsanların söylediklerine inanıyor musun?"

"İnsan benim yaşıma gelince her şeye inanmak zorundadır." Sonra üşengeç bir tavırla sordu:

"Ne söylüyorlar?"

"Rebeca Isabel benden değilmiş."

Dul Bayan sallanan sandalyede yavaş yavaş sallanmaya başladı. "Burnu tam Asis burnu," dedi. Bir an durduktan sonra gelişigüzel sordu:

"Kim demiş bunu?"

Roberto Asıs tırnaklarını yiyordu.

"Kapıya bir yakıştırma asmışlar."

Dul Bayan, oğlunun gözaltlarındaki morluğun uykusuzluktan olmadığını ancak o zaman kavradı.

"Yakıştırmalar insan değildir," dedi.

Roberto Asis, "Kimse bilmese bile, yakıştırmalar insanların söylediklerini dile getirmekten başka bir şey yapmazlar," diye karşılık verdi.

Oysa annesi, köy halkının yıllardır kendi ailesi için yaptığı bütün dedikoduları bilirdi. Onun evi gibi hiz-

metçilerle, evlatlıklarla, her yaşta çocukla dolu olan bir evde, insan kapısını kilitleyip yatak odasından çıkmasa bile, sokaktaki dedikodunun oraya kadar ulaşmaması olanaksızdı. Altı üstü birer domuz çobanı iken bu köyü kuran delişmen Asislerin, pekmezin sineği çekmesi gibi dedikoduyu çeken bir kanları vardı.

Annesi, "İnsan bilse bile, söylenen her şey doğru değildir," dedi.

"Rosario Montero'nun Papaz'la yattığını herkes biliyor. Hatta son şarkısını Rosario'ya adamış."

"Herkes öyle diyordu, ama kimse kesin bir şey bilmiyordu. Üstelik, şarkının Margot Ramirez için yazıldığı da ortaya çıktı. Evleneceklermiş, bunu da kendilerinden ve Papaz'ın annesinden başka bilen yokmuş. Keşke bu köyde şimdiye kadar açığa vurulmamış bu tek sırrı böylesine titizlikle saklamasalardı."

Roberto Asis, dramatik bir tavırla annesine baktı. "Bu sabah bir an ölüyorum sandım." Annesi bu sözden hiç etkilenmemişe benziyordu.

"Asisler kıskançtır," dedi. "Bu evin en büyük belası da bu olmuştur zaten."

Uzun süre sustular. Saat dörde geliyordu. Sıcaklık azalmaya başlamıştı. Roberto Asis vantilatörü durdurduğu sırada, ev de kadın sesleri ve kuş cıvıltılarıyla yaşama geçiyordu.

Dul Bayan, "Şu masanın üzerindeki şişeyi bana ver," dedi.

İçinden sahte inciye benzeyen gri, yuvarlak iki hap aldıktan sonra şişeyi oğluna uzattı:

"İki tane de sen al, uyumana yardımcı olur." Roberto, ilaçları annesinin bardağında kalan suyla içtikten sonra başını yastığa dayadı.

Dul Bayan içini çekti. Suskunluğa gömülmüş düşünüyordu. Sonra her zaman yaptığı gibi, kendi sınıfını

oluşturan yarım düzine aileyi tüm köy halkının yerine koyarak, "Bu köyün en kötü yanı, erkekler ormana gidince kadınların evde yalnız kalmalarıdır," dedi.

Roberto Asis uyuklamaya başladı. Dul Bayan onun tıraşı uzamış çenesini, köşeli uzun burnunu süzdü ve ölmüş kocasını düşündü. Adalberto Asis de bu acıyı tatmıştı. Kocası, ömründe sadece on beş dakika, o da komodinin üzerinde duran fotoğrafı çektirmek için, plastron yaka takmış irikıyım bir oduncuydu. Bu yatak odasında karısıyla yakaladığı birini öldürüp gizlice avluya gömdüğü söylenirdi. Oysa gerçek başkaydı: Adalberto Asis, karısı soyunurken yatak odasının kirişine oturup mastürbasyon yaparken yakaladığı bir maymunu çifteyle vurmuştu. Kırk yıl sonra, hakkındaki söylentinin doğrusunu anlatamadan da ölüp gitmişti.

Peder Ángel, geniş adımlarla merdivenleri çıktı; ikinci katta, tüfeklerin ve fişekliklerin asılı olduğu koridorun sonundaki sahra karyolasında polisin biri sırtüstü yatmış dergi okuyordu. Kendini okumaya öylesine kaptırmıştı ki, Peder selam verene kadar onun geldiğini fark etmedi. Peder'in sesini duyunca hemen dergiyi katlayıp doğruldu.

Peder Ángel, "Ne okuyorsun?" diye sordu.

Polis dergiyi uzattı.

"Terry and the Pirates."[1]

Peder, kalın demir parmaklıklarla koridora açılan, penceresiz, betonarme üç hücreyi uzun uzun inceledi. Ortadaki hücrede polisin biri ayağında şortuyla hamağa serilmiş uyuyordu. Öteki hücreler boştu. Peder Ángel, César Montero'yu sordu.

1. "Terry ile Korsanlar" Karikatürist Milton Caniff tarafından yaratılan ve ilk kez 1934 yılında yayımlanan bant karikatür

Polis başıyla kapalı bir kapıyı göstererek, "Orada," dedi, "orası kumandanın odası."

"Onunla görüşebilir miyim?"

Polis, "Tecritte," dedi.

Peder Ángel diretmedi. Tutuklunun iyi olup olmadığını sordu. Polis, ona karakolun en iyi, en aydınlık, içinde suyu olan odasını verdiklerini anlattı. Ama César Montero yirmi dört saattir ağzına lokma koymamıştı. Belediye Başkanı'nın otelden getirttiği yemeği geri çevirmişti.

Peder, "Evden yemek getirtmeleri gerekirdi," dedi.

"Karısını rahatsız etmelerini istemiyor."

Peder, kendi kendine söylenir gibi mırıldandı:

"Ben bunu Belediye Başkanı'yla görüşürüm."

Koridorun sonuna, Başkan'ın kendisi için yaptırdığı zırhlı odaya doğru yürümeye başladı.

Polis, "Odasında yok," dedi, "diş ağrısından iki gündür evine kapandı."

Peder Ángel, Başkan'ın evine gitti. Başkan hamağa uzanmıştı. Yanındaki sehpanın üzerinde bir sürahi tuzlu su, ağrıkesici ilaçlar ve tabancayla fişeklik duruyordu. Yanağının şişi hâlâ inmemişti. Peder Ángel, hamağın yanına bir sandalye çekti.

"Çektiriver şu dişi," dedi.

Başkan, gargara yaptığı tuzlu suyu küvete tükürdü. Başını küvetten kaldırmadan, "Söylemesi kolay," dedi. Peder Ángel onun duygularını anladı.

Yavaşça, "Bana yetki verirsen dişçiyle görüşürüm," dedikten sonra derin bir soluk alıp sözünü sürdürdü:

"Anlayışlı adamdır."

Başkan, "Katır gibidir," dedi. "İnadını kırmak için kafasına iki kurşun sıkman gerekir, o zaman da zaten başladığımız noktaya döneriz."

Peder Ángel, Başkan'ın kalkıp musluğa gidişini seyretti. Başkan musluğu açtı, şiş yanağını soğuk suyun altı-

na tuttu, bir an rahatlamış gibi oldu. Sonra bir ağrıkesici ilaç alıp eliyle musluktan su içti.

Peder, "Ciddi söylüyorum," diye diretti, "dişçiyle görüşebilirim."

Belediye Başkanı sabrının taştığını gösteren bir tavırla, "Ne istiyorsan yap Peder," dedi.

Hamağa sırtüstü uzandı, gözlerini yumdu, ellerini ensesinde kilitledi, inildeyerek soluk alıp vermeye başladı. Ağrı azalır gibi oldu. Başkan gözlerini açtığında, Peder Ángel hamağın yanına oturmuş, onu seyrediyordu.

Başkan, "Hangi rüzgâr attı seni buraya?" diye sordu. Peder sözü uzatmadan, "César Montero," dedi. "Adamın günah çıkarması gerek."

"Şimdi tecritte. Yarın ilk sorgusu yapıldıktan sonra günah çıkartırsın. Pazar günü gönderilmesi gerekiyor."

Peder, "Daha kırk sekiz saat var," dedi.

"Ben de bu dişi iki haftadır çekiyorum."

Loş odada sivrisinekler vızıldamaya başlamıştı. Peder Ángel pencereden dışarı baktı, kocaman pembe bir bulutun nehrin üzerine indiğini gördü.

"Peki ya yemek işi ne olacak?" diye sordu.

Başkan, balkon kapısını kapatmak için hamağından kalktı, "Ben üstüme düşeni yaptım," dedi. "Karısının rahatsız olmasını da, otelden yemek getirtilmesini de istemiyor." Odaya sinek ilacı sıkmaya başladı. Peder Ángel aksırmamak için cebinde mendilini aradı, ama mendil yerine buruşmuş bir mektup geçti eline. Mektubu parmaklarıyla düzeltmeye çalışarak, "Aaah!" diye haykırdı. Başkan ilaç sıkmayı bıraktı. Peder burnunu kapattıysa da bir şeye yaramadı, üst üste iki kez aksırdı. Başkan, "Aksır Peder, aksır," dedi. Sonra gülümseyerek ve kelimelerin üzerine basa basa ekledi:

"Ne de olsa demokrasi var."

Peder Ángel de gülümsedi. Zarfı göstererek, "Posta-

ya atmayı unutmuşum," dedi. Mendilini yeninde bulup ilaç kaçan burnunu sümkürdü. Aklı hâlâ Cesar Montero' daydı.

"Sanki adamı kuru ekmekle suya mahkûm etmişsin gibi," dedi.

"Öyle istiyorsa, zorla yediremeyiz ya."

"Beni en çok kaygılandıran adamın vicdanı."

Peder, mendili burnundan çekmeden, odayı dolanarak ilaç sıkmaya devam eden Başkan'ı süzüyordu. "Kendisini zehirleyeceklerini sanıyorsa, kim bilir ne kadar yıkıntı içinde olmalı," dedi. Başkan, sinek ilacını yere bıraktı.

"Papaz'ı herkesin nasıl sevdiğini bilir," dedi.

Peder, "Cesar Montero'yu da herkes sever," diye karşılık verdi.

"Ama ölen Papaz."

Peder elindeki zarfa baktı. Odanın loşluğunda hiçbir şey görünmüyordu. "Papaz'ın da günah çıkarmaya fırsatı olmadı," diye mırıldandı. Başkan hamağa uzanmadan önce ışığı yaktı.

"Yarın biraz daha düzelirim. Sorgulamadan sonra günahını çıkarırsın. Böylesi uygun mu?"

Peder Ángel başını salladı. "Sadece vicdanı rahatlasın diye istiyorum," dedi. Ağır ağır ayağa kalktı. Başkan'a, ağrıkesiciyi fazla kaçırmamasını söyledi, Başkan da ona mektubu atmayı unutmamasını hatırlattı.

"Bir şey daha var Peder," dedi. "Şu dişçiyle nasıl konuşacaksan konuşmaya bak." Merdivenden inmekte olan Peder'in arkasından bakarak, az önceki gibi anlamlı anlamlı gülümsedi, "Bütün bunlar barış ve huzurun pekişmesine katkıda bulunuyor," dedi.

Posta müdürü, postanenin kapısına oturmuş, günün batışını seyrediyordu. Peder Ángel mektubu uzatınca,

posta müdürü içeri girdi, uçak postası ve kalkınma vakfına yardım parası olarak on beş centavoluk bir pulu yalayıp ıslattı. Bir yandan da çekmecesini karıştırmaya devam ediyordu. Sokak lambaları yanınca, Peder tezgâhın üzerine birkaç metelik bırakıp veda etmeden çıktı.

Posta müdürü hâlâ çekmeceyi karıştırıyordu. Sonra kâğıtları karıştırmaktan usanıp, zarfın köşesine mürekkeple, "Elimizde beş centavoluk pul kalmamıştır" diye yazdı. Altını imzaladı, mühürledi.

O gece, akşam duasından sonra, Peder Ángel kutsal su kabının içinde ölü bir fare buldu. Trinidad, vaftiz bölümüne kapan kurmakla meşguldü. Peder, hayvanı kuyruğunun ucundan tuttu.

Ölü fareyi Trinidad'ın burnuna doğru sallayarak, "Başımıza iş açacaksın," dedi. "Dindarların hastalarına içirmek için kutsal sudan şişe şişe aldıklarını bilmiyor musun?"

Trinidad, "Şimdi bununla ne ilgisi var onun?" diye sordu.

"Ne ilgisi mi var? Hastalar arsenikli kutsal su içecekler demektir."

Trinidad, Peder'e, arsenik parasını hâlâ vermemiş olduğunu hatırlattı. "Bu sadece alçı," diyerek yöntemini açıkladı: Kilisenin köşelerine alçı koyuyordu. Fareler alçıyı yiyince susuyorlar ve su içmek için kutsal su kabına koşuyorlardı. Su da farenin midesindeki alçıyı donduruyordu.

Peder, "Her neyse," dedi. "Gelip arsenik parasını alsan iyi olacak. Kutsal suyun içinde başka ölü fare görmek istemiyorum."

Çalışma odasında, başlarında Rebeca Asis'in bulunduğu Katolik Kadınlar Birliği'nden bir heyet onu bekliyordu. Peder, Trinidad'a arsenik parasını verdikten sonra odanın boğucu sıcaklığından söz ederek masasına otur-

du ve ses çıkarmadan beklemekte olan üç kadına döndü.

"Emrinize amadeyim sayın bayanlar," dedi.

Kadınlar birbirlerine baktılar. Rebeca Asis, üzeri Japonya manzaralarıyla süslü yelpazesini açarak sözü uzatmadan konuya girdi:

"Şu yakıştırmalar olayını konuşmaya geldik Peder."

Sonra bir peri masalı anlatıyormuşçasına sesini ezip büzerek, halkın nasıl paniğe kapıldığını anlattı. Papaz'ın ölümünün her ne kadar "tamamen kişisel bir şey" olduğu kabul edilse bile, saygın ailelerin bu yakıştırmalardan kaygılanmayı görev bildiklerini belirtti.

Üç kadının en yaşlısı olan Adalgisa Montoya, şemsiyesine yaslanarak açıkça tavrını ortaya koydu:

"Biz Katolik Kadınlar Birliği olarak, bu konuya el koymaya karar verdik."

Peder Ángel birkaç saniye düşündü. Receba Asis derin derin içini çekince Peder, kadının böylesine alev gibi nasıl soluyabildiğini merak etti. Bembeyaz, çiçek gibi, sağlığı duyarlı, narin bir kadındı. Peder, gözlerini belirsiz bir noktaya dikerek konuşmaya başladı.

"Bence," dedi, "skandal kışkırtmalarına hiç önem vermemek gerekir. Bizler bu tür şeyleri aşmak ve şimdiye kadar olduğu gibi Tanrı'nın yasasını gözetmeye devam etmek zorundayız."

Adalgisa Montoya, bu sözleri başını sallayarak doğruladı. Ama ötekiler bu görüşe katılmadılar: "Bu belanın uzun vadede ölümcül sonuçlar doğurabileceği" görüşündeydiler. Tam o anda sinemanın hoparlörü hırıldadı. Peder Ángel elini alnına vurarak, "Kusura bakmayın," deyip Katolik sansür listesini bulmak için çekmecesini karıştırmaya başladı.

"Ne gösteriyorlar?"

Rebeca Asis, "'Uzay Korsanları,'" dedi. "Savaş filmiymiş."

Peder Ángel upuzun alfabetik listedeki film adlarını parmağıyla izleyerek ve bir yandan da içinden okuyarak gözden geçirdi. Sayfayı çevirmek için bir an durdu.

"'Uzay Korsanları.'"

Peder filmin adını bulunca, parmağını sayfanın enlemesine sürdürerek hangi sınıfa sokulduğunu bulmaya çalıştığı sırada, hoparlörden plak sesi yerine, hava bozuk olduğu için gösterinin iptal edildiğini bildiren sinema müdürünün sesi duyuldu. Kadınlardan biri, filmin yarısında yağmur başlarsa seyircilerin paralarını geri istemeleri yüzünden sinema müdürünün böyle yaptığını anlattı.

Peder Ángel, "Yazık oldu," dedi. "Herkesin görebileceği bir filmmiş."

Defteri kapatıp sözünü sürdürdü:

"Dediğim gibi, bu köy yasalara saygılıdır. On dokuz yıl önce beni bu kiliseye atadıkları zaman, eşraf ailelerinden tam on birinde kapatmalar vardı. Bugün ise sadece birinin kapatması var. Umarım o da çok sürmez."

Rebeca Asis, "Bizim için önemli değil," dedi. "Ama o yoksullar var ya..."

Peder sözünün kesilmesine aldırış etmeden, "Kaygılanmak için bir neden yok," diye devam etti. "Köyün ne kadar değiştiğini unutmamak gerek. O zamanlar bir Rus dansöz gelmişti. Horoz dövüşlerinin yapıldığı salonda sadece erkekler için bir gösteri yapmış, sonunda da üzerinde nesi var nesi yoksa açıkartırmaya çıkarmıştı."

Adalgisa Montoya söze karıştı:

"Tastamam öyle olmuştu."

Kendisine anlatılmış olan bu rezilliği gerçekten de harfi harfine anımsıyordu: Dansöz anadan doğma hale gelince, salonda yaşlı bir adam bağıra çağıra ayağa kalkmış, peykenin üstüne çıkıp seyircilerin tepesine işemiş. Adalgisa Montoya'ya anlattıklarına göre, adamı örnek

alan öteki erkekler de büyük şamata içinde birbirlerinin üzerine işemeye başlamışlar.

Peder, "Evet," diye devam etti, "kilisemize bağlı bölgede bu köyün, yasalara en saygılı köy olduğu artık kanıtlanmış durumda."

Sonra bu sözü ayrıntılı örneklerle açıklamaya koyuldu. İnsan denen yaratığın nefsiyle ve zaaflarıyla mücadele ederken karşılaştığı birtakım zor durumları anlattı, anlattı; ta ki Katolik Kadınlar Birliği üyeleri sıcaktan bitap düşüp ona kulak vermez oluncaya kadar konuştu. Rebeca Asıs yeniden yelpazesini açınca, Peder Ángel kadındaki kokunun nereden geldiğini anladı. Sandal ağacının kabuğundan yapılmış yelpazenin kokusu odanın boğucu havasında büsbütün belirginleşiyordu. Papaz aksırmamak için yeninden mendilini çıkarıp burnuna kapadı.

"Aynı zamanda," diye söze devam etti, "kilisemiz bölgenin en yoksul kilisesidir. Çanlar çatladı, köşe bucak fare doldu. Bütün bunlar, ömrümü insanlara ahlak ilkeleri ve iyi huylar aşılamak uğruna harcamam yüzünden oldu."

Yakasını çözdü. "Kol gücü isteyen işleri hangi delikanlı olsa yapar," diyerek ayağa kalktı. "Oysa ahlaka çekidüzen vermek için, yılların deneyiminden süzülmüş, görmüş geçirmiş olmak gerekir." Rebeca Asıs, nişan halkasının üzerine bir de zümrüt yüzük geçirilmiş olan beyaz, saydam elini kaldırdı.

"İşte biz de bu yüzden düşündük ki," dedi, "kapılara asılan şu yakıştırmalar, bunca yıllık emeğinizi heder edebilir."

O ana kadar ağzını hiç açmamış olan üçüncü kadın, iki konuşma arasındaki duralamayı fırsat bilip söze girdi.

"Üstelik, ülkemiz tam yaralarını onarmaya, güçlenmeye başlamışken çıkan bu belanın başımıza iş açabileceğini de düşündük."

Peder Ángel dolaptan bir yelpaze çıkarıp kolunu kı-

pırdatmaya üşenerek kendini hafif hafif yelpazelemeye koyuldu.

"Bunların birbiriyle ilgisi yok," dedi. "Çetin bir siyasal dönemden geçtik, ama bu dönemde ailelerin ahlak yapısı zedelenmedi."

Kadınların önüne dikildi. "Birkaç yıl içinde Bölge Kiliseler Başkanlığı'na gidip, 'Buyrun, size örnek bir köy bırakıyorum,' diyeceğim. 'Size düşen tek iş, bölgenin en iyi kilisesini kuracak genç ve faal birini oraya yollamaktır,' diyeceğim." Hafifçe eğilerek, "Ondan sonra da gidip atalarımın avlusunda huzur içinde ölümü bekleyeceğim," dedi.

Kadınlar hemen karşı çıktılar. Adalgisa Montoya hepsinin duygusuna tercüman oldu:

"Burası kendi memleketiniz sayılır Peder. Son âna kadar burada kalmanızı isteriz."

Rebeca Asis, "Eğer sorun yeni bir kilise yaptırmaksa," dedi, "yarından tezi yok bir kampanya açalım."

Peder Ángel, "Her şeyin sırası var," dedikten sonra sesinin tonunu değiştirerek sözünü sürdürdü:

"Şimdiki halde bir kilisenin başındayken yaşlanmak istemiyorum. Kilisesine ölü kuşlar yağdığını piskoposa söyleyecek kadar bunayan Antonio Isabel del Santısimo Sacramento del Altar Castañeda y Montero'nun başına gelenlerin benim de başıma gelmesini istemem. Piskoposun gönderdiği müfettiş, Papaz'ı, köyün alanında çocuklarla hırsız polis oynarken bulmuştu."

Kadınlar afalladılar.

"Kimmiş o?"

"Macando'da benim yerime gelen papaz. Tam yüz yaşındaydı."

Sert geçeceği ta eylülün son günlerinden beri belli olan kış, o hafta sonu olanca şiddetini ortaya koydu. Pazar günü nehir taşıp köyün aşağı kesimlerini harap ederken, Belediye Başkanı bütün gün hamağına uzanıp ağrı-kesici ilaçlar çiğnedi.

Yağmurun ilk kez kesilip soluk aldırdığı pazartesi günü sabaha karşı, köyün kendini toparlayabilmesi için birkaç saatlik süreye gerek vardı. Bar ile berber erkenden açıldı, ama evlerin çoğundan saat on bire kadar çıt çıkmadı. Evlerini suyun erişemeyeceği yükseklikte bir yere taşıyanların tüyler ürpertici halini ilk gören Señor Carmichael oldu. Harıl harıl çalışan gruplar, temel kazıkları çakmışlar; çitten örme, saz damlı, çürük evlerini kuru yere taşıyorlardı.

Señor Carmichael, berber dükkânının saçağını siper alıp taşınanları şemsiyesinin altında seyrederken berber ona seslendi:

"Havanın açmasını bekleseler daha iyi ederlerdi."

Señor Carmichael, "Bu hava en azından iki gün daha açmaz," diyerek şemsiyesini kapadı. "Nasırlarımın sızlamasından anlıyorum."

Bileklerine kadar çamura batmış halde ev taşıyanlar, berber dükkânının duvarlarına çarpa çarpa geçip gittiler.

Señor Carmichael boşaltılan evin penceresinden tarumar olmuş içerileri, mahremiyetini yitirmiş yatak odasını görünce, üzerlerine bir felaket çökeceği duygusuna kapıldı.

Gökyüzünün kurşuniliğine bakılırsa sabahın altısı gibi görünüyordu. Oysa Señor Carmichael'ın midesinde çalan ziller saatin on ikiye geldiğini haber veriyordu. Suriyeli Tacir Moisés, yağmur dinene kadar dükkânında oturmaya çağırdı onu. Señor Carmichael, yağmurun daha kırk sekiz saat kesilmeyeceği kehanetini ona da yineledi. Bitişikteki binanın kaldırımına atlamadan önce bir an duraksadı. Savaş oyunu oynayan bir grup çocuk, Señor Carmichael'ın bıçak gibi ütülü pantolonundan birkaç metre uzaklıktaki duvara sıvaşan çamurdan bir top fırlattılar. Suriyeli Elías, Arapçayla Kastilyaca karışımı bir dille, çocuklara bağıra çağıra, elinde tavan süpürgesiyle dükkânından fırladı.

Çocuklar hoplaya zıplaya onunla dalga geçtiler:

"Sen işine bak, geri zekâlı Arap!"

Señor Carmichael üzerine çamur sıçramadığını görüp rahatladıktan sonra şemsiyesini kapatıp berbere girdi ve koltuğa oturdu.

Berber, "Sizin basiretli bir adam olduğunuzu her zaman söylemişimdir," dedi.

Señor Carmichael'ın boynuna havluyu bağladı. Señor Carmichael, dişçi muayenehanesindeki ağız çalkalama suyunun uyandırdığı duyguyu veren lavanta kokusunu içine çekti. Berber, ensesindeki kıvırcık saçları düzeltmeye koyuldu. Tıraşın uzamasından sabrı taşan Señor Carmichael okuyacak bir şeyler arandı.

"Gazeteniz yok mu?" diye sordu.

Berber tıraşa ara vermeden cevabı yapıştırdı.

"Ülkede resmî gazetelerden başka gazete kalmadı, ben sağ olduğum sürece de o gazeteler buranın kapısından giremez."

Berber, Dul Bayan Montiel'in ne yaptığını soruncaya kadar, Señor Carmichael sivri burunlu pabuçlarına bakarak kendini oyalamaya çalıştı. Montiel'in yanından geliyordu. Yıllarca Don Chepe Montiel'in muhasebeciliğini yapmıştı, onun ölümünden beri de karısının işlerini yönetiyordu.

"Evde oturuyor," dedi.

Berber kendi kendine konuşur gibi, "Adam kendini öldürüyor," diye başladı, "kadın da, atla beş günde dolaşılamayacak kadar uçsuz bucaksız yerde tek başına oturabiliyor. On kadar köyü var herhalde."

Bay Charmichael, "Üç," diye düzelttikten sonra yürekten inanarak, "dünyanın en iyi kadınıdır," dedi.

Berber tarağı temizlemek için tezgâhın başına gitti. Señor Carmichael aynada keçi suratını andıran yüzüne baktı ve berberin kendisine neden saygılı davranmadığını bir kez daha kavradı. Berber de, aynadan ona bakarak konuşmaya başladı:

"İyi iş doğrusu: Benim partim iktidara geliyor, polis muhaliflerimi ölümle tehdit ediyor, ben de tutup kendi biçtiğim fiyatla onların toprağını, hayvanlarını alıyorum."

Señor Carmichael başını önüne eğdi. Berber yeniden saçlarını kesmeye koyuldu. "Seçimler bitince," diye sözünü sürdürdü, "üç köye sahip olacaksın, karşında rakip kalmayacak, bu arada da hükümet değişse bile yerini garantiye almanın yolunu bulacaksın. Diyeceğim tek şey var: Bundan iyi iş olmaz, kalpazanlıktan bile iyi."

Señor Carmichael, "José Montiel, siyasal kargaşa başlamadan önce de zengindi," dedi.

Berber, "Pirinç ambarının kapısında don gömlek otururdu. Dediklerine göre, dokuz yaşına kadar ayağı pabuç yüzü görmemiş," dedi.

Señor Carmichael, "Öyle bile olsa, karısı, Montiel'in işlerine bulaşmamıştı," diye karşılık verdi.

Berber, "Ama o da görüp görmezden, duyup duymazdan geldi," dedi.

Señor Carmichael başını kaldırdı. Soluk almak için, gırtlağını sıkan havluyu gevşetti. "İşte bu yüzden saçımı hep karıma kestiririm," dedi. "Hem para almaz hem de politikadan söz açmaz." Berber onun başını öne yatırdı ve sesini keserek tıraşa devam etti. Arada bir ustalığını göstermek için makası havada şakırdatıyordu. Señor Carmichael, sokaktan bağrışmalar duyunca aynadan baktı. Taşınan evlerin kadınlarıyla çocukları eşyaları yüklenmiş, dükkânın önünden geçiyorlardı. Hınçla söylendi:

"Başımızdan bela eksik olmuyor, siz de tutmuş hâlâ siyasal kinlerinizi sürdürüyorsunuz. Zulüm ve baskı biteli bir yılı geçti, ama hâlâ aynı şeyi dillerine dolamış konuşuyorlar."

"Şu kadere terk edilmiş halimiz de zulüm ve baskı, dedi berber.

Señor Carmichael, "Ama dövmüyorlar bizi," diye cevap verdi.

"Bizi Tanrı'ya havale etmek de bir çeşit dövmektir."

Señor Carmichael'ın tepesi attı.

"Bunlar gazete ağzı," dedi.

Berber sesini çıkarmadan bir kâsede sabun köpürtüp fırçayla Señor Carmichael'ın ensesine sürdü. "İnsan konuşmazsa patlıyor," diye özür diledi. "Sizin gibi tarafsız biriyle de her gün karşılaşılmıyor."

Señor Carmichael, "İnsanın doyuracak on bir çocuğu oldu mu, tarafsız olmaktan başka çıkar yolu yoktur," dedi.

Berber, "Haklısınız," diye onayladı onu.

Usturayı elinin ayasına sürterek şakırdattıktan sonra sesini çıkarmadan Señor Carmichael'ın ensesini tıraş etti. Kalan sabunları parmağıyla temizleyip parmaklarını da pantolonuna sildi. Son olarak enseye şap sürerek hiç konuşmadan işini bitirdi.

Señor Carmichael yakasını iliklerken arka duvara asılmış yazıyı gördü:

Politika konuşmak yasaktır.

Omuzlarına dökülmüş saçları silkeledi, şemsiyesini koluna taktı. Duvardaki yazıyı göstererek, "Şunu neden indirmiyorsun?" diye sordu.

"O sizin için değil. Sizin tarafsız biri olduğunuz konusunda zaten anlaşmış bulunuyoruz."

Señor Carmichael, bu kez kaldırıma atlamakta duraksamadı. O, köşeyi kıvrılıncaya kadar berber arkasından baktı. Sonra sulan iyice kabaran, ürkütücü nehre çevirdi dalgın bakışlarını. Yağmur dinmişti, ama köyün üzerinde ağır bir bulut çöreklenmiş duruyordu. Saat bire yaklaşırken, Suriyeli Moisès, tepesi açıldığı halde ensesindeki saçların göz açıp kapayana kadar uzadığından yakınarak dükkâna girdi.

Suriyeli her pazartesi saçını kestirirdi. Her defasında kadere boyun eğercesine başını öne eğip oturur ve berber yüksek sesle konuşurken o da Arapça bir şeyler sayıklayıp uyuklardı. Oysa o pazartesi, berberin daha ilk sorusunda irkilerek uyandı.

"Biliyor musun az önce kim buradaydı?"

Suriyeli, "Carmichael," dedi.

Berber kelimelerin üzerine basa basa, "Aşağılık moruk Carmichael," diye sürdürdü sözünü. "O tip adamlardan iğrenirim."

Suriyeli Moises, "Carmichael adam değil ki," dedi. "Üç yıldan fazla oluyor ki bir çift pabuç almadı. Ama iş politikaya geldi mi, ne yapılması gerekiyorsa onu yapar: Gözlerini kapatıp vazifesini yaparcasına muhasebe defteri tutar."

Suriyeli yeniden uyuklamak üzere sakalını çenesine

yatırdığı sırada, berber kollarını kavuşturarak karşısına dikildi:

"Söyle bana seni gidi bok yiyen, bunca şey olup bittikten sonra sen kimden yanasın?"

Suriyeli hiç duraksamadan cevap verdi:

"Kendimden yanayım."

"Yanlış yapıyorsun. Hiç değilse, hemşerin Elias'ın oğlunun dört kaburgasını Don Chepe Montiel'in emriyle kırdıklarını unutmaman gerekir."

Suriyeli, "Oğlu politikaya heveslendi diye Elias zaten perişan oldu," dedi. "Ama şimdi oğlan Brezilya'da dans edip fink atıyor, Chepe Montiel de öldü gitti."

Belediye Başkanı, acılar, sızılar içinde geçen uzun geceler boyunca darmadağın olan odasından çıkmadan önce yüzünün sağ yanını tıraş etti, öbür taraftaki haftalık sakalı olduğu gibi bıraktı. Sonra temiz bir üniformayla deri çizmelerini giyip, yağmurun kesilmesini fırsat bilerek otelde yemeğe gitti.

Yemek salonunda kimseler yoktu. Belediye Başkanı dörder kişilik ufak masaların arasından geçerek salonun arkasındaki en kuytu köşeye geçti.

"Maskeler!" diye seslendi.

Kısa, daracık elbise giymiş, taş gibi memeleri olan çok genç bir kız koştu geldi. Başkan kızın suratına bakmadan yemeğini söyledi. Kız mutfağa giderken, yemek salonunun dibindeki rafta duran radyoyu açtı. Radyoda haberler okunuyordu. Cumhurbaşkanının bir gece önce yaptığı konuşmadan bölümler okundu, arkasından ithali yasaklanmış maddelerin listesine geçildi. Spikerin sesi salonu doldurdukça sıcak daha da boğucu bir hal aldı. Kız çorbayı getirdiği sırada, Başkan kasketiyle kendini yelpazeleyerek soluk almaya çalışıyordu.

Kız, "Bu radyo beni de terletiyor," dedi.

Başkan çorbasını içmeye başladı. Arada bir, gezgin satıcıların konakladığı köydeki bu tek otelin öteki yerlerden farklı olduğunu düşünürdü. Gerçekten, otelin geçmişi köyden de eskiydi. Taşradan pirinç almaya gelen zahireciler, otelin köhnemiş ahşap balkonunda bütün gece kâğıt oynayarak, uyuyabilmek için sabah serinliğini beklerlerdi. Albay Aureliano Buendia da, son içsavaşta teslim koşullarını görüşmek üzere Macando'ya giderken, görünürlerde uzak yakın hiçbir köyün bulunmadığı bir dönemde bu balkonda gecelemişti. O zaman da ahşap duvarları ve çinko çatısıyla bina tıpkı şimdiki gibiydi. Yemek salonu da, kontrplak bölmeleri de tıpatıp aynıydı. Tek fark o zaman elektrik ve suyun olmayışıydı. Yaşını başını almış gezgin bir satıcı, yüzyılın başlarına kadar yemek salonunda maskeler asılı olduğunu anlatmıştı. Müşteriler bu maskeleri takıp avluda herkesin gözü önünde, her türlü ihtiyaçlarını giderirlermiş.

Belediye Başkanı soluğu kesilmeden çorbasını bitirebilmek için yakasını çözmek zorunda kaldı. Haberlerden sonra kafiyeli sözcüklerle reklam programı başladı. O da bitince romantik bir bolero çaldı. Naneruhu gibi baygın sesli bir adam, aşktan öldüğünü ve bir kadının peşinden bütün dünyayı dolaşmaya karar verdiğini söylüyordu şarkıda. Belediye Başkanı öteki yemeğin gelmesini beklerken salona göz gezdirdi. Hatta otelin önünden ellerinde iki sandalye ve bir sallanan koltukla geçen iki çocuğu bile gördü. Çocukların peşinden de ellerinde leğenler, tencereler ve geri kalan eşya ile iki kadınla bir adam geliyordu.

Başkan, "Bu döküntüleri nereden yürüttünüz?" diye bağırarak kapıya çıktı.

Kadınlar durdular. Adam, evlerini suyun erişemeyeceği bir yüksekliğe taşıdıklarını anlattı. Belediye Başkanı

evi nereye taşıdıklarını sorunca, adam şapkasıyla güneyi gösterdi:

"Aha şuraya, Don Sabas'ın otuz pesoya kiraladığı yere."

Başkan eşyayı inceledi. Ek yerleri ayrılmış bir sallanan koltuk, kırık dökük güveçler, tencereler: yoksul işi öteberi. Belediye Başkanı bir an düşündükten sonra, "Evlerinizi ve eşyalarınızı mezarlığın arkasındaki boş arsaya taşıyın," dedi.

Adam şaşırdı.

Başkan, "Orası köyün arazisi, para vermeniz de gerekmez," dedi. "Bu toprağı köy yönetimi veriyor size." Sonra kadınlara dönerek ekledi:

"Don Sabas'a benden selam söyleyin, soygunculuğa kalkışmasın."

Yediklerinin tadını almadan yemeğini bitirip sigarasını yaktı. O sigaranın ateşinden bir ikincisini yakarak, dirseklerini masaya dayayıp uzun süre daldı. Bu arada radyo romantik bolerolar çalmaya devam ediyordu.

Kız boş tabakları kaldırırken, "Ne düşünüyorsunuz?" diye sordu.

Başkan hiç duraksamadan, "Şu yoksul insanları," diye karşılık verdi.

Sonra şapkasını başına geçirip yürüdü. Kapıya gelince durdu, kıza döndü.

"Bu köyü bir hale yola sokmak zorundayız," dedi.

Başkan tam köşeyi döneceği sırada sokak köpekleri kapıştılar. Havlamalar, hırlamalar arasında, birbirine giren köpeklerin sırtlarını, bacaklarını, dişlerini görmesiyle, köpeklerden birinin, kuyruğunu bacaklarının arasına kıstırıp seke seke kaçması bir oldu. Belediye Başkanı köpeklerden uzaklaşmak için yana çekilerek kaldırımdan karakola doğru yürüdü.

Hücrede kadının biri haykırıp duruyordu. Nöbetçi

ise yüzükoyun yatmış öğle uykusu çekiyordu. Başkan, karyolanın ayağına bir tekme indirince nöbetçi sıçrayarak uyandı.

Başkan, "Kim bu kadın?" diye sordu.

"Kapılara yakıştırmaları asan kadın."

Belediye Başkanı, emrinde çalışanlara verdi veriştirdi. Kadını buraya kimin getirdiğini, kimin emriyle hücreye konduğunu öğrenmek istiyordu. Polis uzun uzadıya anlattı.

"Ne zaman kapadınız kadını buraya?"

Cumartesi gecesi hapsetmişlerdi.

Başkan, "Pekâlâ öyleyse!" diye bağırdı. "Kadın oradan çıkacak, sizlerden biri girecek deliğe. Kadın hücrede uyurken, bütün köyün kapılarına kâğıt yapıştırıldı."

Ağır demir kapı açılır açılmaz, iri kemikli, orta yaşlı, saçlarını topuz yapıp tarakla tutturmuş bir kadın bağıra çağıra hücreden çıktı.

Başkan'a dönüp, "Canın cehenneme," dedikten sonra topuzunu açtı, başını birkaç kez sallayarak uzun, gür saçlarını salıverdi ve "Orospu, orospu!" diye bağıra bağıra merdivenlerden inip gitti. Başkan tırabzanın üzerinden eğilip, sadece kadına ve adamlarına değil de, bütün köye duyurmak istercesine olanca gücüyle haykırdı:

"O lanet olası kâğıtlarla canıma okumaktan vazgeç!"

Peder Ángel, çiselemenin devam etmesine aldırmadan öğle yürüyüşüne çıktı. Belediye Başkanı'yla randevusuna daha vakit vardı. O yüzden önce köyün sel basan taraflarını görmeye gitti. Çiçeklerin arasında yüzen bir kedi leşinden başka bir şey göremedi.

Peder dönerken hava açmaya başladı. Bulutlar dağılıyor, güneş parlıyordu. Üzeri katranlı kâğıtla örtülmüş bir kayık, çamurlu ve durgun nehirden aşağı süzülüyor-

du. Yarı yıkılmış bir evden fırlayan çocuk, deniz kabuğunun içinde deniz bulduğunu haykırmaya başladı. Peder Ángel kabuğu kulağına götürdü. Gerçekten kabuğun içinde deniz vardı.

Yargıç Arcadio'nun karısı evlerinin kapısında kollarını midesinin üzerinde kavuşturmuş, gözlerini kayığa dikmiş, kendinden geçmiş gibi oturuyordu. Üç ev ileride öteberiyle dolu vitrinleri ve kapılarında hareketsiz oturan Suriyeli tacirleriyle dükkânlar başlıyordu. Pembe bulutlar ve karşı kıyıdaki papağanlar ile maymunların çığlıkları arasında akşam çöküyordu.

Evlerin kapıları, pencereleri açılmaya başladı. Alandaki tozlu badem ağaçlarının altında, meşrubat satılan el arabalarının çevresinde ya da çiçek tarhlarının arasındaki eski, granit bankların üzerinde erkekler çene çalmak için toplanıyorlardı. Peder Ángel, her akşamüstü aynı anda köyün bir değişim mucizesi yaşadığını düşündü.

"Peder, toplama kampındaki esirleri anımsıyor musunuz?"

Peder Ángel, Dr. Giraldo'yu görmedi, ama tel gerili pencerenin arkasında gülümseyişini gözünün önüne getirdi. Fotoğrafları gerçekten anımsamıyordu, ama bir ara görmüş olduğuna emindi.

Doktor, "Bekleme odasına geçin," dedi.

Peder Ángel telli kapıyı iterek açtı. Şiltenin üzerinde kız mı oğlan mı olduğu belli olmayan, bir deri bir kemik kalmış bir çocuk yatıyordu. Odayı ikiye bölen paravanın yanında iki adamla bir kadın bekliyordu. Peder burnuna koku gelmediği halde, yataktaki yaratıktan korkunç bir koku fışkırdığını düşündü.

"Kim o?" diye sordu.

Kadın, "Oğlum," dedi ve kendini bağışlatmak isteyen bir tavırla, "iki yıldır kakası kanlı çıkıyor," diye ekledi.

Hasta başını kıpırdatmadan gözlerini kapıya çevirdi.

Peder korkuyla karışık bir acıma duydu.

"Peki ne yaptınız?" diye sordu.

"Uzunca bir süredir olmamış muz veriyoruz, çok güzel şeyler ama oğlan bir türlü yemek istemiyor."

Peder, "Onu günah çıkarmaya getirmelisiniz," dedi.

Ama söylediğine kendi de inanmamıştı. Kapıyı usulca örttü, tırnağıyla pencere telini cızırdatıp Doktor'u görebilmek için yüzünü tele yapıştırdı. Dr. Giraldo ecza havanında bir şey dövüyordu.

Peder, "Nesi var?" diye sordu.

Doktor, "Daha muayene etmedim," dedi ve düşünceli bir tavırla ekledi:

"İnsanların başına Tanrı'nın isteğiyle gelen şeyler vardır Peder."

Peder Ángel bu sözün üzerinde durmadı.

"Ömrüm boyunca gördüğüm ölülerden hiçbiri şu zavallı çocuk kadar ölüye benzemiyordu," dedi.

Peder oradan ayrıldı. Rıhtımda hiç tekne yoktu. Hava kararmaya başlamıştı. Peder Ángel, hasta çocuğu görünce randevusunu unutup geç kaldığını fark ederek hızla karakola yollandı.

Belediye Başkanı açılır kapanır bir sandalyeye çökmüş, başını ellerinin arasına almıştı.

Peder yavaşça, "İyi akşamlar," dedi.

Başkan başını kaldırınca, Peder onun acı ve umutsuzluktan kızarmış gözlerinden ürperdi. Başkan'ın bir yanağı tertemiz, tıraşlıydı. Oysa öteki yanağı terli, kırçıl sakallarla kaplıydı. Başkan donuk bir sesle inlercesine söylendi:

"Kendimi vuracağım Peder."

Peder Ángel biraz ürktü doğrusu.

"Aspirini fazla kaçırdığın için kafayı bulmuşsun," dedi.

Başkan duvardan yana devrildi, başını iki eliyle tutarak tahtalara vurdu. Peder hiç böylesine bir acı görmemişti.

Şaşkınlığının diyetini ödemek istercesine, "İki hap daha al," dedi. "Iki tane daha almakla kimse ölmez."

Bu söylediği doğruydu, üstelik Peder insanın çektiği acı karşısında elinden bir şey gelmediğini de kavrıyordu. Boş odada ağrıkesici ilaç var mı diye bakındı. Duvarların dibine maroken kaplı yarım düzine tabure sıralanmıştı. Tozlu kâğıtlarla dolu camlı bir dolap bir yanda duruyordu. Duvardaki çiviye de cumhurbaşkanının taşbasması bir resmi asılmıştı. Ağrıkesicilerden görünürdeki tek iz, yere atılmış boş selofan kutuydu.

Peder çaresizlik içinde, "İlaçlar nerede?" diye sordu.

Belediye Başkanı, "Artık hiç fayda etmiyor," dedi.

Peder, "Söyle, nerede ilaçlar?" diyerek ona yaklaştı. Başkan birden acıyla kıvrandı. Peder Ángel burnunun dibinde kocaman ve korkunç bir surat gördü.

Başkan, "Lanet olsun!" diye haykırdı, "Dedim ya, ilacın bir boka yaradığı yok!"

Taburelerden birini kaptığı gibi, çaresizliğinin olanca gücüyle camlı dolaba savurdu. Peder Ángel, ancak camlar şangır şungur inip Belediye Başkanı toz bulutunun içinden hayalet gibi doğrulduktan sonra olanı biteni kavrayabildi. O anda odada mutlak bir sessizlik vardı.

Peder, "Teğmenim," diye mırıldandı.

Verandaya açılan kapıda, tüfeklerini doğrultmuş polisler duruyordu. Başkan, kedi gibi hırlayarak, onları görmeden baktı. Polisler tüfeklerini indirdilerse de kapının yanından ayrılmadılar. Peder Ángel, Başkan'ın koluna girerek açılır kapanır sandalyeye götürdü.

"İlaçlar nerede?" diye üsteledi.

Başkan gözlerini kapatıp başını geriye attı. "O aşağılık şeyden bir daha içmeyeceğim," dedi. "Kulaklarım uğulduyor, kafatasım üzerime çöküyor." Ağrının bir an kesilmesini fırsat bilerek Peder'e döndü:

"Dişçiyle konuştun mu?"

Peder başını sallayarak, "Evet," dedi. Başkan, Peder'in yüzündeki anlatımdan, dişçiyle olan görüşmesinin sonuçlarını kestirdi. Peder, "Neden Dr. Giraldo ile konuşmuyorsun?" diye önerdi. "Diş çeken doktorlar da var."

Başkan bir süre cevap vermedi. Sonra, "Şimdi kalkar, kerpeteni olmadığını söyler," dedi ve "bütün bunlar tertip," diye ekledi.

Sancı kesilince, bunaltıcı akşam sıcağının da etkisiyle bir süre kestirdi. Gözlerini açtığında oda loşlaşmıştı. Peder Ángel'i görmeden konuştu:

"César Montero için gelmiştin."

Peder'den cevap gelmeyince Başkan sözünü sürdürdü.

"Bu sancıyla hiçbir şey yapamadım." Işığı yakmak için kalktı. Işığın yanmasıyla ilk sivrisinek dalgasının pencereden içeri üşüşmesi bir oldu. Peder Ángel saatin bu kadar geç olduğunu fark edince şaşırdı.

"Zaman geçiyor," dedi.

"Her halükârda çarşamba günü buradan gönderilmesi gerekiyor. Ne yapılması gerekiyorsa yarın yap da öğleden sonra günahını çıkar."

"Kaçta?"

"Dörtte?"

"Yağmur yağsa da mı?"

Belediye Başkanı'nın, iki haftadır çektiği diş ağrısı boyunca bastırdığı sabrı bir bakışta taştı.

"Dünyanın sonu gelse de, Peder."

İlaç ağrıya vız geliyordu artık. Belediye Başkanı hamağı balkona asarak akşam serinliğinde uyumaya çalıştı. Ama saat daha sekiz olmadan sancıya dayanamayıp sokağa fırladı, yoğun sıcaktan uyuşmuş alana çıktı.

Çevrede dolanıp sancıyı unutturacak bir şeyler bulamayınca sinemaya gitti. Gitmekle de hata etti. Savaş

uçaklarının uğultusu sancının yoğunluğunu daha da arttırdı. Başkan on dakika aradan önce sinemadan çıktı. Don Lalo Moscote kepenkleri indirmek üzereyken eczaneye yetişti.

"Diş ağrısı için en etkili neyin varsa ver."

Eczacı, Başkan'ın şiş yanağını uyuşuk bakışlarla süzdükten sonra, üzerlerinde mavi mürekkeple ilaçların adları yazılı porselen şişelerin durduğu camlı dolapların arasından geçip dükkânın arka bölmesine girdi. Başkan, eczacının yağlı, pembe ensesine bakarken, adamın bir anlık mutluluk yaşadığını sezinledi. Eczacıyı tanırdı. Dükkânın arkasındaki iki odada otururdu. Tombul karısı yıllardır felçliydi.

Don Lalo Moscote üzerinde etiket olmayan bir şişeyle geldi. Şişeyi açınca tatlı bir ot kokusu yayıldı ortalığa.

"Nedir bu?"

Eczacı, parmaklarını şişenin içindeki kuru tohumlara daldırdı. "Biberli tere. İyice çiğneyip suyunu yut. Ağrılara birebirdir." Avucuna birkaç tohum koyup gözlüklerinin üzerinden Başkan'a bakarak, "Aç ağzını," dedi.

Başkan geri çekildi. Üzerinde bir şey yazılı olmadığına emin olmak için şişeyi kendine doğru çevirip baktıktan sonra eczacıya döndü.

"Bana yabancı bir ilaç ver."

"Bu, yabancı ilaçların hepsinden iyidir. Üç bin yıllık insan aklının garantisi var bunda."

Tohumları gazete kâğıdına sarmaya koyuldu. Bir aile reisinden çok, kendini çocuklara kâğıttan kuşlar yapmaya adamış sevecen bir dayı edasıyla biberli tere tohumunu kâğıda sarıyordu.

"Neden çektirmiyorsun?"

Başkan cevap vermedi. Eczacıya kâğıt para verip üstünü almadan eczaneden çıktı.

Gece yarısını geçtiği halde, Başkan tohumları çiğne-

meyi hâlâ göze alamadan hamağında dönüp duruyordu. Saat on bir sularında, sıcağın en dayanılmaz olduğu sırada bir yağmur bulutu patlamış, hafif bir serpinti başlamıştı. Ateşten bitap düşen, yapışkan ve soğuk terler içinde titreyen Başkan, yüzükoyun yattığı hamakta ağzını açıp içinden dua etmeye başladı. Kasları son zonklamayla iyice gerilmiş halde yürekten dua ediyordu. Ama Tanrı'yla ilişki kurmak için ne kadar büyük çaba gösterirse, sancının kendisini o kadar büyük bir güçle başka yana ittiğinin de bilincindeydi. Baktı ki olacak gibi değil, ayağına çizmelerini, pijamasının üstüne de yağmurluğunu çekip karakola gitti.

Bağırıp çağırmaya başladı. Gerçek mi, karabasan mı olduğunu kestiremeyip afallayan polisler, karanlıkta el yordamıyla silahlarını arayarak koridora fırladılar. Işıklar yandığında, yarı giyinik halde emre amadeydiler.

Başkan, "González, Rovira, Peralta!" diye haykırdı. Adları söylenen üç polis gruptan sıyrılarak Teğmen'in çevresini aldılar. Bu polislerin seçilmesini haklı gösterecek hiçbir neden yoktu görünürde: Herhangi bir özelliği olmayan üç melezdi bunlar. Çocuk suratlı, sıfır numara tıraşlı olanın sırtında fanila vardı. Öteki ikisi de önü iliklenmemiş ceketlerinin içine aynı faniladan giymişlerdi.

Polislere kesin bir emir verilmedi. Başkan'ın peşinden basamakları dörder dörder atlayarak inip tek sıra halinde karakoldan çıktılar. Yağmura aldırış etmeden karşı kaldırıma geçip dişçinin muayenehanesi önünde durdular. İki dipçik darbesiyle kapıyı kırdılar. Antredeki ışıklar yandığında onlar içeri girmişlerdi bile. Yüzünde damarları belli olan bir adam, sırtına ropdöşambrını geçirmeye çabalayarak don paça arka kapıda belirdi. Onları gördüğü anda, eli havada, ağzı açık, flaşla çekilmiş fotoğraf gibi kalakaldı. Sonra bir adım geriledi ve geceliğiyle yatak odasından çıkan karısına çarptı.

Teğmen, "Kıpırdamayın!" diye haykırdı.

Kadın "Ay!" diye çığlık atarak ellerini ağzına kapatıp yatak odasına girdi. Dişçi ropdöşambrının kuşağını bağlamaya çalışarak antreye doğru yürüyünce, tüfeklerini kendisine doğrultan üç polisi ve sakin sakin ellerini yağmurluğunun ceplerine sokmuş, her yanından sular damlar halde dikilip duran Başkan'ı seçebildi.

Teğmen, "Hanımefendi odadan çıkacak olursa, onu vurma emri aldılar," dedi.

Dişçi kapının tokmağını sıkıca kavrayıp içeri seslendi: "Duydun ya kızım." Sonra yatak odasının kapısını usulca kapadı. Namluların dumanlı bakışları altında, eski hasır eşyaların arasından yürüyüp muayenehaneye geçti. Polislerden ikisi ondan atik davranıp odanın kapısına dikildi. Biri lambayı yaktı, öteki de çalışma masasına gidip çekmeceden bir tabanca çıkardı.

Başkan, "Bir tane daha olmalı," dedi.

Başkan muayenehaneye en arkadan, dişçinin peşinden girmişti. Üçüncü polis kapıyı beklerken öteki ikisi dikkatle ve çabucak odayı aradılar. Alet edevat kutusunu masanın üzerine boşalttılar. Alçı kalıplar, bitmemiş takma dişler, yerine takılmamış tek dişler, altın kaplamalar yere saçıldı. Polisler dolaptaki porselen şişeleri boşalttılar. Dişçi koltuğu ile döner taburedeki muşamba minderlere süngülerini saplayı saplayıverdiler.

Belediye Başkanı, "Uzun namlulu bir otuz sekizlik," diye silahın özelliğini belirledi.

Sonra dişçiyi tepeden tırnağa süzerek, "Nerede olduğunu söylersen senin için daha iyi olur," dedi. "Evi altüst etmeye gelmedik." Dişçinin altın çerçeveli gözlük arkasından bakan donuk ve kısık gözlerinden bir şey anlamak olanaksızdı.

Büyük bir rahatlık içinde, "Benim hiç acelem yok," dedi. "Canınız istiyorsa altüst edin."

Belediye Başkanı bir an düşünüp cilasız tahta kaplamalı odayı bir kez daha süzdükten sonra adamlarına emirler yağdırarak koltuğa gitti. Polislerden birini sokak kapısına, ötekini muayene odasının önüne, üçüncüyü de pencerenin yanına dikti. Koltuğa oturup sırılsıklam yağmurluğunu çözünce, dört yanı soğuk çeliklerle çevrilmiş gibi geldi. Katranruhu kokan havayı derin derin içine çekip soluğunu kontrol etmeye çalışarak başını koltuğun arkalığına dayadı. Dişçi yerden birtakım aletler alıp kaynatmaya koyuldu.

Arkası Belediye Başkanı'na dönük duruyor, muayenehanede yalnızken takınabileceği bir tavırla ispirto ocağının mavi alevini seyrediyordu. Su kaynayınca tasın sapına kâğıt sarıp koltuğun yanına getirdi. Polislerden biri önünü kesti. Dişçi tası aşağı indirip buharın üzerinden Başkan'a bakarak, "Şu katile söyle de ayakaltından çekilsin," dedi.

Başkan'ın bir işareti üzerine polis dişçiye yol vermek için pencerenin önünden çekildi. Duvarın dibine bir sandalye çekti, bacaklarını ayırıp tüfeğini kalçasına dayayarak oturdu. Her an tetikteydi. Dişçi lambayı yaktı. Işıktan gözleri kamaşan Başkan gözünü kapatıp ağzını açtı. Ağrı kesilmişti.

Dişçi, hastanın korkulu soluklarına aldırış etmeden bir eliyle portatif lambayı ayarlayıp öteki elinin işaretparmağıyla şişmiş yanağı bastırarak çürük dişi buldu. Sonra kollarını dirseğine kadar sıvayıp dişi çekmeye hazırlandı.

Belediye Başkanı dişçinin bileğine yapıştı.

"Uyuştur," dedi.

İlk kez göz göze geldiler.

Dişçi yavaşça, "Sizler uyuşturmadan öldürüyorsunuz," dedi.

Başkan, kerpeten tutan elin kendini kurtarmak için zorlanmadığını görünce, "Şişeleri getir," dedi. Köşede du-

ran polis, tüfeğinin namlusunu onlara çevirdi. Tüfeğin sesini ikisi de duydular.

Dişçi, "Tut ki uyuşturucu yok," dedi.

Başkan onun bileğini bıraktı. Yere saçılmış şeyleri dikkatle süzerek, "Olması gerek," diye karşılık verdi. Dişçi acıyarak bakıyordu ona. Sonra Başkan'ın başını arkaya yasladı ve ilk kez sabırsızlık belirtileri göstererek, "Saçmalama Teğmen," dedi. "Bu apseyle, uyuşturucu zaten işe yaramaz."

Az sonra, ömrünün en korkunç anına katlanmış olan Belediye Başkanı, gerilen kaslarını gevşetmiş, ölünceye kadar aklından gitmeyecek olan kontrplak tavandaki kara rutubet lekelerine bakarak bitkin bir halde oturuyordu. Dişçinin ellerini yıkadığını, çekmeceleri düzelttiğini ve yerdekileri topladığını duydu.

"Rovira," diye seslendi. "González'i çağır, yerdekileri toplayıp burayı bulduğunuz gibi bırakın."

Polisler söyleneni yaptılar. Dişçi penseyle biraz pamuk alıp demir rengi bir sıvıya batırdıktan sonra çekilen dişin oyuğunu tıkadı. Başkan dişetinin kavrulduğunu sandı. Dişçi ağzını kapadıktan sonra da, Başkan gözlerini tavandan ayırmadan, polislerin muayene odasını derleyip toplama çalışmalarını dinledi. Çan kulesinin saati ikiyi vurdu. Bir dakika geri kalmış bir çulluk, yağmurun mırıltısı içinden saatin sesini yineledi. Biraz sonra, polislerin işlerini bitirdiklerini anlayan Başkan, adamlarına karakola dönmeleri için işaret verdi.

Bütün bunlar olurken dişçi, koltuğun yanından ayrılmamıştı. Polisler gidince, dişin oyuğundaki pamuğu çıkardı. Lambayı tutarak ağzın içini kontrol etti. Ağzı tekrar kapatıp lambayı çekti. Her şey bitmişti. Sıcak, ufak odada geri kalan tek şey, son oyuncu da çıkıp gittikten sonra tiyatroyu süpürenlerin duyduğu o tuhaf huzursuzluktu.

Başkan, "Nankör," dedi.

Dişçi ellerini ropdöşambrının ceplerine sokup, Başkan'a yol vermek için bir adım geri çekildi. Başkan lamba ışığının arkasında kalan dişçiyi görebilmek için gözlerini dikerek, "Evi aramak için emir vardı," diye sözünü sürdürdü. "Silah, cephane ve ülke çapında bir tertibi ortaya çıkaracak ayrıntılı belgeleri 'bulmak' için kesin emir vardı." Az önceki sıkıntıdan hâlâ nemli olan gözlerini dişçiye dikerek, "O emre uymamakla doğruyu yaptığımı sanıyordum. Meğer yanılmışım," diye ekledi. "Artık işler değişti. Muhalefete garanti verildi, herkes huzur içinde yaşıyor, ama sen hâlâ fesat düşünmeye devam ediyorsun." Dişçi, koltuğun minderini koluyla kurulayıp öteki yanını çevirdi.

Başkan, dişçinin kaygıyla yanağına bakışına aldırış etmeden, minderi göstererek, "Bu tutumunun köye zararı dokunuyor," dedi. "Bak şimdi, bütün bu kırılıp dökülenlerin parasını belediye verecek, sokak kapısının parası da caba. Kucak dolusu para, hep senin inatçılığın yüzünden."

Dişçi, "Çemen otuyla gargara yap," dedi.

Kendi sözlüğünde birkaç harf eksik olduğu için, Yargıç Arcadio telgrafhanedeki sözlüğe baktı. Yakıştırmaların gerçek adı olan *pasquin* sözcüğüne bakmak da sorunu çözümlemedi: Bu maddede "Herkes aleyhine yazdığı hicivlerle ünlü, Romalı kunduracının adı" deniyor ve daha bir alay önemsiz bilgi veriliyordu. Yargıç, aynı tarihsel yaklaşımla, bir evin kapısına asılan hakaret dolu yazıya "hicviye" de denebileceğini düşündü. Ama hepten de düş kırıklığına uğramamıştı. Sözlüğü karıştırırken geçirdiği iki dakika boyunca, yıllardır ilk kez bir görevi yerine getirmenin huzurunu duymuştu.

Telgraf memuru, Yargıç'ın sözlüğü rafa, posta ve telgraf hizmetleriyle ilgili olarak gelip de bir yana atılmış emir ve kararnamelerin arasına yerleştirdiğini görünce çekmekte olduğu telgrafı bir vuruşta kesti. Son günlerin en yaygın numarası olan "Bul karayı, al parayı" demek üzere iskambilleri karıştırarak Yargıç'ın yanına geldi. Ama Yargıç Arcadio oralı olmadı. "Şimdi çok işim var," diyerek sıcaktan kavrulan sokağa çıktı. Saatin daha ancak on bir olması ve salı gününü bitirmek için önünde bir dolu saat bulunması canını sıkıyordu.

Belediye Başkanı, odasında ahlaki bir sorunu görüşmek üzere onu bekliyordu. Son seçimlerden sonra polis,

muhalefet partisinin seçim belgelerine el koyup imha etmişti. Bu yüzden köy halkının çoğunluğuna ait kimlik belgeleri de ortadan kaybolmuştu.

Belediye Başkanı bunları anlattıktan sonra, kollarını iki yana açarak, "Evlerini taşıyan şu insanlar adlarını bile bilmiyorlar," diye sözünü tamamladı.

Yargıç Arcadio, iki yana açılan bu kolların içten bir üzüntüyü dile getirdiğini anlıyordu. Oysa Belediye Başkanı'nın sorununu çözümlemek kolaydı: Yapılacak iş, bir nüfus kayıt memuru atanmasını istemekti. Kâtip çözümü daha da kolaylaştırdı:

"Haber göndermek yeter," dedi. "Zaten iki yıl önce atanmıştı."

Belediye Başkanı anımsadı. Aylar önce nüfus kayıt memurunun atandığını haber verdikleri zaman, memuru nasıl karşılaması gerektiğini sormak için şehirlerarası bir telefon görüşmesi yapmış ve şu cevabı almıştı:

"Mermilerle karşılayın."

Oysa şimdi gelen emirler başkaydı. Başkan ellerini ceplerinden çıkarmadan Kâtip'e döndü.

"Mektup yazıp çağır," dedi.

Daktilonun tıkırtısı, odaya Yargıç Arcadio'nun vicdanında yankılanan dinamik bir hava getirdi. Yargıç kendini bomboş hissediyordu. Gömleğinin cebinden ezilmiş bir sigara çıkarıp parmaklarının arasında yuvarladıktan sonra yaktı. Sandalyesini yayların elverdiğince arkaya kaykılttı ve o pozda otururken, ömründen bir dakikayı daha yaşayıp tüketmekte olduğunu kavrayarak irkildi.

Söyleyeceklerini kafasında uzun uzadıya biçimlendirdikten sonra, "Senin yerinde olsam, bir de bayındırlık bakanlığı temsilcisi atardım," dedi.

Yargıç'ın umduğunun tersine, Başkan hemen karşılık vermedi. Saatine baktı ama kaç olduğunu görmedi. Sadece öğle yemeğine daha çok vakit olduğunu kestirdi.

Konuşmaya başladığında pek istekli bir hali yoktu. Bayındırlık bakanlığı temsilcisi atamak için yapılması gereken işlemlerin yabancısıydı.

Yargıç Arcadio, "Eskiden temsilciyi belediye konseyi seçerdi," diye açıkladı. "Artık konsey olmadığına göre, hükümet olağanüstü koşullar gereği, seçimi yapma yetkisini sana veriyor."

Belediye Başkanı, mektubu okumadan imzalarken Yargıç'ın sözlerini dinliyordu. Sonra onun dediğini yapmaya niyetlendi. Ama Kâtip, amirinin önerdiği işlemin doğru olmadığı düşüncesindeydi. Yargıç Arcadio diretti: Olağanüstü bir rejimde olağanüstü bir işlem olacaktı bu.

Başkan, "Bu söz kulağa hoş geliyor," dedi.

Şapkasını çıkarıp kendini yelpazelemeye koyulunca, Yargıç Arcadio şapkanın alnında bıraktığı yuvarlak izi gördü. Şapkayı sallama temposuna bakılırsa, Başkan henüz düşüncesini bir sonuca bağlamamıştı. Yargıç, serçeparmağının kıvrık tırnağıyla sigarasının külünü silkeleyip bekledi.

Belediye Başkanı, "Aklına bir aday geliyor mu?" diye sordu.

Bunu Kâtip'e sorduğu belliydi.

Yargıç gözlerini kapatarak, "Bir aday," diye yineledi.

Kâtip, "Sizin yerinizde olsam, namuslu birini seçerdim," dedi.

Yargıç, Kâtip'in, üzerine vazife olmayan işe burnunu sokma küstahlığına içerledi. "Bunu söylemeye bile gerek yok, tabii ki öyle olacak," diyerek bir Kâtip'e, bir de Başkan'a baktı.

Başkan, "Örneğin?.." dedi.

Yargıç düşünceli bir tavırla, "Şu anda aklıma kimse gelmiyor," diye cevap verdi.

Başkan kapıya yürüyerek, "Bir düşün," dedi. "Şu sel belasını atlattık mı, temsilci belasının icabına bakarız."

Kâtip, Belediye Başkanı'nın ayak sesleri duyulmaz oluncaya kadar makinenin başından kalkmadı. Sonra, "Çıldırmış bu adam," dedi. "Bir buçuk yıl önce temsilcinin kafasını dipçiklerle parçaladılar, şimdi de tutmuş görev vermek için aday arıyor."

Yargıç Arcadio ayağa fırladı.

"Ben gidiyorum," dedi. "Senin korku öykülerinle yemeğimin tadını kaçırmak istemiyorum."

Bürodan çıktı. Öğle saatinin yaklaşmasında bir uğursuzluk vardı. Kâtip, batıl duyarlılığı içinde sezdi bunu. Büronun kapısına kilidi asarken yasak bir iş yapıyormuş duygusuna kapıldı. Oradan kaçarcasına uzaklaştı. Telgrafhanenin kapısında, üç kâğıt oyununun pokere uygulanıp uygulanmayacağını merak eden Yargıç Arcadio'ya yetişti. Telgraf memuru işin sırrını açıklamaya yanaşmıyordu. Sadece, Yargıç Arcadio püf noktasını keşfedebilsin diye onu yineleyip duruyordu. Kâtip de izledi oyunu. Sonunda kendince bir çözüm buldu. Oysa Yargıç Arcadio, iskambillere bakmıyordu bile. Bunların rastgele seçtiği kâğıtlar olduğunu ve telgraf memurunun da iskambillere göz atmadan kendisine uzattığını biliyordu.

Telgraf memuru, "Bu sihirbazlık," dedi.

Yargıç Arcadio, karşı kaldırıma geçmekten başka bir şey düşünmüyordu. Bu angaryayı göze alıp yürümeye koyulunca, Kâtip'in koluna girip onu da erimiş cama benzeyen havanın içine dalmaya zorladı. Gölgeli kaldırıma geçtiler. O zaman Kâtip, oyunun püf noktasını açıkladı. Öylesine basit bir numaraydı ki, Yargıç Arcadio bunu öğrenince beceriksizliği yüzüne vurulmuş gibi içerledi.

Bir süre konuşmadan yürüdüler.

Yargıç birden hışımla, "Tabii, gerekli bilgiyi toplamadın," dedi.

Kâtip, bu cümlenin ne demeye geldiğini kestirmeye çalışarak bir an durdu.

Sonunda, "Bu çok zor," dedi. "Yakıştırmaların çoğu gün ağarmadan yırtılıyor."

"Anlayamadığım bir numara da işte bu," dedi Yargıç Arcadio. "Ben olsam, kimsenin okumadığı bir yakıştırma yüzünden uykularımı haram etmezdim."

Kâtip, evinin önüne geldikleri için durarak, "Tam üstüne bastınız," dedi. "Adamların uykusunu kaçıran yakıştırmalar değil, yakıştırmaların korkusu."

Yargıç Arcadio, tamamlanmamış da olsa, Kâtip'in topladığı bilgileri öğrenmek istedi. Olayları, adları ve tarihleriyle numaraladı: Yedi günde on bir olay olmuştu. On bir kişi arasında hiçbir bağıntı yoktu. Yakıştırmaları görenler, bunların mavi mürekkebe batırılmış fırçayla ve kitap harfleriyle yazıldığı, büyük küçük harflerin çocuk yazısı gibi birbirine karıştığı konusunda ağız birliği ediyorlardı. Öylesine olmayacak yazım yanlışları vardı ki, sanki kasten böyle yapılmış izlenimi uyandırıyordu. Yakıştırmaların açığa vurduğu yeni bir giz de yoktu, milletin dilinde dolaşıp durmayan bir şey söylemiyordu yazılanlar. Yargıç, akla yakın varsayımların hepsini kafasında sıraladığında, Suriyeli Moisés dükkânından seslendi:

"Bir pesonuz var mı?"

Yargıç Arcadio anlamadı. Ama yine de ceplerini altüst etti: Yirmi beş centavo ile ta üniversite yıllarından beri uğur diye sakladığı bir Amerikan parasından başka bir şey çıkmadı. Suriyeli Moisés, yirmi beş centavoyu aldı.

"Dükkândan ne isterseniz alın, parasını da ne zaman isterseniz o zaman ödeyin," deyip bozuklukları şıngırdatarak boş para çekmecesine koydu. "Tanrı'nın adını duymadan, çanın on ikiyi çalışını duymak istemem."

Böylece saat on ikiyi çalarken, Yargıç Arcadio eli kolu karısına getirdiği armağanlarla dolu olarak evine girdi. Karısı emprime ipekliyi vücuduna dolarken, Yargıç da pabuçlarını değiştirmek için karyolaya oturdu. Karısı, do-

ğumdan sonra yeni elbisenin içinde nasıl görüneceğini düşleyerek kocasının burnuna bir öpücük kondurdu. Yargıç kaçınmaya çalıştıysa da, kadın üzerine abanarak onu boylu boyunca yatağa uzattı. Kıpırdamadan durdular. Yargıç Arcadio, elini karısının sırtında gezdirdi. Bir yandan da koca karnının sıcaklığını, hatta nabzının böbreklerinde seyirişini bile duyabiliyordu.

Karısı başını kaldırdı. Dişlerinin arasından mırıldandı:

"Bekle de gidip kapıyı örteyim."

Belediye Başkanı, son ev yapılıp bitene kadar bekledi. Yirmi saatte, mezarlığın duvarına kadar gelen, geniş ve ağaçsız, kocaman bir sokak kuruvermişlerdi. Belediye Başkanı, ev sahipleriyle omuz omuza çalışıp eşyaların yerleştirilmesine de yardım ettikten sonra, kan ter içinde kendini en yakın mutfağa attı. Toprağın üzerine yerleştirilen taşlardan uydurulmuş ocakta çorba kaynıyordu. Belediye Başkanı, toprak tencerenin kapağını açıp çorbanın buharını içine çekti. Ocağın öte yanında duran iri gözlü, dingin bakışlı, narin kadın sessizce onu seyrediyordu.

Başkan, "Yemek saati," dedi.

Kadın cevap vermedi. Başkan, davetsiz misafir olarak kendine bir tabak çorba doldurdu. Bunun üzerine kadın yatak odasına gidip bir sandalye getirdi, Başkan otursun diye masanın önüne koydu. Belediye Başkanı çorbasını içerken, saygılı bir dehşet içinde bahçeyi süzüyordu. Daha dün burası bomboş bir alandı. Oysa şimdi bahçeye çamaşırlar asılmıştı, iki domuz da çamurların içinde yuvarlanıp duruyordu.

Başkan, "Buraya bir şeyler bile ekebilirsiniz," dedi.

Kadın başını kaldırmadan cevap verdi:

"Domuzlar yer." Sonra aynı tabağa bir parça et, iki dilim manyok, yarım da muz koyup masaya getirdi. Bu

cömertliği, belirgin bir kayıtsızlıkla yapmaya da elinden geldiğince özen gösterdi. Belediye Başkanı gülümseyerek kadınla göz göze gelmeye çalıştı.

"Herkese yetecek kadar var," dedi.

Kadın ona hiç bakmadan, "Boğazında kalsın," diye söylendi.

Başkan, bu ilenmeye aldırış etmedi. Sırtından süzülen tere de aldırmadan kendini yemeğe kaptırdı. Yemeğini bitirince, kadın yine onun suratına bakmadan tabağı aldı.

Başkan, "Bu tavrı daha ne kadar sürdüreceksiniz?" diye sordu.

Kadın, yüzündeki donukluğu bozmadan cevap verdi:

"Sizler, öldürdüklerinize yeniden can verene kadar."

"Artık işler değişti," dedi Başkan. "Yeni yönetim vatandaşın refahını, rahatını, huzurunu düşünüyor. Oysa sizler..."

Kadın sözünü kesti:

"Sizler hep aynı bokun soyusunuz..."

Başkan, "Şimdiye kadar yirmi saatte kurulmuş böyle bir mahalle görmediniz," diye dayattı. "Namuslu bir köy kurmaya çabalıyoruz."

Kadın temiz çamaşırları ipten alıp yatak odasına götürdü. Başkan, ondan cevap alıncaya kadar gözlerini üzerinden ayırmadı.

"Burası, sizler gelmeden önce namuslu bir köydü."

Başkan kahve ikram edilmesini beklemedi. "Nankörler," dedi. "Size toprak veriyoruz, daha hâlâ yakınıyorsunuz." Kadın karşılık vermedi. Ama Başkan mutfağı geçip sokağa doğru yürürken, ocağa abanarak arkasından söylendi:

"Burada daha da beter olacak. Ama şuradaki ölülere bakıp bakıp sizleri anımsayacağız."

Başkan, çatanalar gelinceye kadar öğle uykusunu

uyumaya çalıştı. Ama sıcakla baş edemedi. Yanağındaki şiş inmeye başlamıştı. Yine de kendini iyi hissetmiyordu. Odadaki bir atsineğinin vızıltısını dinleyerek tam iki saat nehrin uzaktan akışını izledi. Hiçbir şey düşünmüyordu.

Motorların sesini duyunca soyundu, terini havluyla kurulayıp üniformasını değiştirdi. Sonra atsineğini yakaladı, başparmağıyla işaretparmağı arasında ezerek sokağa çıktı. Tekneleri bekleyen kalabalığın içinden iyi giyinmiş, temiz pak bir çocuk çıktı, plastik makineli tüfeğiyle Başkan'ın yolunu kesti. Başkan atsineğini verdi ona.

Bir dakika sonra Suriyeli Moisès'in dükkânında oturmuş, çatanaların manevra yaparak rıhtıma yanaşmasını seyrediyordu. Rıhtım on dakikadır kaynıyordu. Başkan midesinde bir ağırlık, başında hafif bir ağrı duydu ve kadının ilenişi aklına geldi. Sonra sakinleşti, sekiz saattir hareketsizlikten uyuşmuş kaslarını gererek tahta iskeleden inen yolcuları seyre koyuldu.

"Hep aynı güruh," dedi.

Suriyeli Moisès, farklı ve yeni bir şeye dikkatini çekti: Bir sirk geliyordu. Belediye Başkanı nedenini kestiremediyse de, bunun doğru olduğunu fark etti. Belki teknenin üstüne yığılmış direklerden ve renkli bezlerden, belki de birbirinin kopyası gibi duran bir örnek çiçekli elbiseler giyinmiş iki kadının görüntüsünden sezmişti bunu.

"Hiç değilse bir sirk geliyor," diye mırıldandı.

Suriyeli Moisès, vahşi hayvanlardan ve cambazlardan söz ediyordu. Oysa Belediye Başkanı, sirki başka türlü yorumluyordu. Bacaklarını uzatıp çizmelerinin burnuna bakarak, "Köy kalkınıyor," dedi.

Suriyeli Moisès, kendini yelpazelemeyi bıraktı. "Bugün kaç paralık satış yaptım, biliyor musunuz?" diye sordu. Belediye Başkanı tahmin yürütmedi, ama cevabı bekledi.

Suriyeli, "Yirmi beş centavoluk," dedi.

Tam o sırada Başkan, telgraf memurunun posta torbasını açıp Dr. Giraldo'ya mektuplarını verdiğini gördü. Hemen seslendi. Resmî yazılar farklı bir zarfla gelirdi. Başkan zarfın mührünü kopardı. Gelen yazıların her zamanki bildiriler ve rejimin propagandasını yapan broşürler olduğunu gördü. Başkan onları okuyup bitirinceye kadar rıhtımın görüntüsü değişivermiş; mal sandıkları, tavuk kafesleri ve sirkin malzemeleri ortalığı kaplamıştı. Akşam oluyordu. Belediye Başkanı içini çekerek ayağa kalktı.

"Demek yirmi beş centavo," dedi.

Suriyeli de şivesi hemen hemen hiç bozuk olmayan sert bir sesle, "Yirmi beş centavo," diye yineledi.

Dr. Giraldo, yüklerin boşaltılışını sonuna kadar izledi. İki koluna sıra sıra bilezik takmış, ağır başlı, dinç görünüşlü kadına Başkan'ın dikkatini çeken de yine Doktor oldu. Kadın rengârenk güneş şemsiyesinin altında, Mesih'in gelişini beklermiş gibi duruyordu. Belediye Başkanı bu gelenin kim olduğunu uzun uzadıya düşünmedi.

"Hayvan terbiyecisi olmalı," dedi.

Dr. Giraldo, iki sıra sivriltilmiş taşa benzeyen dişleriyle kelimeleri söke söke, "Bir anlamda haklısın," dedi. "Cesar Montero'nun kaynanası bu."

Başkan ağır ağır yürümeye devam etti. Saatine baktı: Dörde yirmi beş vardı. Karakolun kapısındaki nöbetçi, Peder Ángel'in yarım saat bekledikten sonra gittiğini, dörtte tekrar geleceğini söyledi.

Başkan ne yapacağını bilmeden sokakta gezinirken muayenehanenin penceresinden bakan dişçiyi gördü, ateş istemek için yanına gitti. Dişçi, Başkan'ın hâlâ şiş yanağını süzerek ateşi uzattı.

Başkan, "Turp gibiyim," dedi.

Ağzını açtı. Dişçi baktı.

"Doldurulması gereken birkaç çürük var."

Başkan belindeki tabancayı düzeltti, "Bir ara uğarım," dedi. Dişçinin yüzündeki ifade hiç değişmedi.

"Ne zaman istersen gel, gel de benim evimde gebermen dileğimin gerçekleştiğini gör."

Başkan, dişçinin omzunu sıvazladı. Keyifli bir tavırla, "Gerçekleşmez bu dileğin," diyerek kollarını iki yana açtı:

"Dişlerim parti politikasının üzerindedir."

"Demek evlenmeyeceksiniz?"

Yargıç Arcadio'nun karısı bacaklarını ayırdı. "Hiç umut yok Peder," dedi. "Hele gebeyim ya, artık hiç umut kalmadı." Peder Ángel gözlerini nehre çevirdi. Boğulmuş, koskoca bir inek, üzerine konan leş kargalarıyla birlikte dalgalara kapılmış geliyordu.

Peder Ángel, "İyi ama bu gayrimeşru bir çocuk olacak," dedi.

"Önemi yok. Arcadio şimdi iyi davranıyor bana. Ama benimle evlenmeye zorlarsam, kendini ökseye tutulmuş gibi görüp acısını benden çıkarmaya kalkışacak."

Kadın takunyalarını çıkarmış, dizlerini ayırmıştı. Ayak parmakları taburenin ayaklarını bağlayan çubukta geziniyordu. Yelpazesi kucağındaydı. Kollarını da şiş karnının üzerinden kavuşturmuştu. Peder Ángel'den ses çıkmayınca, kadın, "Hiç umut yok Peder," diye yineledi. "Don Sabas beni iki yüz pesoya aldı, üç ayda iliğimi kurutup tığ teber sokağa attı. Arcadio evine almamış olsaydı, açlıktan ölürdüm." İlk kez Peder'in yüzüne baktı:

"Ya da orospuluk etmek zorunda kalırdım."

Peder Ángel, altı aydır diretip duruyordu.

"Seninle evlenmeye zorlayıp bir yuva kurmalısın," dedi. "Bu biçimde, yani şimdi yaşadığınız biçimde, sadece sen başkasının keyfine bağlı, güvencesiz bir durumda

kalmış olmuyorsun, aynı zamanda köye de kötü örnek oluyorsunuz."

Kadın, "Her şeyi açık açık yapmak daha iyidir," dedi. "Başkaları da aynı şeyi yapıyor, ama karanlıkta. Yakıştırmaları okumadınız mı?"

Peder, "Bunlar dedikodu," dedi. "Durumunu meşrulaştırman ve kendini dedikoducu dillerin uzanamayacağı bir yere çekmen gerek."

"Ben mi? Kendimi hiçbir yere çekmem gerekli değil, çünkü ben ne yapıyorsam ayan beyan yapıyorum. Bunun kanıtı da, kimsenin benim kapıma yakıştırma asmak için vakit kaybetmemesi. Oysa alandaki bütün o namusu mücessem kişilerin kapılarına kâğıt yapıştırıldı."

Peder, "Aptallık ediyorsun," dedi. "Tanrı, sana saygı duyan bir erkek bulma şansını vermiş. İşte salt bu nedenle evlenip meşru bir yuva kurmak zorundasın."

"Benim aklım böyle şeylere ermez. Şimdiki halimde de yatacak yerim, yiyecek aşım var."

"Ya seni bırakırsa?"

Kadın dudağını ısırdı. Sonra gizemli bir gülümseyişle cevap verdi:

"Beni bırakmaz Peder. Nedenini biliyorum, size bu kadarını söyleyebilirim."

Peder Angel pes etmedi. Hiç değilse ayine gelmesini öğütledi. Kadın "yakında bir gün" geleceğini söyledi. Peder, Belediye Başkanı'yla buluşma saatini bekleyerek yürüyüşünü sürdürdü. Suriyelilerden biri, havanın ne kadar güzel olduğundan dem vurduysa da Peder oralı olmadı. Huysuzlanan vahşi hayvanlarını boşaltmaya çalışan sirk ilgisini çekmişti. Saat dörde kadar orada kaldı.

Belediye Başkanı, dişçinin yanından ayrılırken Peder Ángel'in geldiğini gördü. "Dakikası dakikasına tam saatinde geldiniz," diyerek Peder'in elini sıktı. "Yağmur yağmıyorken bile dakiksiniz." Karakolun dik merdiveni-

ni tırmanan Peder Ángel karşılığını verdi:

"Hatta dünyanın sonu gelse de."

İki dakika sonra Peder'i Cesar Montero'nun odasına aldılar.

Günah çıkarma işlemi sürerken, Belediye Başkanı koridorda oturdu. Sirki düşünüyor, dişleriyle bir ipin ucuna tutunarak yedi metre yüksekte sallanan bir kadını, sırmalı üniforma giymiş davul çalan bir adamı gözlerinin önüne getiriyordu. Yarım saat sonra Peder Ángel, Cesar Montero'nun odasından çıktı.

Belediye Başkanı, "Her şey tamam mı?" diye sordu.

"Suç işliyorsunuz. Adam beş gündür ağzına lokma koymamış. Bünyesi sağlam olduğu için ayakta kalıyor."

Başkan sakin bir tavırla, "Kendisi böyle istiyor," dedi.

Peder biraz sesini yükseltti:

"Doğru değil bu. Yemek verilmesin diye emir vermişsin."

Başkan tehditkâr bir tavırla parmağını ona uzatarak, "Dikkat et Peder," dedi. "Günah çıkarmanın sırlarını açığa vuruyorsun."

"Günah çıkarmanın içinde değildi bu dediklerim."

Belediye Başkanı ayağa fırladı. Gülmeye başlayarak, "O kadar sinirlenme," dedi. "Bu konu seni böylesine üzüyorsa, şimdi icabına bakarız." Polislerden birini çağırıp, otelden Cesar Montero'ya yemek getirtilmesini söyledi. "Şöyle yağlı bir bütün tavuk, bir tabak patates, bir de salata göndersinler," dedikten sonra Peder'e döndü:

"Parası da belediyeden Peder. Görüyorsun ya işler nasıl değişti."

Peder Ángel başını eğdi.

"Onu ne zaman göndereceksin?"

"Tekneler yarın kalkacak. Bu akşam aklını başına toplarsa, yarın gider. Ona iyilik yapmaya çalıştığımı anlasın yeter."

"Biraz pahalı bir iyilik bu," dedi Peder.

Başkan, "Her iyiliğin maliyeti vardır," diyerek gözlerini Peder Ángel'in masmavi gözlerine dikti.

"Umarım bunları onun kafasına iyice yerleştirmişsindir."

Peder Ángel cevap vermedi. Merdivenden indi, sahanlıkta donuk bir mırıltıyla veda edip çıktı. Belediye Başkanı koridoru geçip kapıyı vurmadan Cesar Montero'nun odasına daldı.

Çıplak bir odaydı burası, bir lavaboyla demir karyoladan başka bir şey yoktu. César Montero, sırtında bir hafta önce salı günü evden çıkarken giydiği kıyafetle, sakalı uzamış bir halde karyolada yatıyordu. Belediye Başkanı'nın girdiğini duyunca gözlerini bile kırıldatmadı. Başkan, "Tanrı ile hesaplaşmanı tamamladığına göre, aynı işi benimle de yapmaman için bir neden yok," diyerek karyolanın yanına bir sandalye çekti, ata biner gibi oturup göğsünü sandalyenin hasır arkalığına dayadı. Cesar Montero gözlerini tavan kirişlerinden ayırmıyordu. Uzun süredir kendi kendine yaptığı hesaplaşmanın ağzının kenarlarına yerleştirdiği acı çizgilere karşın, hiç de kaygılı görünmüyordu. Belediye Başkanı'nın, "Sözü uzatmamıza gerek yok," dediğini duydu. "Yarın gideceksin. Şansın varsa, iki üç ay içinde özel bir soruşturmacı gelir. Ona bilgi vermek bizim elimizde. Önümüzdeki hafta gelecek olan motorla, aptallık ettiğini anlamış olarak geri döneceksin."

Başkan sustu. Ama Cesar Montero'nun kılını kıpırdatmadığını görünce sözünü sürdürdü:

"Sonra, mahkemeydi avukattı derken en az yirmi bin pesonu alacaklar. Hele bir de özel soruşturmacı senin milyoner olduğunu söyleyecek olursa, daha fazlasını tırtıklayacaklar."

Cesar Montero başını ona çevirdi. Bu, neredeyse göz-

le görülemeyecek kadar belirsiz bir hareket olduğu halde, karyolanın yayları gıcırdadı.

Başkan bir vaiz tavrıyla, "Bir alay yazışma çizişmenin sonunda da," diye devam etti, "her şey yolunda gidersе sana iki yıl giydirecekler."

Başkan, tepeden tırnağa süzüldüğünü hissetti. César Montero'nun gözleri Başkan'ın gözlerine dikildiği sırada, o hâlâ konuşuyordu. Ama sesinin tonu değişmişti.

"Varını yoğunu bana borçlusun," dedi. "Senin işini bitirmek için emir almıştım. Pusu kurup seni öldürmek ve hayvanlarına el koyup bölgedeki seçim giderlerini bununla karşılamak için emir vermişlerdi. Öteki köylerdeki belediye başkanlarının böyle yaptığını biliyorsun. Oysa biz burada emirlere karşı geldik."

Başkan, o anda César Montero'nun düşündüğünü gösteren ilk belirtiyi sezdi. Bacaklarını açtı. Kollarını sandalyenin arkalığına dayayarak, dile getirilmeyen suçlamaya karşılık verdi.

"Canını kurtarmak için verdiğin paranın bir tek meteliği bile benim cebime girmedi. Hepsi seçim organizasyonu için harcandı. Yeni yönetim herkese güvence ve huzur sağlamak istediği için de, ben maaşımla açlıktan ölmemek için kıvranırken sende bok gibi para var. Bu pazarlıktan sen kazançlı çıktın."

César Montero ayağa kalkmak gibi zor bir iş üstlendi. Montero karşısına dikildiğinde, Başkan bu görkemli hayvanın karşısında kendini minicik ve çaresiz hissetti. Pencerenin önüne giden César Montero'ya bakışında bir çeşit istek ve özlem vardı.

"Ömründe bundan kazançlı iş yapmadın," diye mırıldandı.

Pencere nehre bakıyordu. César Montero bunu fark etmiyor; kendini bir başka köyde, bir anda akıp giden nehrin karşısında dururken görüyordu. Arkasından Baş-

kan'ın, "Sana yardım etmeye çalışıyorum," diyen sesini duydu. "Bunun namus meselesi olduğunu hepimiz biliyoruz, ama kanıtlaması zor olacak. Yakıştırmayı yırtmakla aptallık ettin." O anda, odayı mide bulandırıcı, leş gibi bir koku sardı.

Başkan, "İnek," dedi. "Kıyıya vurmuş olmalı."

César Montero leş kokusuna aldırış etmeden pencerenin önünde durmaya devam etti. Sokakta kimseler yoktu. Rıhtımda, demirlemiş üç çatana duruyor, tayfaları yatmak için hamaklarını geriyorlardı. Ertesi sabah saat yedide bu görünüm değişecekti: Rıhtım, tutuklunun binmesini görmeye gelen kalabalıkla yarım saat boyunca dolup taşacaktı. César Montero içini çekti. Ellerini ceplerine soktu. Kararlı ama telaşsız bir tavırla düşüncelerini iki kelimede özetledi:

"Kaç para?"

Cevabı şıp diye aldı:

"Beş bin peso edecek sayıda bir yaşında yavru."

César Montero, "Beş buzağı da benden olsun," dedi. "Bu gece sinema dağıldıktan sonra ekspres tekneyle gönder beni."

Çatana düdüğünü çaldı, akıntıda tornistan etti. Rıhtıma birikmiş kalabalık ve pencerelere üşüşen kadınlar, yedi yıl önce tekneden köye inerken getirdiği teneke kaplama sandığın üzerinde, annesinin yanında oturan Rosario Montero'yu son kez gördüler. Muayenehanesinin penceresinde tıraş olan Dr. Giraldo, bunun bir bakıma gerçeğe dönüş demek olduğunu düşündü.

Dr. Giraldo, onu ilk geldiği gün sırtında eski püskü öğretmen üniforması, ayağında erkek ayakkabılarıyla rıhtımda durmuş, sandığını okula en ucuza taşıyacak birini ararken görmüştü. Kız –kendi anlattığına göre– beş boş kadro için istekli on bir aday arasında yapılan kura çekiminde, şapkadan çektiği kâğıtta adını ilk kez gördüğü bu köyde, fazlasına tamah etmeden çalışıp yaşlanmayı kabullenmiş görünüyordu. Okulda, demir karyolalı, lavabolu bir odaya yerleşti. Boş zamanlarını, küçük gazocağında mısır unu lapası pişirerek ve masa örtüleri işleyerek geçiriyordu. O yılın Noeli'nde, okuldaki sergide César Montero ile tanıştı. César Montero kimin nesi olduğu bilinmeyen yabani bir bekârdı. Kereste ticaretiyle para yapmıştı. Balta girmemiş ormanda, yarı vahşi köpekler arasında yaşar, köye pek seyrek inerdi. Hep tıraşı uzamış olarak, metal burunlu çizmelerle ve omzunda çifteyle

dolaşırdı. Kız, sanki bir kez daha kurada kazanmış gibi olmuştu. Dr. Giraldo sabunlanmış çenesiyle dalmış bunları düşünürken, mide bulandırıcı bir koku onu anılarından kopardı.

Motorun dalgalarından ürken leş kargaları karşı kıyıya yayıldı. Leş kokusu sabah rüzgârına karışarak bir an iskelenin üzerinde asılı kaldı, hatta evlerin içine bile sızdı.

Yatak odasının balkonundan leş kargalarının yayılışını seyreden Belediye Başkanı, "Lanet olsun, canına sıçtığımın ineği hâlâ orada," diye söylendi.

Burnuna mendilini tutarak odaya girip balkon kapısını kapadı. İçerisi de kokuyordu. Başkan şapkasını çıkarmadan, aynayı bir çiviye asıp hâlâ şişi ve kızarıklığı geçmemiş yanağını dikkatle tıraş etmeye başladı. Bir dakika sonra sirkin organizatörü kapıyı çaldı.

Başkan adamı oturttu. Bir yandan tıraş olurken, aynadan adamı süzüyordu. Adamın sırtında siyah beyaz kareli ceket, ayağında binici pantolonu ve tozluk vardı. Elindeki kamçıyı sürekli olarak dizlerine çarpıyordu.

Başkan, usturayı iki haftalık sancının kalıntısı üzerinden kaydırıp tıraşını tamamlarken, "Daha dün gece, hakkınızda ilk şikâyetleri aldım," dedi.

"Neymiş acaba?"

"Çocukları kedi çalmaya gönderiyormuşsunuz."

Organizatör, "Doğru değil," dedi. "Bize getirilen her kediyi, nereden getirildiğini sormadan, vahşi hayvanlara yedirmek için trink para sayarak alıyoruz."

"Hayvanların önüne canlı canlı mı atıyorsunuz?"

Organizatör, "Yok canım," dedi. "Öyle yaparsak, hayvanların yırtıcı içgüdüleri depreşir."

Belediye Başkanı, yüzünü yıkadıktan sonra havluyla kurulayarak adama döndü. O âna kadar, adamın hemen her parmağına rengârenk taşlı yüzükler taktığını fark etmemişti.

"Bir başka çare düşünmeniz gerek," dedi. "Ister timsah avlayın, ister bu havada bozulacak balıklardan yararlanın, ama canlı kedilere el sürmeyin."

Organizatör omuzlarını silkerek Belediye Başkanı'nın peşinden sokağa çıktı. Karşı kıyıdaki çalılara takılmış duran ineğin leş kokusuna rağmen, erkekler iskelede durmuş gevezelik ediyorlardı.

Belediye Başkanı, "Erkek bozuntuları!" diye bağırdı. "Orada durup karı gibi dedikodu yapacağınıza, dünden beri şu ineği yüzdürmek için bir şeyler yapmanız gerekirdi!"

Adamlardan birkaçı Başkan'ın çevresini sardı.

Başkan, "Bir saat içinde ineğin boynuzlarını bana getirene elli peso var," dedi.

Rıhtımın öteki ucundan bir gürültü koptu. Başkan'ın dediğini duyanlar, birbirlerini kızıştırarak sandallarına atlıyorlardı. Başkan, "Yüz peso," diye iki katına çıkardı ikramiyeyi. "Boynuz başına elli peso." Organizatörü rıhtımın ucuna götürdü. İlk sandaldakiler karşı kıyıdaki sazlara varıncaya kadar orada beklediler. Sonra Başkan gülümseyerek organizatöre döndü.

"Burası mutlu, şenlikli bir köydür."

Organizatör başını salladı. Belediye Başkanı, "Yolunda gitmeyen tek şey, bu tür işlerdir," diye sözünü sürdürdü. "Yapacak iş olmayınca millet saçma sapan şeyler düşünmeye dalıyor." Çevrelerinde birkaç çocuk toplanmaya başlamıştı.

Organizatör, "İşte sirk," dedi.

Belediye Başkanı adamın kolundan tutmuş alana doğru sürüklüyordu

"Ne yapıyorlar?"

Organizatör, "Yapmadıkları yok," diye cevap verdi. "Hem çocuklara hem büyüklere eksiksiz bir gösteri yapıyoruz."

"Bu yetmez. Herkesin kesesine uygun olmalı."

"Bunu da düşündük."

Sinemanın arkasında, çadırın kurulmaya başlandığı arsaya gittiler. Hiç konuşmazmış gibi duran erkeklerle kadınlar, teneke süslemeli kocaman sandıklardan canlı renklerde kumaşlar çıkarıyorlardı. İnsan ve öteberi yığını içinde organizatörün peşinden yürüyerek herkesin elini sıkan Belediye Başkanı, kendini kazaya uğramış bir gemideymiş gibi hissediyordu. Sert tavırlı, hemen hemen bütün dişleri altın kaplamalı iriyarı bir kadın, Başkan'ın elini sıktıktan sonra avucuna baktı.

"Geleceğinde tuhaf bir şeyler var," dedi.

Başkan, bir an yılgınlığa kapılarak elini geri çekti. Organizatör, kamçısıyla kadının koluna dokundu. "Teğmen'i rahat bırak," diye yoluna devam ederek Başkan'ı arka tarafa, hayvanların durduğu yere götürdü.

"Fala inanır mısınız?" diye sordu.

Başkan, "Duruma bağlı," dedi.

"Beni hiç inandıramadılar. Bu tür işlere bulaşınca, sonunda insan iradesinden başka bir şeye inanmaz olursunuz."

Başkan, sıcaktan sersemlemiş hayvanlara baktı. Kafeslerden kekremsi, sıcak bir buhar fışkırıyordu ve vahşi hayvanlarla ölçülü soluklarında bir çeşit umutsuz acı vardı. Organizatör, homurdanarak bir pandomimci gibi kıvrılıp bükülen leoparın burnunu kamçısıyla okşadı.

Belediye Başkanı, "Adı ne bunun?" diye sordu.

"Aristoteles."

Başkan, "Ben kadını kastetmiştim," dedi.

"Ha. Ona Geleceğin Aynası Casandra deriz."

Başkan yüzüne perişan bir ifade verdi.

"Onunla yatmak isterdim."

Organizatör, "Her şey olabilir," dedi.

Dul Bayan Montiel, "Zavallı adamlar," diye mırıldanarak yatak odasının pencerelerini açtı. Komodininin üstünü düzeltti. Tespihiyle dua kitabını çekmeceye kaldırdı. Ebegümeci rengi terliklerinin tabanını karyolanın önüne serili jaguar postuna sildikten sonra, tuvalet masasını, gardırobun üç kapısını ve üzerinde alçıdan Aziz Rafael büstü duran dört köşe dolabı kilitlemek için odayı fırdolayı döndü. En sonunda da odanın kapısını kilitledi.

Üzeri oymalı taşlardan yapılmış geniş merdiveni inerken, Rosario Montero'nun garip yazgısını düşünüyordu. Balkonun parmaklıkları arasından bakan Dul Bayan onu, başını etrafa çevirmemesi tembihlenmiş bir öğrenci kararlılığında rıhtımın köşesinde dururken görünce, çok eskiden başlamış bir şeyin nihayet sona erdiğini sezdi.

Merdivenin sahanlığında, bahçenin köy panayırını andıran kargaşası Bayan Montiel'i karşıladı. Tırabzanın bir yanında, üzerinde taze yaprağa sarılı peynirlerin durduğu bir tezgâh vardı. Daha ilerdeki dış bölmede tuz torbalarıyla bal tulumları istiflenmişti. Bahçenin arkasında atlarla katırların ve kirişlerine eyerlerin asılı durduğu ahır vardı. Güneşte kurutulup öğütülen şekerkamışı kokusuna karışmış yük hayvanı kokusu evden hiç eksik olmazdı.

Dul Bayan büroya girince, bir yandan hesap defterine işleyip bir yandan para destelerini istif eden Señor Carmichael'e, "Günaydın," dedi. Nehre bakan pencereyi açınca, ucuz süslemelerle, gri kumaşla kaplı tıkız koltuklarla dolu olan ve duvarında, çerçevesine cenaze çelengi geçirilmiş José Montiel'in resmi asılı odaya sabah güneşi girdi. Dul Bayan, karşı kıyıdaki sandalları görmeden önce, leş kokusu dikkatini çekti.

"Karşı kıyıda neler oluyor?" diye sordu.

Señor Carmichael, "İnek leşini yüzdürmeye uğraşıyorlar," dedi.

"Demek buymuş. Bütün gece bu koku düşüme girdi." İşine dalmış olan Señor Carmichael'ı süzerek ekledi: "Şimdi bir eksiğimiz tufan."

Señor Carmichael başını kaldırmadan konuştu:

"O da iki hafta önce başladı."

"Doğru. Artık sonuna geldik. Yapılacak tek iş, çiy ve güneş içinde yüzen bir mezara uzanıp ölümü beklemek." Señor Carmichael hesaplarına ara vermeden dinliyordu onu. Dul Bayan, "Yıllardır, bu köyde hiçbir olay olmadığından yakınır dururduk," diye sözünü sürdürdü. "Sanki Tanrı yıllar önce duran şeyin yeniden harekete geçmesi için her şeyi ayarlamış gibi bir anda trajedi başlayıveriyor."

Señor Carmichael ona bakmak için başını kasadan çevirdi ve kadının, dirseklerini pencereye dayayıp karşı kıyıyı seyrettiğini gördü. Sırtında uzun kollu siyah elbise vardı. Durmadan tırnaklarını yiyordu.

Señor Carmichael, "Yağmur kesilince, her şey yoluna girecek," dedi.

Dul Bayan kehanette bulunurcasına karşılık verdi:

"Yağmur kesilmeyecek. Bela hiçbir zaman tek başına gelmez. Rosario Montero'yu görmediniz mi?"

Señor Carmichael görmüştü. "Bu anlamsız bir skandal," dedi. "İnsan, aklını yakıştırmalara takarsa sonunda oynatır."

Dul Bayan, "Yakıştırmalar," diyerek içini çekti.

Señor Carmichael, "Benimkini çoktan astılar," dedi.

"Sizinkini mi?"

"Benimkini ya. Geçen cumartesi, kocaman bir kâğıt astılar. Sinema afişine benziyordu."

Dul Bayan masanın yanına bir sandalye çekti. "Rezalet bu!" diye haykırdı. "Sizinki gibi örnek bir aile için söylenecek söz yoktur." Señor Carmichael hiç oralı olmadı.

"Karım beyaz olduğu için, çocukların hepsi ayrı renkte çıktı," diye anlattı. "Düşünün bir kez, tam on bir çocuk."

"Tabii, öyle ya."

"Yakıştırmada, benim sadece zencilerin babası olduğum yazıyordu. Ötekilerin babalarını da liste yapıp sıralamışlar. Huzur içinde yatsın, Don Chepe Montiel'i bile katmışlar listeye."

"Benim kocamı ha!"

"Sizin kocanızı da, dört hanımın kocasını daha."

Dul Bayan hıçkırmaya başladı. "İyi ki kızlarım uzaktalar. Öğrencilerin sokaklarda öldürüldüğü bu vahşi ülkeye hiç gelmek istemediklerini söylüyorlar, ben de onlara, 'Haklısınız, hep Paris'te kalın,' diyorum."

Señor Carmichael, artık sıkıntı veren günlük teranenin yine başladığını anlayınca sandalyesini çevirdi.

"Üzülmeniz için bir neden yok," dedi.

Dul Bayan, "Tam tersine," diye hıçkırdı. "Başımıza gelen belaların nedeni olan bu toprağı ve işi kaybedecek bile olsam, pılını pırtını toplayıp bu köyden giden ilk ben olmalıydım. Hayır Señor Carmichael, içine kan tüküreceksem altın taslar eksik olsun."

Señor Carmichael onu avutmaya çalıştı.

"Sorumluluklarınızı kabullenmek zorundasınız. Koca bir serveti pencereden fırlatıp atamazsınız."

Dul Bayan, "Para şeytan pisliğidir," dedi.

"Ama sizin durumunuzda, Don Chepe Montiel'in bıkıp usanmadan çalışmasının da sonucudur."

Dul Bayan tırnaklarını yiyordu.

"Bunun doğru olmadığını biliyorsunuz," diye cevap verdi. "Bu, namussuzca edinilmiş bir servet. Ceremesini ilk çeken de günah çıkaramadan ölen José Montiel oldu."

Bu sözü ilk söyleşiyi değildi.

"Tabii ki bütün suç o caninin!" diye haykırarak, sirk

organizatörünün kolunda karşı kaldırımdan yürüyen Belediye Başkanı'nı gösterdi. "Ama acısını çeken benim."

Señor Carmichael, lastikle tutturulmuş para destelerini mukavva bir kutuya doldurup kadının yanından çıktı. Bahçe kapısına gelince, köylülerin adlarını alfabetik sırayla okumaya başladı.

Adamlar çarşamba yevmiyelerini alırken, Dul Bayan Montiel onların selamına karşılık vermeden geliş gidişlerini duydu. Dokuz odalı koca evde tek başına oturuyordu. Büyük Anne burada ölmüştü. José Montiel de, dul karısının ömrünün sonuna kadar yalnızlık çekeceğini aklına getirmeden almıştı bu evi. Geceleri, Dul Bayan Montiel, elinde böcek ilacıyla boş odalarda dolaşırken, koridorlarda bit kıran Büyük Anne ile karşılaşır ve ona, "Ben ne zaman öleceğim?" diye sorardı. Ama öteki dünya ile kurduğu bu mutlu iletişim, belirsizliği arttırmaktan başka işe yaramazdı; çünkü bütün ölülerin yaptığı gibi Büyük Anne de saçma ve çelişkili cevaplar veriyordu.

Saat on biri geçe, Dul Bayan gözyaşları arasından, Peder Ángel'in alanı geçtiğini gördü. Bunu yapmakla dönüşü olmayan bir adım attığını hissederek, "Peder, Peder!" diye seslendi. Ama Peder Ángel onu duymadı. Karşı kaldırımdaki Dul Bayan Asis'in kapısını çalmış, kapı da onu gizlice içeri alıyormuş gibilerden hafifçe aralanarak açılmıştı.

Dul Bayan Asis kuş cıvıtılarıyla kaynaşan verandada, yüzüne Florida suyuna[1] batırılmış bir mendil örtüp şezlonga uzanmıştı. Kapının çalınış biçiminden gelenin Peder Ángel olduğunu anladıysa da, duyduğu geçici rahatlı-

1. Çeşitli çiçek esanslarının su-alkol bazında karıştırılmasıyla yapılan bir tür tuvalet kolonyası. (Ç.N.)

ğı Peder kendisini selamlayıncaya kadar uzatmayı yeğledi. Peder'in sesini duyduktan sonra, uykusuzluktan yıpranmış yüzünü açtı.

"Kusura bakmayın Peder," dedi. "Sizi bu kadar erken beklemiyordum."

Peder Ángel, öğle yemeğine çağrılmış olduğundan hiç söz etmeksizin özür diledi. Şaşkınlıktan, sabahtan beri başının ağrıdığını, sıcak basmadan alanı geçmeyi yeğlediğini söyledi.

Dul Bayan, "Önemi yok," dedi. "Sadece beni perişan halde bulmanızı istemezdim diyorum."

Peder cebinden cildi dağılmaya yüz tutmuş bir dua kitabı çıkardı, "İsterseniz biraz daha dinlenin, ben de dua ederim," dedi. Dul Bayan karşı çıktı.

"Şimdi daha iyiceyim."

Gözleri kapalı olarak verandanın ucuna gitti, geri gelince mendili aşırı bir özenle açılır kapanır sandalyenin koluna astı. Peder Ángel'in karşısına oturduğu zaman, birkaç yaş daha genç gösteriyordu.

Dramatik bir havaya bürünmeden, "Peder, yardımınıza ihtiyacım var," dedi.

Peder Ángel, dua kitabını cebine koydu.

"Emrinizdeyim."

"Roberto Asís'le başım belada yine."

Roberto Asís, yakıştırmayı bir daha aklına getirmeyeceğine söz verdiği halde, bir gün önce cumartesiye kadar gelmeyeceğim diye evden çıkmış, aynı gece birden dönmüştü. Şafak vakti, yorgunluktan yığılıp kalıncaya kadar da, karanlıkta oturup dedikodusu yapılan karısının âşığını beklemişti.

Peder Ángel, şaşkınlık içinde kadını dinledikten sonra, "Bunun aslı yok ki," dedi.

"Siz Asisleri bilmezsiniz Peder. Onlar cehennemi kafalarında kurarlar."

"Yakıştırmalar hakkında ne düşündüğümü Rebeca biliyor. Ama isterseniz Roberto Asis ile de konuşurum."

Dul Bayan, "Sakın ha," dedi. "Bu, yangına körükle gitmek olur. Ama, pazar vaazınızda yakıştırmalardan söz edecek olursanız, Roberto Asis'in bu konuyu iyice düşünmesi gerektiğine inanacağından eminim."

Peder Ángel kollarını iki yana açtı.

"Olanaksız!" diye haykırdı. "Bu, yakıştırmalara hak etmedikleri önemi vermek olur."

"Hiçbir şey bir cinayeti önlemekten daha önemli olamaz."

"İşin oraya varacağını sanıyor musunuz?"

"Sadece sanmakla kalmıyorum, bunu önleme olanağının olmadığını da biliyorum."

Az sonra sofraya oturdular. Yalınayak bir hizmetçi kız, fasulye pilav, haşlanmış sebze ve kahverengi, koyu sos dökülmüş köfte getirdi. Peder Ángel yemeğini aldı. Acı biberler, evin derin sessizliği ve o anda yüreğini dolduran huzursuzluk, Peder'i, mesleğe ilk başladığı yıllarda, Macando'nun cayır cayır yakan öğle sıcağındaki o ufacık odasına götürdü. Tıpkı böyle tozlu ve sıcak bir günde, inatçı Macandoluların gömmeye yanaşmadıkları asılmış birine Hıristiyan töreni yapılmasını kabul etmemişti. Peder terini atmak için cüppesinin yakasını çözdü.

"Peki," dedi. "Öyleyse Roberto Asis'in pazar ayinini kaçırmamasını sağlayın."

Dul Bayan Asis söz verdi.

Öğle uykusu alışkanlıkları olmayan Dr. Giraldo ile karısı, öğleden sonrayı Dickens'ın bir romanını okuyarak geçirdiler. İç verandadaydılar. Doktor hamağa uzanmış, parmaklarını ensesinde kenetlemiş dinliyor; karısı da sırtını üzerinde sardunyaların açtığı baklava biçimli par-

maklıktan gelen ışığa vermiş, kucağındaki kitabı okuyordu. Oturuşunu değiştirmeden, kendini kaptırmadan, profesyonel bir tonlamayla okuyordu. Kitap bitene kadar hiç başını kaldırmadı. Bittikten sonra bile, kocası lavabodaki başını yıkadığı sürece kadın kitabı dizlerinden kaldırmadan oturmaya devam etti. Sıcak, fırtınanın yaklaştığını belirtiyordu.

Kadın uzun uzadıya düşündükten sonra, "Bu, uzun bir kısa öykü mü?" diye sordu.

Doktor, ameliyathanede edinilmiş dakik hareketlerle başını lavabodan çekti. Aynanın karşısında saçlarına briyantin sürerken, "Kısa roman diyorlar, ama bence uzun bir kısa öykü," dedi. Briyantinli parmaklarıyla başına yedirdikten sonra sözünü tamamladı:

"Eleştirmenler kısa öykü diyebilirler, ama uzun bir kısa öykü."

Karısının yardımıyla beyaz keten takımını giydi. Kadın, sadece gösterdiği ilginin coşkudan uzak oluşundan değil, kendisini daha yaşlı gösteren gözlerindeki donukluk yüzünden de, Doktor'un karısı gibi değil de ablası gibi duruyordu. Dr. Giraldo evden çıkmadan önce, acil bir vaka gelirse diye, viziteye gideceği yerleri sırasıyla yazan listeyi karısına gösterdi. Bekleme odasındaki saatli tabelanın akrebiyle yelkovanını çevirdi:

Doktor saat 5'te gelecek.

Sokak sıcaktan kaynıyordu. Dr. Giraldo gölgeli kaldırımdan yürürken, havanın bunaltıcılığına karşın öğleden sonra yağmur yağmayacağını sezdi. Atsineklerinin vızıltısı, rıhtımın ıssızlığını daha da yoğunlaştırıyordu. İnek takıldığı çalılardan kurtarılmış ve akıntıyla sürüklenip gitmişti. Kaybolan leş kokusu havada koca bir boşluk bırakmıştı.

Telgraf memuru otelden seslendi.
"Telgraf aldınız mı?"
Dr. Giraldo almamıştı.
Telgraf memuru ezberden okudu:

"Durumu büroya bildirin. İmza – Arcoán."

Birlikte telgrafhaneye gittiler. Doktor cevap yazarken memur başını sallıyordu.

Doktor bilimsel bir güvenle, "Tuzruhu," diye açıkladı. Yazmayı bitirince, az önceki önsezisine karşın avutucu bir tavırla, "Belki bu gece yağar," dedi.

Telgraf memuru kelimeleri saydı. Doktor onun ne yaptığıyla ilgilenmiyor, maniplenin yanında açık duran kalın kitaba bakıyordu. "Roman mı?" diye sordu.

Memur telgrafı çekerken, "*Sefiller*, Victor Hugo," dedikten sonra telgrafın suretini damgalayıp kitabı alarak parmaklığın yanına geldi. "Herhalde bu bizi aralığa kadar idare eder."

Dr. Giraldo, telgraf memurunun yıllardır boş zamanlarında San Bernardo del Viento'daki telgraf memuresine morsla şiir gönderdiğini bilirdi. Ama kadına roman okuduğunu da bilmiyordu.

Doktor, belleğinde yeniyetmeliğin karmaşık duygularını uyandıran yıpranmış cildi karıştırırken, "Şimdi bak, bu ciddi bir kitap," dedi. "Alexandre Dumas daha uygun olurdu."

Telgraf memuru, "Ama kadın bunu seviyor," diye açıkladı.

"Hiç karşılaştınız mı?"

Telgraf memuru hayır gibilerden başını salladı.

"Ama hiç önemi yok. R harfine kondurduğu ufak atlayışlardan dünyanın neresinde olsa tanırım onu."

Dr. Giraldo, o gün öğleden sonra bir saatini Don

Sabas'a ayırmıştı. Don Sabas'ı, belden yukarısı havluya sarınmış, bitkin bir halde yatar buldu.

"Şeker iyi miydi?" diye sordu.

Don Sabas, tombul bir yaşlı kadının vücuduna benzeyen iri gövdesini kapıya doğru çevirerek, "Sıcaktan bittim," diye inledi. "Iğnemi, yemekten sonra oldum."

Dr. Giraldo, pencerenin önündeki masada çantasını açtı. Avluda atsinekleri vızıldıyordu. Evin içinde de bitkisel bir sıcaklık vardı. Don Sabas, avluda çömelip, tükenmeye yüz tutmuş bir kaynak gibi zoraki işedi. Doktor kehribar rengi sıvıyı deney tüpüne koyunca, hasta rahatladı. İdrar tahlilinin yapılışını izleyerek konuştu:

"Aman dikkatli ol, Doktor," dedi. "Romanın sonunu öğrenmeden ölmek istemiyorum."

Dr. Giraldo, tüpün içine mavi bir hap attı.

"Hangi roman?"

"Yakıştırmalar."

Dr. Giraldo, tüpü ispirto ocağında ısıtıncaya kadar Don Sabas gözlerini ondan ayırmadı. Doktor tüpün içindeki sıvıyı kokladı. Hastanın ölgün gözleri soran bakışlarla ona çevrilmişti.

Doktor, sıvıyı avluya döküp, "Çok iyi," dedikten sonra Don Sabas'ı süzdü. "Sen de mi aklını taktın o işe?"

Hasta, "Ben takmadım," dedi. "Ama milletin ödünün patlamasından keyif duyan Japon gibiyim.

Dr. Giraldo iğneyi hazırladı.

Don Sabas, "Üstelik," diye sözünü sürdürdü, "iki gün önce de benim için astılar. Hep aynı safsata: oğullarımı işe karıştırmışlar, bir de şu malum eşek hikâyesi."

Doktor, Don Sabas'ın kolunu lastikle sıkarak damarını şişirdi. Hasta eşek hikâyesini anlatmakta diretiyordu, Doktor bunu duymadığı için Don Sabas yeniden anlatmak zorunda kaldı.

"Yirmi yıl kadar önce yaptığım bir eşek alışverişi bu.

Sattığım eşekler, iki gün sonra ölü bulundu. Öldürüldüklerini gösteren bir belirti de yoktu üzerlerinde."

Doktor iğneye kan çekebilsin diye, Don Sabas damarı şişen kolunu uzattı, Dr. Giraldo, iğne yerine pamuğu bastırırken Don Sabas da kolunu indirdi.

"Ne uydurmuşlar, biliyor musun?"

Doktor hayır anlamında başını salladı.

"Güya ben gece bahçeye girip tabancayı eşeklerin kıçına sokarak içerden ateş etmişim de öldürmüşüm hayvanları."

Dr. Giraldo tahlil için aldığı kanı tüpe boşaltıp cebine koydu.

"Bu hikâye gerçek gibi görünüyor," dedi.

Yatağın üzerinde bir Doğu tanrısı gibi oturan Don Sabas, "Hayvancağızları yılan sokmuş," dedi. "Zaten herkesin bildiği bir olay hakkında yakıştırma yazmak için aptal olmak gerek."

"Yakıştırmaların özelliğidir bu. Herkesin bildiği, bu yüzden de hemen her zaman doğru olan şeyleri yazarlar."

Don Sabas bir an fenalaşır gibi oldu. Uyuşuk gözkapaklarındaki teri silerken, "Gerçekten," diye mırıldandı. Sonra hemen kendini toplayıp devam etti:

"Bu ülkede, arkasında ölmüş eşek olmayan bir tek servet yoktur."

Doktor, bu sözleri bir yandan el tasında ellerini yıkarken dinliyordu. Bu arada sudaki yansımasını gördü: Dişleri öylesine kusursuzdu ki, kendi dişi gibi görünmüyordu. Doktor omzunun üzerinden hastaya bakarak konuştu:

"Sevgili Don Sabas," dedi. "Tek meziyetinin arsızlık olduğuna hep inanmışımdır."

Hasta canlandı. Doktor'un eleştirileri ona bir çeşit gençlik aşılamıştı. "Bir arsızlığım, bir de cinsel gücüm," diyerek kolunu dirsekten büktü. Bunu belki kan dolaşımını kolaylaştırmak için yapmıştı, ama Doktor'a galiz

bir işaret gibi geldi. Don Sabas, oturduğu yerde hafifçe yaylandı.

"İşte bu yüzden, yakıştırmalara gülmekten katılıyorum," diye sözünü sürdürdü. "Oğullarımın, ormanda tomurcuklanan her kızın peşine düştüğünü söylüyorlar, ben de babalarına çekmişler diyorum."

Dr. Giraldo gitmeden önce, Don Sabas'ın zamparalık hikâyelerini dinlemek zorunda kaldı.

Sonunda hasta, "Mutlu gençlik," diye haykırdı. "On altı yaşında bir kızın bir düveden ucuza geldiği o güzel günler."

Doktor, "Bu anılar şekerini yükseltecek," dedi.

Don Sabas ağzını açtı.

"Tam tersine," diye karşılık verdi. "Senin lanet olası ensülin iğnelerinden daha iyi gelir."

Doktor sokağa çıktığında, Don Sabas'ın damarlarında lezzetli bir çorbanın dolaşmaya başladığı izlenimini edindi. Ama o sırada aklı bir başka şeye takılmıştı: yakıştırmalara. Günlerdir süren dedikodular muayenehanesine kadar gelmişti. O gün Don Sabas'ın vizitesini bitirdikten sonra, Dr. Giraldo bir haftadır bundan başka bir konu duymadığını fark etti.

Viziteler bir saat daha sürdü. Her gittiği yerde, yakıştırmalardan söz açıyorlardı. Doktor, yorumda bulunmadan, görünürde kayıtsız bir gülümseyişle dinliyordu anlatılanları. Ama gerçekte bir sonuç çıkarmaya çalışıyordu. Muayenehanesine dönerken, Dul Bayan Montiel'in evinden gelen Peder'le karşılaşması, Doktor'u düşüncelerinden sıyırdı.

Peder Ángel, "Hastalar nasıl Doktor?" diye sordu.

Doktor, "Benimkiler çok iyi," dedi. "Ya sizinkiler nasıl?"

Peder Ángel dudaklarını ısırdı. Doktor'un koluna girdi. Alanın karşısına yürüdüler.

"Neden sordunuz?"

Doktor, "Bilmem," dedi. "Sizin müşteriler arasında ciddi bir salgın başladığını duydum da."

Peder Ángel, Doktor'a kasıtlı gibi gelen bir tavırla konuyu değiştirdi.

"Dul Bayan Montiel'in yanından geliyorum," dedi. "Kadıncağız sinirden bitmiş tükenmiş."

Doktor, "Onu bitiren sinirleri değil; vicdanıdır," diye teşhis koydu.

"Ölüm, kafasında saplantı haline gelmiş."

Ayrı ayrı yönlerde oturmalarına karşın, Peder Ángel muayenehaneye kadar Doktor'la birlikte yürüdü.

Doktor, "Ciddi olarak bu yakıştırmalar konusunda ne düşünüyorsunuz Peder?" diye sözü yine bıraktığı yere getirdi.

Peder, "Hiç düşünmüyorum," dedi. "Ama ille de düşünmemi istersen, derim ki, bu yakıştırmalar örnek bir köydeki çekemezliğin sonucudur."

Dr. Giraldo, "Biz doktorlar Ortaçağ'da bile böyle teşhis koymazdık," diye karşılık verdi.

Muayenehanenin önünde durdular. Peder Ángel, ağır ağır kendini yelpazeleyerek, "birtakım şeylere hak etmedikleri önemi vermemek gerektiğini" o gün ikinci kez yineledi. Dr. Giraldo, gizliden gizliye bir umutsuzlukla sarsıldı.

"Yakıştırmalarda yazılanlardan hiçbirinin doğru olmadığını nereden biliyorsunuz Peder?"

"Günah çıkaranlardan öğrenirdim öyle olsaydı."

Doktor, Peder'in gözlerine soğuk soğuk baktı.

"Bunları günah çıkaranlardan öğrenmemiş olmanız durumu daha da ciddileştiriyor," dedi.

O gün öğleden sonra, Peder Ángel, yoksulların evlerinde de yakıştırmalardan söz edildiğini duydu. Ne var ki, olay burada başka biçimde ele alınıyor, hatta dalga

geçiliyordu. Peder Ángel, öğle yemeğindeki köftelere yorduğu baş ağrısıyla akşam duasını bitirdikten sonra, zorla birkaç lokma yedi. Sonra sinemadaki filmin sansür listesindeki ahlaki değerlendirmesine baktı ve filmin gösterilmesini kesinlikle yasaklayan on iki çan vuruşunu tamamlarken ömründe ilk kez belirsiz bir gurur duydu. Sonunda kapının önüne bir tabure atıp oturdu ve ağrıdan başı çatlayacak gibi olduğu halde, kimlerin yasağı çiğneyerek sinemaya gideceğini beklemeye koyuldu.

Belediye Başkanı içeri girdi. Orkestra bölümünün bir köşesine oturarak film başlamadan önce iki sigara tüttürdü. Dişeti tamamen normale dönmüştü. Ama gövdesi geçen gecelerin acısını daha unutamamıştı. Yorgunluktan ve ağrıkesicilerle sigaraların burukluğundan midesi bulanıyordu.

Sinema, çimento duvarla çevrili bir avluydu. Orkestra bölümünün yarısına kadar üzeri çinko levhalarla örtülüydü. Yerler, çiklet ve izmaritle beslenip her sabah yeniden canlanıyormuş gibi görünen çimlerle kaplıydı. Belediye Başkanı, bir an, orkestra bölümüyle balkonu ayıran demir parmaklıkların üzerinden cilalanmamış tahta bankların uçuştuğunu gördü ve filmin oynatıldığı, beyaza boyanmış arka duvarda baş döndürücü bir dalgalanma fark etti.

Işıklar sönünce Belediye Başkanı kendini daha iyi hissetti. Sonra hoparlörden yükselen tiz müzik kesildi, ama projektörün yanındaki ahşap kulübeye yerleştirilen jeneratörün titreşimi daha çok duyulmaya başladı.

Filmden önce reklamlar gösteriliyordu. Fısıltılar, nereye basacağını şaşırmış adımlar, bastırılmaya çalışılan gülüşmeler ara ara karanlığa kıpırtı getiriyordu. Bir an şaşıran Belediye Başkanı, sinemaya bu gizlice girişlerin,

Peder Ángel'in katı kurallarına karşı yıkıcı bir eylem niteliği taşıdıklarını düşündü.

Belki sadece kolonya kokusundan, sinema müdürünü yanından geçerken tanıdı.

Adamın koluna yapışarak, "Seni gidi haydut seni," diye fısıldadı. "Bunun için özel rüsum vereceksin."

Müdür dişlerinin arasından gülerek Başkan'ın yanındaki koltuğa oturdu.

"İyi bir film," dedi.

"Bana sorarsan, hepsinin kötü olmasını yeğlerim. Ahlaki bir filmden daha sıkıcı bir şey olamaz."

Yıllar önce, çanın sansürünü pek ciddiye alan olmazdı. Ama her pazar ayininde Peder Ángel, hafta içinde uyarılarına kulak vermemiş olan kadınları vaiz kürsüsünden tek tek gösterip kiliseden kovardı.

Sinema müdürü, "Arka kapı benim kurtuluşum oldu," dedi.

Belediye Başkanı eski "dünya haberleri"ni izlemeye koyuldu. Perdede ilginç bir şey görünce konuşmasına ara veriyor, sonra sözünü sürdürüyordu.

"Hep böyle olur," dedi. "Güya Peder kısa kollu elbise giyen kadınları ayine almıyor; onlar da kısa kollu giymeye devam ediyorlar, ama ayine giderken kısa kolların üzerine uzun eğreti kol geçiriyorlar."

"Dünya haberleri"nden sonra gelecek filmin fragmanları gösterildi. Onları konuşmadan izlediler. Sonunda müdür, Belediye Başkanı'na doğru eğildi.

"Teğmen," diye fısıldadı. "Burayı satın al."

Belediye Başkanı gözünü perdeden ayırmadan cevap verdi:

"Bu kârlı bir iş değil."

Müdür, "Benim için kârlı değil," dedi. "Ama senin için bir altın madeni olabilir. Nedeni de belli: Peder o küçük çanlarıyla senin önüne dikilmez."

Belediye Başkanı cevap vermeden önce bir an düşündü.

"Kulağa hoş geliyor," dedi.

Ama kesin bir şey söylemedi. Ayaklarını ön sıranın üzerine uzattı; sonunda kendi hesabıyla dört çan bile etmeyecek karmaşık filmi seyre daldı.

Belediye Başkanı sinemadan çıkınca, loto oynanan bilardo salonuna uğradı. İçerisi çok sıcaktı, radyoda da bangır bangır bir müzik çalınıyordu. Başkan bir şişe soda içtikten sonra yatmaya gitti.

Karanlıkta kabaran suları, suyun içinden gelen sesleri ve bir büyükbaş hayvanın kokusunu duyarak nehir kıyısında yürüdü. Yatak odasının kapısına gelince birden durdu. Bir adım gerileyerek tabancasını çekti.

Gergin bir sesle, "Ortaya çık," dedi, "yoksa beynini dağıtırım."

Karanlıktan çok tatlı bir ses duyuldu.

"O kadar sinirli olma Teğmen."

Belediye Başkanı, saklanan kişi aydınlığa çıkıncaya kadar tabancasını indirmedi. Casandra'ydı bu.

Başkan, "Kıl payıyla kurtuldun," dedi.

Kadını yatak odasına soktu. Casandra uzun süre daldan dala atlayarak konuştu. Hamağa oturdu; konuşurken ayakkabılarını çıkarıp kıpkırmızı ojeli tırnaklarını seyretti.

Kadının karşısında oturan Belediye Başkanı, kasketiyle yelpazelenerek Casandra'nın anlattıklarını dikkatle dinledi. Yeniden sigaraya başlamıştı. Saat on ikiyi vurunca Casandra hamağa yüzükoyun uzandı, şangırtılı bileziklerle süslü kolunu uzatıp Başkan'ın burnundan makas aldı.

"Geç oldu yavrum," dedi. "Işığı söndür."

Belediye Başkanı gülümsedi.

"O iş için burada değilsin," dedi.

Kadın anlamadı.

Belediye Başkanı, "Sen fal bakmasını bilir misin?" diye sordu.

Casandra hamakta yeniden doğrulup oturdu. "Tabii bilirim," dedi. Başkan'ın ne demek istediğini anlayınca ayakkabılarını giydi.

"Ama iskambillerimi getirmedim," dedi.

Başkan, "Toprak yiyen toprağını yanında taşır," diye gülümsedi.

Bavulunun dibinden bir deste iskambil çıkardı. Casandra her kartın önünü arkasını ciddi bir dikkatle inceledi. "Öteki kâğıtlar daha iyi," dedi, "ama önemli olan mesajdır." Belediye Başkanı ufak bir sehpa çekti, kadının karşısına oturdu, Casandra da iskambilleri açtı.

"Aşk mı, iş mi?" diye sordu.

Başkan ellerindeki teri kuruladı.

"İş," dedi.

Başıboş bir eşek yağmurdan kaçmak için rahip lojmanının saçak altına sığındı ve bütün gece yatak odasının duvarını çifteleyerek orada kaldı. Uykusuz, huzursuz bir geceydi. Peder Ángel ancak şafak vakti biraz kestirebildikten sonra, her yanı toza batıp bulanmış gibi bir duyguyla uyandı. Yağmurda uyuklayan hintsümbülleri, tuvaletin kokusu ve saat beş çanının susmasından sonra kilisenin içindeki kasvetli hava, sabahı çekilmez kılmak için elbirliğiyle tertip hazırlıyorlarmış gibiydi.

Peder Ángel, tören giysilerinin durduğu odada ayin için giyinirken, Trinidad'ın fare ölülerini topladığını, hafta içi günlerde ortalıkta görünmeyen kadınların kiliseye girdiklerini duyuyordu. Ayin boyunca giderek artan bir düş kırıklığıyla yardımcısının yanlışlarını, kaba saba Latincesini fark etti ve ayin biteceği sırada da, yaşamının şer saatlerinde üzerine çöken o boşu boşuna didinmişlik duygusuna kapıldı.

Trinidad, neşeli bir yüzle yolunu kestiği sırada Peder Ángel kahvaltı etmeye gidiyordu. Trinidad, kutudaki fare ölülerini sallayarak, "Bugün altı tane daha topladım," dedi. Peder Ángel, karmaşık düşüncelerinden sıyrılmaya çalıştı.

"Çok iyi," dedi. "Bu gidişle yuvalarını bulup hepsini yok etmemiz gerekir."

Trinidad bulmuştu yuvaları. Başta çan kulesi ve vaftiz bölümü olmak üzere kilisenin çeşitli yerlerindeki delikleri nasıl keşfettiğini ve delikleri ziftle tıkadığını anlattı. O sabah, evinin yolunu bulmak için bütün gece aranan ve sonunda kendini duvarlara vuran çılgına dönmüş bir fare bulmuştu.

Hintsümbüllerinin yeni yeni sürgün verdiği, taş döşeli küçük avluya çıktılar. Trinidad fare ölülerini tuvalete atmaya koyuldu. Peder Ángel çalışma odasına girince, Dul Bayan Asis'in her sabah gönderdiği kahvaltı tepsisini örten küçük örtüyü sihirbazlık gösterisi yapar gibi kaldırarak yemeye hazırlandı.

Trinidad, "Arsenik alamadığımı söylemeyi unuttum," diyerek içeri girdi. "Don Lalo Moscote, arseniğin reçetesiz verilemeyeceğini söyledi."

Peder Ángel, "Zaten gerek kalmayacak," dedi. "Hepsi deliklerinde boğulup ölecekler nasıl olsa."

Trinidad pencereyi açarken, Peder Ángel de masanın yanına sandalyesini çekti. Fincanını, acı biberli, kıymalı mısır pidesi dilimlerinin durduğu tabağı ve üzerinde Japon ejderi oyması bulunan kahve demliğini yerleştirerek sofrayı kurdu. Trinidad, "Yine çıkıp gelirlerse diye her zaman hazırlıklı olmak en iyisi," dedi. Peder Ángel, fincanına kahve koyarken birden durdu. Biçimsiz elbisesi ve sakat bacağını dengeleyen biri alçak biri yüksek topuklu pabuçlarıyla masaya doğru yürüyen Trinidad'a baktı.

"Bu işi kendine dert ettin," dedi.

Peder Ángel, Trinidad'ın çatık kaşlarındaki tedirginlik belirtisini ne o sırada ne de daha önce fark etmişti. Ellerinin hafifçe titreyişine engel olamadan kahvesini doldurdu, iki kaşık şeker koydu. Gözlerini duvardaki haça dikerek şekeri karıştırmaya başladı.

"Günah çıkarmayalı ne kadar oldu?"

Trinidad, "Geçen cuma çıkardım," dedi.

"Sana bir şey soracağım. Hiç benden gizlediğin bir günahın oldu mu?"

Trinidad başını sallayarak, "Hayır," dedi.

Peder Ángel gözlerini yumdu. Birden şekeri karıştırmayı bırakıp kaşığı tabağa koydu ve Trinidad'ın koluna yapıştı.

"Diz çök," dedi.

Trinidad şaşırdı, mukavva kutuyu yere koyup Peder'in önünde diz çöktü. Peder Ángel, günah çıkarırken sesine verdiği babacan tonla, "Pişmanlık getir," dedi. Trinidad yumruklarını göğsüne bastırdı, anlaşılmaz bir mırıltıyla dua etmeye başladı. Sonunda Peder elini onun omzuna koyarak, "Evet, tamam," dedi.

Trinidad, "Birçok yalan söyledim," diye başladı.

"Başka?"

"Kötü şeyler düşündüm."

Hep böyle günah çıkarırdı. Aynı genelleme ve aynı sıralamayla aynı günahları anlatırdı. Ne var ki, bu kez Peder Ángel biraz daha derini kurcalamak dürtüsüne karşı koyamadı.

"Ne gibi?" diye sordu.

Trinidad duraksadı. "Bilmem. İnsan bazen kötü şeyler düşünür."

Peder Ángel ayağa kalktı.

"Canına kıymayı düşündüğün oldu mu hiç?"

Trinidad, parmaklarını masanın bacağına vurarak başını kaldırmadan, "Kutsal Meryem Ana, Tanrı'nın anası!" diye haykırdı. Sonra, "Hayır Peder," diye cevap verdi.

Peder Ángel, kızın başını kaldırdı ve gözlerinin dolmaya başladığını görerek acı duydu.

"Yani arsenik gerçekten fareler için miydi?"

"Evet Peder."

"Öyleyse neden ağlıyorsun?"

Trinidad başını eğmeye çalıştıysa da, Peder onun çe-

nesini bırakmadı. Kız hıçkırarak ağlamaya başladı. Peder Ángel, gözyaşlarının ılık sirke gibi parmaklarının arasından aktığını duyuyordu.

"Sakinleşmeye çalış," dedi. "Günah çıkarman daha bitmedi."

Kızı sessizce ağlaması için kendi haline bıraktı. Trinidad'ın ağlamasının bittiğini anlayınca, yavaşça mırıldandı:

"Peki, hadi şimdi anlat bakayım."

Trinidad burnunu eteğine sildi, gözyaşıyla tuzlanmış balgamını yuttu. Konuşmaya başladığında o her zamanki tuhaf, erkeksi sesine kavuşmuştu.

"Amcam Ambrosio peşimi bırakmıyor," dedi.

"Nasıl yani?"

"Geceyi benim koynumda geçirmesine ses çıkarmamamı istiyor."

"Devam et."

Trinidad, "Hepsi bu," dedi. "Tanrı adına yemin ederim hepsi bu kadar."

Peder, "Yemin etme," diye uyardı onu. Sonra o sakin, günah çıkarma sesiyle sordu:

"Söyle bana, kiminle yatıyorsun?"

"Annem ve ötekilerle. Bir odada yedi kişi yatıyoruz."

"Ya amcan?"

Trinidad, "O öbür odada, erkeklerle beraber yatıyor," dedi.

"Hiç senin odana girdi mi?"

Trinidad hayır gibilerden başını salladı.

Peder Ángel, "Bana doğruyu söyle," diye üsteledi. "Hadi korkma, koynuna girmeye kalkışmadı mı hiç?"

"Bir kez."

"Nasıl oldu bu?"

Trinidad, "Bilmiyorum," dedi. "Uyandığım zaman onu cibinliğin altında buldum. Fısıl fısıl konuşarak, bana bir şey yapmak istemediğini, sadece horozlardan korktu-

ğu için koynumda yatmak istediğini söyledi."

"Ne horozu?"

"Bilmiyorum. O söyledi."

"Peki, ya sen ne dedin?"

"Çekip gitmezse avazım çıktığı kadar haykırarak herkesi ayaklandıracağımı söyledim."

"Ne yaptı peki?"

"O sırada Cástula uyandı, ne olduğunu sordu, ben de, 'Bir şey yok,' dedim. 'Herhalde düş gördüm,' dedim. Ondan sonra amcam ölü gibi hiç kıpırdamadan durdu. Cibinliğin altından ne zaman çıktığını bile fark edemedim."

Peder, söylediklerini doğrulatmak istercesine, "Üstünde giysileri vardı tabii," dedi.

Trinidad, "Her zaman yatarken nasılsa yine öyleydi," diye cevap verdi. "Yani sadece ayağında don vardı."

"Sana elini sürmeye kalkışmadı?"

"Hayır Peder."

"Doğru söyle."

Trinidad, "Doğru söylüyorum Peder," diye diretti. "Tanrı adına yemin ederim."

Peder Ángel, kızın başını yine kaldırıp, nemli ve hüzünlü gözlerine baktı.

"Bunu benden niçin sakladın?"

"Korktum."

"Neden korktun?"

"Bilmiyorum Peder."

Peder Ángel, elini kızın omzuna koyarak uzun uzun öğüt verdi. Trinidad, Peder'in söylediklerini onaylayarak başını sallıyordu. Peder sözlerini bitirince, Trinidad'la birlikte alçak sesle duaya başladı:

"Gerçek Tanrı ve Gerçek İnsan, İsa Efendimiz..."

Peder Ángel, belirli bir dehşetle ta yürekten dua ediyor, bir yandan da belleğinin elverdiğince ömrünün muhasebesini geçiriyordu aklından. Sıra günahların bağış-

landığını açıklamaya gelince Peder'in ruhunu, yaklaşan bir felaketin sezgisi kapladı.

Belediye Başkanı, "Yargıç!" diye seslenerek kapıyı itip girdi. Yargıç Arcadio'nun karısı, ellerini eteğine kurulaya kurulaya yatak odasının kapısında göründü.

"İki gecedir eve gelmiyor," dedi.

Başkan, "Hay Tanrı cezasını versin," diye söylendi. "Dün de işe gelmedi. Acele bir iş için her yanda arattım, ama kimse bir şey bilmiyordu. Nerede olabileceği konusunda bir fikrin var mı?"

"Orospuların yanındadır."

Belediye Başkanı, kapıyı kapatmadan gitti. Pikapta duygusal bir şarkının avaz avaz çalındığı bilardo salonuna girip doğruca arka odaya geçti. Bir yandan da, "Yargıç!" diye sesleniyordu. Salonun sahibi Don Roque, rom şişelerini hasırlı damacanaya boşaltmayı bırakıp, "Burada yok, Teğmenim," dedi. Belediye Başkanı bölmenin arkasına geçti. Erkekler grup grup oturmuş iskambil oynuyorlardı. Yargıç Arcadio'yu gören olmamıştı.

Belediye Başkanı, "Hay lanet olsun," dedi. "Bu köyde herkes herkesin ne yaptığını bilir, ama şimdi Yargıç'ı bulmam gerekli ya, hangi cehennemde olduğunu kimse bilmiyor."

Don Roque, "Yakıştırmaları asana sorun," dedi.

"Şu kâğıt parçalarını dilinize dolayıp tepemi attırmayın."

Yargıç Arcadio yerinde de yoktu. Saat dokuz olduğu halde, mahkeme kâtibi verandada kestirmeye başlamıştı çoktan. Belediye Başkanı karakola gitti. Polislerden üçüne giyinmelerini emredip Yargıç Arcadio'yu aramaları için dans salonuna ve herkesin malumu olan üç kadının odalarına gönderdi. Sonra nereye gideceğine karar vermeden

sokağa çıktı. Yargıç Arcadio, yüzüne sıcak havlu sarmış, bacaklarını iki yana ayırmış, berberde oturuyordu.

Başkan, "Hay kahrolasıca Yargıç!" diye haykırdı. "İki gündür seni arıyorum."

Berber havluyu kaldırınca, Belediye Başkanı, uykusuzluktan şişmiş bir çift göz ve üç günlük sakalın kararttığı bir çene gördü.

"Karın doğururken sen ortadan kayboluyorsun," dedi Başkan.

Yargıç Arcadio sandalyeden fırladı.

"Bok canına."

Başkan kahkahayla gülerek onu sandalyeye oturttu. "Saçmalama," dedi. "Seni başka bir nedenle arıyordum." Yargıç Arcadio, gözlerini yumup yeniden bacaklarını uzattı.

Belediye Başkanı, "Şu işi bitir de ofise gel," dedi. "Seni burada bekleyeceğim," diyerek basamağa oturdu. "Hangi cehennemdeydin?"

Yargıç, "Dolaşıyordum," dedi.

Belediye Başkanı, berberin müşterisi değildi. Bir seferinde duvardaki "Politika konuşmak yasaktır" yazısını görmüş, ama bunu doğal karşılamıştı. Oysa bu sefer yazı dikkatini çekti.

"Guardiola!" diye seslendi.

Berber usturasını pantolonuna silip temizleyerek durdu.

"Ne var Teğmen?"

Başkan tabelayı göstererek, "Bunu asma yetkisini kim verdi sana?" diye sordu.

Berber, "Deneyimlerim," dedi.

Başkan duvarın dibine bir tabure çekti, tabelayı indirmek için taburenin üstüne çıktı.

"Burada herhangi bir şeyi yasaklamaya sadece yönetimin hakkı vardır," dedi. "Demokrasi var."

Berber yeniden işine koyuldu. Başkan, tabelayı duvardan sökerek, "İnsanları düşüncelerini açıklamaktan kimse alıkoyamaz," diye sözünü sürdürdü. Karton tabelayı yırtıp çöp sepetine attıktan sonra ellerini yıkamak için lavaboya gitti.

Yargıç Arcadio, "Görüyorsun ya Guardiola!" diye haykırdı, "Budalalık edince başına neler geliyor!"

Başkan aynadan berbere baktı. Onun harıl harıl tıraşla meşgul olduğunu gördü. Ellerini kurularken de gözlerini berberden ayırmadı.

"Eski ile şimdi arasındaki fark," dedi, "eskiden politikacılar emir verirdi, şimdi yönetim veriyor."

Yüzü gözü sabun köpüğü içinde olan Yargıç Arcadio, "Duydun ya Guardiola," dedi.

Berber, "Tabii," diye cevap verdi.

Berberden çıkınca, Belediye Başkanı Yargıç Arcadio'yu mahkemeye doğru sürükledi. Ardı arkası gelmeyen yağmur, sokakları ıslak sabuna çevirmişti.

Belediye Başkanı, "O dükkânın bir fesat yuvası olduğunu düşünmüşümdür hep," dedi.

Yargıç Arcadio, "Verip veriştirirler ama hepsi lafta kalır," dedi. "İşi daha ileri götürmezler."

"İşte beni de bu kuşkulandırıyor ya. Fazlasıyla uysal davranıyorlar."

Yargıç, "Bütün insanlık tarihinde," diye başladı, "gizli tertiplere karışan bir tek berber bile yoktur. Buna karşılık, gizli tertiplere karışmamış bir tek terzi de yoktur."

Başkan, Yargıç'ı koltuğuna oturtuncaya kadar kolunu bırakmadı. Kâtip elinde daktiloyla yazılmış bir kâğıtla, esneyerek içeri girdi. Belediye Başkanı, "Hah şöyle," dedi. "İşimize bakalım." Şapkasını arkaya itip kâğıdı aldı.

"Nedir bu?"

Kâtip, "Yargıç'a getirdim," dedi. "Evlerine yakıştırma asılmamış olanların listesi."

Belediye Başkanı şaşkınlık içinde Yargıç Arcadio'ya döndü.

"Bok canına!" diye haykırdı. "Demek sen de aklını buna taktın."

Yargıç, "Polisiye roman okur gibi," diye özür dilercesine karşılık verdi.

Başkan listeyi okudu.

Kâtip, "İyi bir bilgi bu," dedi. "Yakıştırmaları yazan bunlardan biri olmalı. Mantıklı değil mi?"

Yargıç Arcadio, kâğıdı Belediye Başkanı'nın elinden aldı. Kâtip'i göstererek, "Geri zekalının biri bu," dedikten sonra Kâtip'e döndü:

"Yakıştırmaları yazan ben olsaydım, kuşkuyu üzerimden atmak için önce kendi kapıma asardım."

Sonra Başkan'a sordu:

"Sen de öyle düşünmüyor musun Teğmenim?"

"Bu halkın sorunu. Çözümünü de ancak onlar bulur. Bunun için kafa patlatıp ter dökmemize gerek yok."

Yargıç Arcadio kâğıdı yırttı, dertop edip avluya fırlattı. "Hiç kuşkusuz öyle."

Daha Yargıç'ın cevap vermesine fırsat kalmadan, Belediye Başkanı bu olayı unutmuştu bile. Ellerini masaya dayayarak konuşmaya başladı:

"Kara kaplı kitapta bakmanı istediğim sorun şu: Köyün aşağı mahallesinde oturanlar, sel yüzünden evlerini mezarlığın arkasındaki arsaya taşıdılar. Orası benim malım. Bu durumda ne yapmam gerekiyor?"

Yargıç Arcadio gülümsedi.

"Bunun için mahkemeye gelmemize gerek yoktu. Dünyanın en basit şeyi: Köy yönetimi, toprağı oraya ev kuranlara bağışlar, buranın sahibi olduğunu belgeyle kanıtlayan kişiye de toprağın değerince tazminat öder."

Başkan, "Belgelerim var," dedi.

"O zaman, arsanın değerini biçmek için bilirkişi ata-

maktan başka yapılacak iş kalmıyor. Parayı köy yönetimi verecek."

"Bilirkişileri kim seçiyor?"

"Kendin seçebilirsin."

Belediye Başkanı, tabancasının kabzasını düzelterek kapıya yürüdü. Yargıç Arcadio, onun gitmeye hazırlandığını görünce, yaşamın, sağ kalabilme fırsatlarının peş peşe sıralanmasından başka bir şey olmadığını düşündü.

"Bu kadar basit bir şey için sinirlenmeye değmez," diye gülümsedi.

Başkan ciddi bir tavırla, "Sinirlenmiyorum," dedi. "Ama sinirlenmeyişim, sorunu sorun olmaktan çıkarmıyor yine de."

Kâtip, "Önce bir vekil tayin etmeniz gerekiyor," diye söze karıştı.

Başkan, Yargıç'a döndü:

"Doğru mu bu?"

"Olağanüstü hal koşullarında, bunun kesinlikle zorunlu olduğu söylenemez. Ama tabii, söz konusu toprağın sahibi sen olduğun için, işi bir vekilin ele alması senin durumunu temize çıkarır."

Belediye Başkanı, "Öyleyse bir vekil tayin etmemiz gerekecek," dedi.

Señor Benjamın, gözlerini sokağın kenarındaki bağırsaklara üşüşen leş kargalarından ayırmadan boya sandığının üzerindeki ayağını değiştirdi. Hayvanların eski bir tören dansı oynuyormuş gibi ağır ağır ve zorlukla hareket edişlerine bakarken, Ellinci Pazar[1] yortusunda leş

1 Paskalya Yortusu'ndan 50 gün önceki pazar. (Ç.N.)

kargası kılığına giren insanların kendilerini bu hayvanlara gerçekten ne kadar benzettiklerini düşünerek hayranlık duydu. Ayağının dibinde oturan boyacı çocuk, öteki ayakkabıya boyayı sürdükten sonra, fırçayla sandığın kenarına vurarak Señor Benjamin'e öbür ayağını uzatmasını işaret etti.

Bir zamanlar arzuhalcilikle geçinmiş olan Señor Benjamin'in hiçbir zaman hiçbir şey için acelesi yoktu. Raflarında bir galon yağ ile bir deste mum kalıncaya kadar ne varsa kuruş kuruş yenip tüketilmiş o dükkânda, zamanın hızı algılanamazdı.

Boyacı çocuk, "Yağmur yağsa bile sıcaklık azalmıyor," dedi.

Señor Benjamin aynı görüşte değildi. Sırtında tiril tiril ketenler vardı. Oysa boyacının sırtı ter içindeydi.

Señor Benjamin, "Sıcaklık yoruma bağlıdır," dedi. "Üzerinde durmazsan sıcağı duymazsın."

Çocuk cevap vermedi. Sandığı yeniden tıkırdattı, bir an sonra da boya işi bitti. Señor Benjamin, boş raflarıyla insana hüzün veren dükkânına girince ceketini giydi. Başına hasır şapkasını geçirip ıslanmamak için şemsiyesini açarak karşı kaldırıma geçti, karşı komşu evin penceresini tıklattı. Kapkara saçlı, soluk benizli bir kız pencereyi araladı.

Señor Benjamin, "Günaydın Mina," dedi, "daha yemek yemedin mi?"

Kız, "Hayır," diyerek pencereyi ardına kadar açtı. İçi teller ve renkli kâğıtlarla dolu kocaman bir sepetin başında oturuyordu. Kucağında bir yumak ip, makas ve bitmemiş bir demet yapma çiçek vardı. Gramofonda plak çalıyordu.

Señor Benjamin, "Ben gelene kadar dükkâna göz kulak olur musun?" diye sordu.

"Geç mi geleceksiniz?"

Señor Benjamin plağa kulak kabartıyordu.

"Dişçiye gidiyorum. Yarım saate kadar dönerim," dedi.

Mina, "İyi," diye karşılık verdi. "Kör kadın pencerede oyalanmamı istemiyor da."

Señor Benjamin plağı dinlemekten vazgeçti. "Şimdiki şarkıların hepsi birbirine benziyor," dedi. Mina, yeşil kâğıda sarılmış uzun bir telin ucundaki bitmiş çiçeği eline aldı. Çiçekle plaktaki şarkı arasındaki kusursuz uyuma hayran olarak çiçeği parmaklarında çevirdi.

"Siz müzik düşmanısınız," dedi.

Oysa, Señor Benjamin, leş kargalarını ürkütmemek için ayaklarının ucuna basa basa çoktan gitmişti. Mina, onun dişçinin kapısını çaldığını görünceye kadar işini eline almadı.

Dişçi kapıyı açarken, "Bence bukalemunun bütün duyarlılığı gözlerinde," dedi.

Señor Benjamin, "Olabilir," diye kabul etti bu görüşü. "Ama şimdi nereden çıktı bu?"

Dişçi, "Kör bukalemunların renk değiştirmediğini az önce radyoda dinledim," diye açıkladı.

Señor Benjamin şemsiyesini köşeye koyduktan sonra ceketiyle şapkasını aynı çiviye asıp oturdu. Dişçi, havanda pembe bir macun eziyordu.

Señor Benjamin, "Bir alay şey anlatıyorlar," dedi.

Sadece o anda değil, her durumda, her koşulda gizemli bir hava içinde konuşmak âdetiydi.

Dişçi, "Bukalemunlar hakkında mı?" diye sordu.

"Herkes hakkında."

Dişçi, kalıp almak için elinde hamurla koltuğun yanına geldi. Señor Benjamin eski takma dişlerini çıkardı, mendile sarıp koltuğun yanındaki cam rafa koydu. Dişsiz ağzı, dar omuzları, sıska bacaklarıyla, azizlere benzer bir havası vardı. Dişçi, kalıp hamurunu damağa yapıştır-

dıktan sonra Señor Benjamin'e ağzını kapatmasını söyledi.

Señor Benjamin'in gözlerinin içine bakarak, "İşte böyle," dedi. "Ben korkağın biriyim."

Señor Benjamin, uygun bir cevap bulmaya çalışırken, dişçi onun ağzını sıkı sıkıya kapatarak tuttu. Señor Benjamin, içinden cevap verdi:

"Hayır, hiç de değil."

Dişçinin idama mahkûm edildiği halde evini terk etmeyen tek kişi olduğunu, herkes gibi o da biliyordu. Duvarları kurşunla delik deşik etmişler, köyü terk etmesi için dişçiye yirmi dört saat zaman tanımışlar, ama onu yıldırmayı başaramamışlardı. Dişçi, muayenehanesini arka odalardan birine taşımış ve aylarca süren terör dönemi geçinceye kadar tabancasını elinin altından ayırmadan ve serinkanlılığını yitirmeden çalışmıştı.

Kalıp alınıncaya kadar geçen süre boyunca dişçi, Señor Benjamin'in tepkisini acının çeşitli derecelerdeki yansımalarıyla gözlerinden okudu. Hamur kurusun diye ağzını açmıyordu. Sonunda dişçi, kalıbı çıkardı.

Señor Benjamin, "Ben onu demek istememiştim," dedi. "Yakıştırmalardan söz ediyordum."

Dişçi, "Haa, demek sen de aklını taktın," dedi.

Señor Benjamin, "Bu toplumsal çöküntünün kanıtı," diye karşılık verdi.

Eski dişlerini takmış, ceketini giymekle meşguldü.

Dişçi kayıtsız bir tavırla konuştu:

"Bu, her şeyin er geç öğrenileceğinin kanıtı." Pencereden bulutlu gökyüzüne bakarak, "İstersen yağmur geçinceye kadar bekle," diye önerdi.

Señor Benjamin şemsiyesini koluna taktı. Yağmur yüklü buluta bakarak, "Dükkân boş," dedi. Şapkasını sallayarak veda edip çıkarken kapıda durdu:

"O düşünceyi at kafandan Aurelio. Belediye Başka-

nı'nın dişini çektin diye kimsenin sana korkak demeye hakkı yok."

Dişçi, "Öyleyse dur bir dakika," dedi.

Kapıya giderek Señor Benjamin'e katlanmış bir kâğıt uzattı.

"Oku, başkalarına da okut."

Señor Benjamin'in neler yazılı olduğunu anlaması için kâğıdı açmasına gerek yoktu. Şaşkınlıktan açılmış ağzıyla dişçiye döndü.

"Yine mi?"

Dişçi başını sallayarak, "Evet," dedi ve Señor Benjamin gidene kadar kapıda bekledi.

Saat on ikide karısı yemeğe çağırdı. İlk alındıkları zaman bile eskiymiş gibi duran eşyalarla yoksul ve sade biçimde döşenmiş yemek odasında, yirmi yaşındaki kızı Ángela çorap yamıyordu. Avluya bakan tahta parmaklığın üzerinde tıbbi bitkilerin bulunduğu bir sıra kırmızı saksı duruyordu.

Dişçi yuvarlak masadaki yerine otururken, "Zavallı Benjamin," dedi. "Aklını yakıştırmalara takmış."

Karısı, "Herkes aynı durumda," diye cevap verdi.

Ángela söze karıştı:

"Tovar ailesinin kadınları köyden gidiyorlar."

Anne, çorba koymak için tabakları aldı. "Her şeylerini apar topar satıyorlar," dedi. Çorbanın sıcak kokusunu içine çeken dişçi, karısının kaygılarına katılmadı.

"Geri dönerler," dedi. "Utancın belleği zayıftır, çabuk unutur."

Çorbayı ağzına götürmeden önce üfleyerek, kızının ne diyeceğini bekledi. Kızı da kendisi gibi biraz kuruydu, ama çevresine tuhaf bir canlılık saçıyordu. Kız, babasının beklentisine karşılık vermedi. Sirkten söz etmeye koyuldu. Karısını tam ortasından ikiye kesen adamı, kafasını aslanın ağzına sokarak şarkı söyleyen cüceyi, bir

dizi bıçağın üstünde peş peşe üç takla atan trapezciyi anlattı. Dişçi, sessizce yemeğini yiyerek onu dinliyordu. Sonunda, o gece yağmur yağmazsa, hep birlikte sirke gideceklerine söz verdi.

Yatak odasında öğle uykusu için hamağı asarken, karısının keyifsizliğini sirke götürmek sözünün bile etkilemediğini fark etti. Kendileri için bir yakıştırma asılacak olsa, karısı da köyden gitmeye hazırdı.

Dişçi, onu hiç şaşırmadan dinledi. "Bizden kurtulmayı kurşunlarla beceremeyip de, kapıya asacakları kâğıt parçasıyla becerirlerse çok gülünç olur," diyerek ayakkabılarını çıkardı, çoraplarıyla hamağa uzandı ve karısını yatıştırmaya çalıştı:

"Ama üzülme, yakıştırma asmaları gibi bir tehlike yok."

Kadın, "Kimseye saygı duydukları yok," dedi.

"Orası adamına göre değişir. Söz konusu ben olduğum zaman bunun pahalıya mal olacağını bilirler."

Kadın, sonsuz bir bitkinlikle karyolaya uzandı.

"Tabii, yakıştırmaları asan bunu biliyorsa."

Dişçi, "Yakıştırmaları asan bilir bunu," dedi.

Belediye Başkanı günlerce yemek yememeye alışıktı. Yemeği unutuveriyordu. Günü gününe uymaz, kimi zaman deliler gibi çalışır, kimi zaman da boş gezmekten ve sıkıntıdan patlayarak amaçsızca köyde gezinir veya zamanın geçtiğini fark etmeden günlerce odasına kapanırdı. Her zaman yalnız, her zaman çevresindekilere uzak olan Başkan'ın ne özel merakları vardı, ne de düzenli alışkanlıkları. Günün herhangi bir saatinde, karşı konmaz bir aceleyle otele gider ve önüne ne koyarlarsa yerdi.

O gün, öğle yemeğini Yargıç Arcadio ile yedi. Arsanın satış işlemi yasallaştırılıncaya kadar bütün gün birlik-

te oldular. Bilirkişiler görevlerini yaptılar. Geçici olarak tayin edilen vekil, iki saat görevde kaldı. Saat dördü geçe bara girdiklerinde, ikisi de geleceğin istila ettiği bir yerden dönüyorlarmış gibiydi.

Belediye Başkanı ellerini ovuşturarak, "Bu işi de bitirdik," dedi.

Yargıç Arcadio hiç oralı olmadı. Başkan, onun eliyle tezgâhı yokladığını görerek ağrıkesici bir hap uzattı.

Don Roque'a, "Bir bardak su ver!" diye seslendi.

Yargıç Arcadio, "Soğuk bir bira!" diye düzeltti ve alnını tezgâha dayadı.

Başkan, parayı tezgâhın üzerine bırakarak, "Ya da bir soğuk bira," dedi. "Namusunla çalışarak hak ettin bunu."

Yargıç Arcadio birayı içtikten sonra, parmaklarıyla başını ovuşturdu. Bardakiler bayram havası içinde, sirkin geçit törenini heyecanla bekliyorlardı.

Başkan, geçit törenini bardan seyrederken, bandonun bakırlarına ve pirinçlerine şaştı kaldı. En önde gümüşi giysili bir kız, düşük kulaklı cüce bir filin üzerinde geçti. Arkadan soytarılarla trapezciler göründü. Hava iyice açmıştı. Güneşin son ışıkları akşamüstünü ısıtıyordu. Uzun tahta sopalar üzerinde duran adam duyuruyu okusun diye müzik kesilince, bütün köy mucizevi bir sessizlikte topraktan dikeliyormuş gibi oldu.

Geçit törenini çalışma odasından seyreden Peder Angel, başıyla müziğe tempo tutuyordu. Çocukluğundan kalma mutluluk duygusu yemek boyunca da, akşamın ilk saatlerinde de sürdü. Daha sonra da, sinemaya kimlerin girdiğini gözetlemekten vazgeçip kendini tek başına yatak odasında buldu. Duasını ettikten sonra, sallanan hasır koltuğa oturdu; saatin dokuzu çaldığını, sinemadaki hoparlörün sustuğunu ve kurbağa vıraklamasının başladığını fark etmeksizin, kendinden geçmiş gibi olduğu yerde kaldı. Sonra masasına gitti, Belediye Baş-

kanı'na bir çağrı mektubu yazdı.

Belediye Başkanı, organizatörün ısrarı üzerine oturduğu şeref koltuğunda, trapezcilerle soytarıların açılış gösterisini izledi. Sonra siyah kadife tuvalet giymiş, gözleri bağlanmış Casandra sahneye çıktı ve seyircilerin aklından geçenleri okuyacağını söyledi. Belediye Başkanı hemen kaçtı. Köyü dolaşarak her zamanki denetimini bitirdikten sonra karakola gitti. Karakolda, Peder Ángel'in özenli elyazısıyla yazılmış çağrı mektubu kendisini bekliyordu. Çağrıdaki resmiyet, Belediye Başkanı'nı ürküttü.

Belediye Başkanı kapıyı çaldığında, Peder Ángel soyunmaya başlıyordu. "Aman Tanrım," dedi. "Seni bu kadar çabuk beklemiyordum." Belediye Başkanı içeri girmeden önce şapkasını çıkardı.

"Mektuplara cevap vermeyi severim," diyerek gülümsedi.

Şapkasını bir disk gibi döndürerek salıncaklı hasır koltuğa fırlattı. Küvetteki suyla doldurulmuş toprak çömleklere soğusun diye birkaç şişe soda konmuştu. Peder Ángel şişelerden birini aldı.

"Limonata içer misin?"

Belediye Başkanı ikramı kabul etti.

Peder sözü uzatmadan doğrudan konuya girerek, "Seni, yakıştırmalara kayıtsız kalmandan kaygılandığımı belirtmek için rahatsız ettim," dedi.

Peder bunu öyle bir tarzda söyledi ki, pekâlâ şakaya da çekilebilirdi. Ama Belediye Başkanı ciddiye aldı. Şaşırdı, Peder Ángel'in bunları söyleme noktasına gelecek derecede yakıştırmaları düşünmüş olmasına afalladı.

"Sizin de aklınızı buna takmış olmanız çok tuhaf Peder," dedi.

Peder Ángel, çekmecelerde şişe açacağını arayarak ve şişeyi ne yapacağını bilmemenin verdiği şaşkınlık içinde cevap verdi:

"Beni kaygılandıran yakıştırmalar değil. Beni kaygılandıran... şöyle diyelim: Bu işteki haksızlık."

Başkan şişeyi Peder'in elinden aldı. Peder Ángel'in dikkatini çeken bir solaklık becerisiyle, çizmesinin madenî tokasına takarak kapağı açıp, taşan köpüğü şişenin ağzından yaladı.

"Gizli bir yaşam var," diye başladıysa da sözün sonunu getiremedi. "Doğrusunu isterseniz, ne yapılabileceğini bilmiyorum Peder," dedi.

Peder masasına oturdu. "Bilmen gerek," diye karşılık verdi. "Ne de olsa, senin için yeni bir şey değil." Odaya şöyle bir göz gezdirdikten sonra değişik bir tonda sözünü sürdürdü:

"Pazardan önce bir şeyler yapılması gerekiyor."

"Bugün perşembe." Başkan doğru söylüyordu.

Peder, "Hangi günde olduğumuzun farkındayım," dedikten sonra gizli bir dürtüyle ekledi, "ama belki de görevini yerine getirmen için henüz iş işten geçmemiştir."

Başkan, şişenin boğazını bükmeye çalıştı. Peder Ángel, onun yaşlanma belirtisi göstermeyen ince, dik gövdesiyle odayı arşınlayışını seyrederken aşağılık duygusuna kapıldı.

"Gördüğün gibi, olağandışı bir şey değil bu." Çan kulesinde saat on biri çaldı. Belediye Başkanı son çan sesi kayboluncaya kadar bekledikten sonra, ellerini masaya dayayarak Peder'e doğru eğildi. Yüzündeki gizli kaygı sesinde açığa çıkıyordu.

"Bir şeye dikkat et Peder," diye başladı. "Köy sakin. Halk yetkililere güven duymaya başladı. Tam bu sırada gövde gösterisine girişmek, böylesine önemsiz bir şeye değmeyecek kadar büyük rizikoya girmek olur."

Peder Ángel, başını sallayarak doğruladı onu. Sonra, "Ben genelde, belirli bazı yetki kullanımlarını kastetmiştim," diye açıkladı.

Başkan ses tonunu değiştirmeden devam etti:

"Her halükârda, durumu göz önüne alıyorum. Biliyorsun, karakolda, hiçbir iş yapmadan maaş alan altı polis var. Yerlerine başkalarını getirtemedim."

Peder Ángel, "Biliyorum," dedi. "Seni suçladığım da yok."

Başkan, sözünün kesilmesine aldırış etmeden hışımla devam etti:

"Aslına bakarsak, üçünün hapisten çıkartılıp polis kılığına sokulmuş adi suçlular olduğunu bilmeyen yok. Bu durumda, hayalet avcılığı yapsınlar diye onları sokağa salmak tehlikesini göze alamam."

Peder Ángel kollarını iki yana açtı.

"Tabii, tabii," diyerek onayladı Başkan'ı. "Kuşkusuz böyle bir şey söz konusu olamaz. Peki, ama neden namuslu vatandaşların yardımını istemiyorsun?"

Başkan, şişeden peş peşe yudumlar alarak gerindi. Göğsü ve sırtı ter içindeydi.

"Namuslu vatandaş dediklerin, yakıştırmalara kahkahayla gülüyorlar."

"Hepsi değil."

"Üstelik, uzun vadede önemi olmayan bir şey için milleti ayaklandırmaya da gerek yok. İnan ki Peder, seninle benim bu rezilliğe bulaşacağımız hiç aklıma gelmemişti," diye şaka yollu bitirdi sözünü.

Peder Ángel, babacan bir tavır takındı. "Bir noktaya kadar bulaştık," diyerek, bir gün önce Dul Bayan Asis'le yemek yemesinden bu yana kafasında kurduğu vaazdan bölümler aktarıp kendini haklı çıkarmaya çalıştı.

"Denebilir ki, bu durum," vaazın can alıcı noktasına gelmişti, "ahlak düzenine yönelik bir terörizm sorunudur."

Belediye Başkanı gülümsemesini gizlemedi. "Çok güzel, çok güzel," diye Peder'in sözünü kesti. "Ama felse-

feyi kâğıda dökmek sorun değildir Peder." Yarılanmış şişeyi masanın üstüne koyarak, uyumlu bir tavırla sözünü tamamladı:

"Sorunları bana bu biçimde aktarırsan, bir şeyler yapmaya çalışırız."

Peder Angel teşekkür etti. Pazar günü, yüreğinde böylesine bir kaygıyla vaiz kürsüsüne çıkmanın hiç de hoş olmayacağını açıkladı. Belediye Başkanı, onu anlamaya çalışıyordu. Ama vaktin geç olduğunu ve Peder'i baykuşa çevirdiğini fark etti.

Trampetin gümbürtüsü, geçmişin hortlaması gibi patladı. Sabahın onunda bilardo salonunun önünde kopan gürültü, bütün köyü çevresinde toplayan bir ağırlık merkezi olarak, en sondaki üç vuruşa kadar sürdü. Köylüler birden eski günlerdeki tedirginliğe kapıldılar.

Dul Bayan Montiel, kapıların, pencerelerin açıldığını, dört yandan herkesin akın akın alana koştuğunu görünce, "Ölüm!" diye feryadı bastı. "Ölüm geldi!"

Olayın ilk etkisinden sıyrılıp kendini toparladıktan sonra, balkonun perdelerini açarak, bildiriyi okumaya hazırlanan polisin çevresindeki kalabalığa baktı. Alandaki sessizlik, polisin sesini bastıracak kadar büyük ve yoğundu. Dul Bayan Montiel, ne kadar kulak kabarttıysa da, söylenenlerin ancak iki kelimesini seçebildi.

Evdekilerden hiçbiri de, söylenenin ne olduğunu anlayıp ona aktaramadı. Bildiri, o her zamanki ferman buyurma havası içinde okunmuştu. Şu andan itibaren dünyaya yeni bir düzen egemendi, ama Bayan Montiel bunun ne olduğunu anlayan birini bulamıyordu. Aşçı, onun betinin benzinin attığını görünce telaşlandı.

"Bildiri neyle ilgiliydi?"

"Ben de onu öğrenmeye çalışıyorum ya. Ama kimsenin bir şeyden haberi yok. Ancak şu var ki," diye sözünü

sürdürdü Dul Bayan, "dünya kuruldu kurulalı, bildirilerden hiç hayır gelmemiştir."

Aşçı hemen sokağa çıkıp işin aslını esasını öğrendi, geldi. O akşamdan başlamak ve nedenleri ortadan kalkıncaya kadar sürmek üzere gece sokağa çıkma yasağı ilan edilmişti. Belediye Başkanı'ndan imzalı ve mühürlü özel izin belgesi olmaksızın, hiç kimse akşam sekizle sabah beş arasında sokağa çıkamayacaktı. Polise, sokakta gördüklerine üç kez "dur" çağrısı yapma ve durmadıkları takdirde vurma emri verilmişti. Belediye Başkanı, gece nöbetlerinde polise yardımcı olmak üzere, kendisinin seçeceği sivillerden bir devriye kolu kuracaktı.

Dul Bayan Montiel, tırnaklarını kemire kemire, bu önlemin nedenlerini sordu.

Aşçı, "Bildiride açıklamadılar," diye cevap verdi. "Ama herkes, yakıştırmalar yüzünden diyor."

Dul Bayan dehşetli bir korku içinde konuştu.

"İçime doğdu. Ölüm bu kasabada kol geziyor."

Hemen Señor Carmichael'e haber saldı, içgüdüden daha köklü ve daha eski bir gücün dürtüsüyle, José Montiel'in ölümünden bir yıl önce yaptığı ilk ve son gezi için almış olduğu bakır çemberli deri sandığın sandık odasından yatak odasına getirilmesini söyledi. Dolaptan birkaç parça giysi, çamaşır ve ayakkabı çıkararak, sandığın dibine özenle yerleştirdi. Sandığı yerleştirirken, kaç kez düşlediği o mutlak huzuru duymaya başladı. Bu kasabadan ve bu evden uzaklarda, bir sobası, içinde mercanköşkü çiçeklerini yetiştireceği tahta sandıklarla dolu minicik terası olan bir küçük odada düşlüyordu kendini. Orada José Montiel'i anma hakkı sadece kendisinin olacak ve kızlarından gelecek mektupları okumak için pazartesi günlerini iple çekmekten öte kaygısı kalmayacaktı.

Sandığa sadece en gerekli giysileri, deri mahfazası içindeki makası, plasteri, küçük tendürdiyot şişesini ve

iğne ipliğini koymuş, üzerlerine de tespihiyle dua kitaplarının durduğu ayakkabı kutusunu yerleştirmişti. Yine de, Tanrı'nın hoş göreceğinden daha fazla bir şeyler almış gibi bir duygu vardı içinde. Sonra alçıdan yapılmış Aziz Rafael heykelciğini bir çorabın içine sokup giysilerin arasına yerleştirdi ve sandığı kilitledi.

Señor Carmichael geldiğinde, onu en sade kıyafetini giyinmiş olarak buldu. Sanki sözleşmişler gibi, Señor Carmichael de o gün şemsiyesini almamıştı. Ama dul kadın buna dikkat bile etmedi. Cebinden, üzerlerinde her birinin nereye ait olduğu yazılı etiketler bulunan anahtar destesini çıkarıp Señor Carmichael'e uzattı:

"José Montiel'in günah yüklü dünyasını sizin ellerinize teslim ediyorum. Canınız ne isterse öyle yapın."

Señor Carmichael kaç zamandır bu ânın gelip çatmasından korkuyordu.

"Yani," diye kekeledi, "burada bunca şey olup biterken başka bir yere mi gideceğinizi söylemek istiyorsunuz?"

Dul Bayan sakin, ama kararlı bir sesle cevap verdi:

"Temelli gidiyorum."

Señor Carmichael, kapıldığı paniği belli etmeden, durumu özetledi. José Montiel'in malı mülkü henüz kesinlik kazanmamıştı. Gerekli formaliteleri tamamlamaya zaman kalmadan eski usulle ele geçirilmiş malların hukuki durumu karışıktı. Ömrünün son yıllarında José Montiel'in kendisinin bile bilmediği servetinin bu karışık durumu bir çekidüzene sokuluncaya kadar, miras işini bir çözüme bağlamak olanaksızdı. Almanya'da konsolos olan oğlu ve Paris'in eğlence yerlerinde kendilerinden geçen iki kızı, paylarına düşen mirası belirlemek için ya buraya gelecekler ya da bir vekil tayin edeceklerdi. O zamana kadar hiçbir şey satılamazdı.

İki yıldır içinde kaybolduğu labirentin bir an için aydınlanması, Dul Bayan Montiel'i zerre kadar etkilemedi.

"Hiç önemi yok," diye direndi. "Çocuklarım Avrupa'da hayatlarından hoşnutlar ve yabaniler ülkesi dedikleri bu memleketle hiç alışverişleri olsun istemezler. Señor Carmichael, eğer canınız isterse, bu evde ne var ne yoksa hepsini dertop edip domuzlara atın."

Señor Carmichael, Dul Bayan Montiel'e karşılık vermedi. Yolculuk için gerekli hazırlıkları tamamlamaya gidiyormuş gibi yaparak doğru Doktor'a koştu.

"Yurtseverliğinin ne mene bir şey olduğunu şimdi göreceğiz Guardiola."

Berber ve dükkânda oturmuş gevezelik edenler, Belediye Başkanı'nın sesini, daha kendisi görünmeden tanıdılar. Belediye Başkanı, oradakilerin içinden en genç iki kişiyi göstererek, "Sizler de," diye sözünü sürdürdü, "kaç zamandır can attığınız tüfekleri bu akşam elinize alacaksınız. Silahları bize doğrultacak kadar ahlaksız mısınız, değil misiniz göreceğiz bakalım." Başkan'ın sözlerindeki resmî ve mesafeli nazik havayı sezmemek olanaksızdı.

Berber, "Tavan süpürgesi daha uygun düşerdi," dedi. "Cadı avlamakta süpürgenin üstüne silah yoktur."

Berber, Belediye Başkanı'nın suratına bile bakmadı. Sabahın siftah müşterisinin ensesini tıraş ediyor ve Belediye Başkanı'nı da ciddiye almıyordu. Ancak Belediye Başkanı kimlerin askerlik yaptığını, yani kimlerin elinin silah tuttuğunu sorunca, kendisinin de devriye için seçilenlerden biri olduğu berberin kafasına dank etti.

"Bizi de bu işe bulaştıracağınız doğru mu Teğmen?" diye sordu.

Başkan, "Bok canınıza," diye terslendi. "Hem silahımız olsa diye kulak kulağa fısıldaşarak ömrünüzü tüketirsiniz, hem de elinize silah verilince bir türlü inanamazsınız."

Berberin karşısına dikildi. Aynadan dükkândakilerin hepsini birden görebiliyordu. Sesini değiştirip otoriter bir tavırla devam etti:

"Artık ciddi olalım beyler. Bu akşam saat altıda, birinci kura yedekler karakola gelsinler." Berber aynadan onun yüzüne baktı.

"Ya zatürreeye tutulursam ne olacak?"

"Seni hapiste bir güzel iyileştiririz."

Bilardo salonundaki gramofon, içli bir bolero çalmaya başlamıştı. İçerde kimse yoktu, ama masaların üzerinde şişeler ve yarım kalmış kadehler duruyordu.

Belediye Başkanı'nın girdiğini gören Don Roque, "İşte şimdi ortalık iyice karıştı," dedi. "Saat yedide kepenkleri indirmek zorundayız."

Başkan doğruca salonun arka bölümüne gitti. Kumar masalarında da kimseler kalmamıştı. Tuvaleti açıp içeri baktı, depoya göz attı. Yeniden bar bölümüne geçti. Bilardo masasının yanından geçerken birden yeşil çuhayı kaldırıp, "Hadi bakalım, eşşekliği bırakın artık," dedi.

Masanın altından, pantolonlarındaki tozu silkeleye silkeleye iki delikanlı çıktı. Birinin benzi kül gibiydi. Daha genç olanının kulakları kıpkırmızı kesilmişti. Belediye Başkanı, delikanlıları kapının yanındaki masalara doğru hafifçe itti.

"Demek haberiniz var," dedi. "Saat altıda karakolda olacaksınız."

Don Roque, tezgâhın ardından kıpırdamadı.

"Bu durumda, insan ister istemez kaçakçılık yapar," dedi.

"Sadece iki üç gün sürecek."

Sinemanın müdürü, köşe başında Belediye Başkanı'na yetişti. "Bir bu eksikti!" diye haykırdı. "Önce on iki çan sesi, ardından ti borusu." Belediye Başkanı adamın omzunu sıvazlayarak yoluna devam etmek istedi.

"Sinemana el koyacağım," dedi.

"Koyamazsınız. Sinema kamu hizmeti sayılmaz."

Başkan, "Olağanüstü durumda, sinemalar bile kamu hizmeti yapıyor olarak kabul edilebilir," diye karşılık verdi.

Bunu söyledikten sonra, yüzündeki gülümseme ilk kez kayboldu. Karakolun merdivenlerini ikişer ikişer çıktı. İkinci kata geldiğinde kollarını iki yana açarak yeniden güldü:

"Bok canına!" diye haykırdı. "Sen de mi?"

Sirkin organizatörü, bir Doğu hükümdarı tavrıyla koltuğa kaykılmıştı. Kendini kaptırmış, piposunu tüttürüyordu. Sanki ev sahibi kendisiymiş gibi, Belediye Başkanı'na yer gösterip buyur etti.

"Sizinle biraz iş görüşmeye geldim Teğmenim."

Belediye Başkanı bir sandalye çekip adamın karşısına oturdu. Organizatör, piposunu iri taşlı yüzüklerle bezenmiş elinde evirip çevirerek, "Açık seçik konuşabilir miyiz?" dedi. Belediye Başkanı başını sallayarak onayladı onu.

"Dün sizi tıraş olurken görünce anlamıştım," diye başladı organizatör. "Ben insan sarrafıyımdır. Bu gece sokağa çıkma yasağının sizin için ne demek olduğunu biliyorum..."

Belediye Başkanı, dalga geçerek bakıyordu adama.

"Oysa sirki kurmak için onca masraf yapan, on yedi kişiyi ve dokuz hayvanı beslemek zorunda olan benim için ise, gece yasağı demek, tek kelimeyle felaket demektir."

"Yani?"

"Yasak saatini gece on bire almanızı öneriyorum. Sirkin gelirini yarı yarıya kırışırız."

Başkan, hiç istifini bozmadan gülümsüyordu.

"Bu kasabada, benim hırsız olduğumu söyleyecek birini bulman hiç de zor olmamıştır sanırım," dedi.

"Bu meşru bir iş," diye karşı çıktı organizatör.

Bunu söylediği sırada, Başkan'ın yüzünün hangi noktada ciddileştiğini gözden kaçırmıverdi.

Teğmen, kesinlik belirtmeyen bir tavırla, "Bunu pazartesi konuşuruz," dedi.

"Pazartesiye kadar ben hapı yutarım. Meteliğe kurşun atıyoruz."

Belediye Başkanı, organizatörün sırtını sıvazlayarak merdiven başına kadar uğurladı. "Söylemene gerek yok. İşlerin nasıl gittiğini biliyorum." Merdivenin başına geldiklerinde, avutucu bir tonla sözünü tamamladı:

"Bu gece Casandra'yı bana yolla."

Organizatör arkasına dönüp Başkan'ın yüzüne bakmak istediyse de, omzunu kavrayan el kararlı bir tavırla sıkıyordu kemiklerini.

"Tabii," dedi. "Anlaşıldı."

"Kadını gönder. Gerisini yarın konuşuruz."

Señor Benjamin, telli kapıyı parmağının ucuyla itti, ama eve girmedi. Gizli bir öfkeyle, "Pencereler, Nora!" diye bağırdı.

Saçları erkek gibi kısa kesilmiş, –olgun ve dolgun– Nora Jacob, yarı karanlık oturma odasında, elektrikli vantilatörün önüne serilmiş yatıyordu. Señor Benjamin'i öğle yemeğine bekliyordu. Onun seslendiğini duyunca, tembel tembel yerinden doğruldu, sokağa bakan dört pencereyi açtı. Sonsuza dek yinelenen tavus kuşu desenli karo döşenmiş, eşyası çiçekli basma kılıfla kaplanmış odaya cehennem sıcağı doluverdi. Odadaki her şey, tükenmiş bir lüksü dile getiriyordu.

Nora, "Dedikoduların hangisi doğru?" diye sordu.

"O kadar çok şey anlatıyorlar ki."

Nora Jacob, "Dul Bayan Montiel hakkında ne diyorlar dedim," diye açıkladı. "Aklını kaçırdığını söylüyorlar."

Señor Benjamin, "Bence çoktan kaçırmıştı aklını," dedi. Sonra umduğunu bulamamış bir tavırla, "İşin aslı şu," diye anlattı, "bu sabah kendini balkondan atmaya kalkmış."

Sokaktan iyice görülebilen sofranın iki başına birer tabak konmuştu. Nora Jacob, "Tanrı böyle cezalandırıyor," diyerek, yemeğin getirilmesi için ellerini çırptı. Vantilatörü yemek odasına taşıdı.

Señor Benjamin, "Ev sabahtan beri dolup taşıyor," dedi. Nora Jacob, "İçeriyi görmek için bu iyi bir fırsat," diye karşılık verdi.

Saçlarına kırmızı kurdeleler takmış zenci bir kız, dumanı tüten çorbayı sofraya getirdi. Odayı tavuk suyu kokusu sardı ve sıcaklık dayanılmaz oldu. Señor Benjamin, peçetesini boynuna takıp, "Afiyet olsun," diyerek ağzını kavlatmadan çorbayı içmeye çalıştı.

Nora, "Saçmalamasana, üfle de iç," diye atıldı. "Üstelik, ceketini de çıkar. Pencereler kapalıyken eve girmemekte direnmen, bizi sıcaktan öldürecek."

"Bunda diretmem şimdi daha da kaçınılmaz oldu. Artık kimse, senin evindeyken yaptığım her hareketi sokaktan bakar bakmaz görmediğini söyleyemeyecek."

Nora, kırmızı balmumu damaklı takma dişlerini göstererek gülümsedi. "Gülünç olma!" diye bağırdı. "Bence hava hoş, ne isterlerse söylesinler." Çorbası içilebilecek kadar soğuduktan sonra, iki kaşık arasında soluk alırken sözünü sürdürdü:

"Mónica için laf edecek olurlarsa üzülürüm tabii," diyerek, sözü okula gittiğinden beri tatillerde eve dönmeyen on beş yaşındaki kızına getirdi. "Ama benim için, kimsenin duymadığı bir şey uydurmaları olanaksız."

Señor Benjamin, bu söz üzerine, her zaman yaptığı gibi kınayan gözlerle bakmadı kadına. Konuşmadan çorbalarını bitirdiler. Aralarındaki iki metrelik masanın

boyu, özellikle milletin gözü önünde Señor Benjamin'in kabullenebileceği en yakın mesafeydi. Bundan yirmi yıl önce Nora okuldayken, Señor Benjamin ona uzun ve geleneksel aşk mektupları yazar, Nora da ateşli ve kısa cevaplar verirdi. Bir tatilde pikniğe gittiklerinde, dut gibi sarhoş olan Nèstor Jacob, kızın saçına yapışıp bir köşeye çekmiş ve "Benimle evlenmezsen, vururum seni," diye dayatmıştı. Tatilin sonunda evlenmişler, on yıl sonra da ayrılmışlardı.

Señor Benjamin, "Ne olursa olsun," dedi, "kapıları kapayıp da milletin aklına fesat düşürmenin gereği yok."

Kahvesini bitirince, "Ben gidiyorum," diye ayağa kalktı. "Mina artık umudu kesmiştir." Kapının önünde şapkasını giyerken, "Bu ev cayır cayır yanıyor!" diye haykırdı.

"Deminden beri sana onu anlatmaya çalışıyorum."

Nora, Señor Benjamín'in, oradan kurtulduğuna şükredercesine gidişini pencereden seyrettikten sonra vantilatörü yatak odasına getirdi, kapıyı kapadı, anadan doğma soyundu. Her öğle yemeğinden sonra yaptığı gibi, yatak odasının bitişiğindeki banyoya geçip sırlarıyla baş başa, tuvalete oturdu.

Günde dört kez, Nèstor Jacob'un evin önünden geçtiğini görüyordu. Onun başka bir kadınla yaşadığını, o kadından dört çocuğu olduğunu ve örnek baba diye tanındığını bilmeyen yoktu. Son yıllarda birkaç kez evin önünden çocuklarla birlikte geçmişti, ama kadını yanına alıp da hiç geçmemişti. Nora onun zayıfladığını, yaşlandığını, solduğunu ve geçmişteki içli dışlılıklarını inanılmaz kılan bir yabancı haline geldiğini görüyordu. Tek başına öyle uykusuna yattığında, arada bir dayanılmaz bir yoğunlukla canı çekiyordu adamı. Ama evin önünden geçerken gördüğü haliyle değil, Mónica'nın doğumundan sonraki günlerde, kendisine duyduğu gelip geçici aşkın henüz dolu dizgin olduğu zamanki haliyle özlüyordu onu.

Yargıç Arcadio öğleye kadar uyudu. Bu yüzden de, mahkemeye gidene kadar bildiriden haberi olmadı. Oysa Kâtip, sabahın sekizinde Belediye Başkanı'ndan bildiriyi yazma emrini aldığı andan itibaren telaş içindeydi.

Yargıç Arcadio işin içyüzünü öğrendikten sonra, "Ne olursa olsun, fazlasıyla ağır koşullar getiriyor," dedi. "Buna hiç gerek yoktu."

"Her zamanki bildirilerin eşi."

"Orası doğru," dedi Yargıç. "Ama işler değişti, koşullar da değişti. Halk korkmuştur."

Ancak, daha sonra bilardo salonunda iskambil oynarken, halka egemen olan duygunun korku olmadığını anladı. Herkes, içinden geçirdiklerinin doğrulanmasından gelen ortak bir zafer duygusunu paylaşıyordu: yani hiçbir şey değişmemişti, her şey yine eskisi gibiydi. Yargıç Arcadio, bilardo salonundan çıkınca, Belediye Başkanı'na, "Yakıştırmalar onca zahmete değmezmiş," dedi. "Halk memnun."

Başkan, Yargıç'ın koluna girdi. "Halka karşı bir şey yapılmıyor. Bunlar olağan işler," dedi. Yargıç Arcadio, bu yuvarlak laflardan karamsarlığa kapılıyordu. Belediye Başkanı bir yere yetişecekmiş gibi hızlı hızlı yürüyordu, ama epey gittikten sonra, hiçbir yere yetişmeye çalışmadığı anlaşılıyordu.

Başkan, "Bu ömür boyu böyle sürecek değil," diye devam etti. "Yakıştırmaları yazan soytarıyı pazara kadar hapse tıkmış oluruz. Neden bilmiyorum, ama bunları yazanın bir kadın olduğunu düşünüyorum hep."

Yargıç Arcadio aynı fikirde değildi. Kâtip'in, bu konuda bilgi toplamayı ihmal etmesine karşın, Yargıç kesin bir kanıya varmıştı: Bu yakıştırmalar tek kişinin işi değildi. Belirli bir bütünlüğü sürdürmüyorlardı. Son günlerde birkaç tanesinde yeni bir biçim görülmüştü: Yazı yerine resim yapılıyordu artık.

Yargıç Arcadio, "Bunları yapan bir tek kadın ya da bir tek erkek olamaz," dedi. "Hepsi kendi burnunun doğrusuna giden değişik erkekler ve değişik kadınlar olabilir."

Belediye Başkanı, "İşleri büsbütün çatallaştırma Yargıç," dedi. "Bilirsin ki, pek çok kişi işe bulaşsa bile, her karışıklıkta suç hep tek kişinin üstünde kalır."

Yargıç Arcadio, "Bu Aristoteles'in yavesi, Teğmen," diye cevap verdi. "Her halükârda, alınan önlemler fazla ağır göründü bana. Yakıştırmaları yazıp asanlar her kimse, gece yasağının kalkmasını bekleyecektir."

"Orası önemli değil. Sonuçta, otorite ilkesini korumak zorundayız."

Yedek askerler karakolun önünde toplanmaya başlamıştı. Yüksek beton duvarlar, kurumuş kan lekeleriyle ve kurşun delikleriyle kaplı ufak avlu, hücrelerin yetmediği ve mahkûmların bahçeye doluşturulduğu günleri anımsatıyordu. O gün ise, silahsız polisler, içdonlarıyla oradan oraya koşuşturuyorlardı.

Belediye Başkanı, kapıdan seslendi:

"Rovira, şu delikanlılara içecek bir şeyler getir."

Polis giyinmeye başladı.

"Rom getireyim mi?" diye sordu.

Kurşun geçirmez odasına doğru yürüyen Başkan, "Saçmalama!" diye haykırdı. "Buzlu su getireceksin!"

Yedek askerler, avluda oturmuş sigara tüttürüyorlardı. Yargıç Arcadio, ikinci katın sahanlığından onları süzdü.

"Bunlar gönüllü mü?"

"Ne demezsin! Sanki sefere gideceklermiş gibi, gizlenecek delik aramış herifçioğulları. Karyolaların altından sürüyüp çıkardım hepsini."

"Bana muhaliflerin safındalar gibi geliyor."

Büronun ağır çelik kapısı, buz gibi bir soluk vererek açıldı. Belediye Başkanı, kendi özel kalesinin ışıklarını yaktıktan sonra gülümseyerek, "Öyleyse, savaşa yatkın-

dırlar," dedi. Odanın bir ucunda sahra karyolası, yanındaki sandalyenin üzerinde cam sürahiyle bardak, karyolanın altında da oturak duruyordu. Çıplak beton duvarlara sıra sıra tüfekler ve makineliler dizilmişti. Yerden epey yüksek, daracık gözetleme delikleri dışında odanın havalanacağı bir yer yoktu. Bu deliklerden rıhtım ve kasabanın iki anacaddesi kuşbakışı görünüyordu. Odanın öteki ucunda, kasanın yanında çalışma masası vardı.

Belediye Başkanı kasanın şifresini girdi.

"Daha bu bir şey değil," dedi. "Hepsine silah verecegim."

Polis peşlerinden odaya girdi. Başkan ona para uzatarak, "Her birine ikişer paket de sigara al," dedi. Polis çıkıp da yalnız kaldıklarında, yeniden Yargıç Arcadio'ya döndü.

"Sen ne diyorsun bu işe?"

Yargıç düşünceli bir tavırla cevap verdi:

"Yararsız ve gereksiz bir riziko derim."

Belediye Başkanı, "Herkesin ağzı açık kalacak," dedi. "Üstelik, bu garipler silahı ne yapacaklarını da bilemezler."

Yargıç, "Başlangıçta şaşırırlar," diye doğruladı Başkan'ı, "ama bu şaşkınlık uzun sürmez."

Midesindeki boşluk duygusunu bastırmaya çalışarak, "Ayağını denk al Teğmen," dedi. "Her şeyi berbat edip üstüne tuz biber eken sen olma." Odadan çıkarlarken, Belediye Başkanı ne anlama geldiği belirsiz bir işaretle, "Aptallık etme Yargıç," diye kulağına fısıldadı. "Ellerine boş fişek verilecek." Avluya indiklerinde ışıklar yanmıştı. Yedekler, atsineklerinin kendilerini kaldırıp kaldırıp vurdukları kirli ampullerin altında soda içiyorlardı. Belediye Başkanı, yer yer su birikintilerinin bulunduğu avluyu bir baştan bir başa yürüyerek, o akşamki görevlerinin ne olacağını babacan bir sesle yedeklere anlattı: Köşe başlarını ikişer ikişer tutacaklar ve dur emrini

dinlemeyen kadın, erkek kim olursa ateş edeceklerdi. Başkan, devriyelere basiret ve cesaret diledi. Tanrı'nın yardımıyla bir zorluk çıkmadan her şeyin çözüleceğini söyledi ve kasaba halkının, toplum düzenini korumak için otoritelerin gösterdiği bu çabayı kadirbilirlikle karşılamasını beklediğini belirtti.

Çan kulesinde saat sekizi vurduğunda, Peder Ángel sofradan kalkıyordu. Avlunun lambasını söndürdü, kapıyı demirleyip dua kitabının üzerinde istavroz çıkardı: "Tanrı adına." Uzaklarda bir bahçede bir çulluk öttü. Taraçanın serinliğinde, üzerlerine koyu renk örtü örtülmüş kuş kafeslerinin yanında uyuklayan Dul Bayan Asis, çanın ikinci vuruşunu duydu ve gözlerini açmadan, "Roberto daha gelmedi mi?" diye sordu. Sırtını kapının pervazına dayayıp çömelen hizmetçi, Roberto'nun saat yediden beri yatağında olduğunu söyledi. Biraz önce, Nora Jacob da radyosunu iyice kısmış, temiz ve rahat bir yerden geliyormuş izlenimi bırakan müziğe kendini kaptırmıştı. Sahici olmayacak kadar uzaklardan gelen bir ses, birinin adını ünledi ufukta ve köpekler havlamaya koyuldu.

Dişçi, haberleri dinliyordu. Ángela'nın avludaki lambanın altına oturmuş bulmaca çözdüğünü anımsayınca, başını çevirmeden seslendi:

"Sokak kapısını kapa, bulmacayı odanda tamamla.

Bu sesi duyan karısı irkilerek uyandı.

Gerçekten de saat yedide yatağa girmiş olan Roberto Asis kalktı, yarı aralık pencereden alana baktı. Sadece badem ağaçlarının kara gölgesini ve Dul Bayan Montiel'in balkonundaki son lambanın sönüşünü görebildi. Karısı gece lambasını yakarak, boğuk bir fısıltıyla ona yatmasını söyledi. Bir tek köpek, çanın beşinci vuruşu bitene kadar ulumasını sürdürdü.

Boş konserve kutuları ve tozlu şişelerin yığıldığı sıcak yatak odasında, Don Lalo Moscote, gazetesi göbeğinin üstünde, gözlüğü alnında, horul horul uyuyordu. Buna benzer gecelerin anısıyla ürperen felçli karısı, içinden saatin vuruşlarını sayarken, elindeki bezi sallayarak sivrisinekleri kovuyordu. Uzaktan uzağa gelen seslenmelerden, köpek havlamalarından ve gizlice koşan ayak seslerinden sonra sessizlik çöktü.

Dr. Giraldo, yatmadan önce, acil vakalarda kullanılacak ilaçları çantasına yerleştirmekte olan karısına, "Sakın Coramin'i unutma," dedi. Son Luminal yüklemesinden sonra ölü gibi katılıp kalan Dul Bayan Montiel, ikisinin de aklından çıkmıyordu. Señor Carmichael'le yaptığı uzun konuşmadan sonra zaman duygusunu yitiren yalnızca Don Sabas'tı. Çan yedinci kez vurduğunda, Don Sabas hâlâ bürosunda ertesi günkü kahvaltılığı tartmakla meşguldü. O sırada karısı saçı başı dağınık halde yatak odasından çıkageldi. Nehir duruldu. Çan, derin ve dönüşü olmayan bir tınlamayla sekizinci kez vurduğu anda, karanlığın içinde birisi, "Böyle bir gecede," diye mırıldandı ve on beş dakika önce çanın ilk vuruşuyla başlamış olan gürültü tamamen kayboldu.

Dr. Giraldo, gece yasağı borusunun çınlaması bitene kadar kitabını kapattı. Karısı, çantayı komodinin üzerine koyup yüzünü duvara çevirerek yattı ve lambasını söndürdü. Doktor kitabı açtı, ama okumadı. Sınırsız sessizliğin yatak odası boyutlarına indirgediği koca kasabada bir başlarına kalmışlar gibi ikisi de sıkıntıyla soluyordu.

"Ne düşünüyorsun?"

Doktor, "Hiçbir şey," diye cevap verdi.

Saat on bire kadar dikkatini toparlayamadı. Çan kulesi sekizi vurmaya başladığı sırada bıraktığı sayfaya ancak saat on birde dönebildi. Sayfanın köşesini kıvırıp kitabı masaya koydu. Karısı uyuyordu. Eskiden ikisi de

sabaha kadar uyumaz, silah seslerinin nereden ve hangi koşullarda geldiğini kestirmeye çalışırlardı. Birkaç kez çizme ve silah şakırtıları evlerinin kapısına kadar gelmiş ve Doktor'la karısı yatakta oturarak kapıyı tarayacak kurşun yağmurunu beklemişlerdi. Terörün sonsuz çeşitlerini birbirinden ayırmayı öğrendikten sonra, kaç defa geceler boyu, dağıtılacak gizli bildirilerle dolu yastığa başlarını koyup uyumadan yatmışlardı. Bir gece, sabaha karşı, kurşun serenatları başlamadan önce yapılan gizli hazırlıkların tıkırtısını, ardından da Belediye Başkanı'nın bezgin sesini duymuşlardı:

"Orası değil. O hiçbir işe burnunu sokmaz." Dr. Giraldo lambayı söndürüp uyumaya çalıştı.

Yağmur gece yarısından sonra başladı. Rıhtımın köşesinde nöbet tutan berber ile bir başka devriye, nöbet yerini bırakıp Señor Benjamin'in dükkânının saçak altına sığındılar. Berber bir sigara yakıp kibritin ışığında tüfeğini gözden geçirdi. Gıcır gıcır bir silahtı.

"Amerikan malı," dedi.

Arkadaşı, kendi karabinasındaki markayı bulmak için üst üste birkaç kibrit çaktıysa da bulamadı. Saçağın yanındaki boru, birden silahın üzerine su fışkırtarak tok bir ses çıkardı. Adam silahı koluna kurulayıp, "Ne tuhaf iş," diye söylendi. "Ellerimizde silahla burada durmuş ıslanıyoruz." Karanlığa gömülmüş kasabada, saçaklardan sızan suyun sesinden başka çıt yoktu.

Berber, "Biz dokuz kişiyiz," dedi. "Başkan'ı da sayarsak, onlar yedi kişi, ama üçü karakolda kapalı."

Öteki, "Az önce ben de aynı şeyi düşünüyordum," dedi.

Belediye Başkanı'nın el feneri, ikisini de, kunduralarının üzerinde kuş pisliği gibi patlayıp duran yağmur damlalarından silahlarını sakınmaya çalışarak duvara dayanmış dururlarken yakaladı. Berberle arkadaşı, Belediye

Başkanı'nı, ancak feneri söndürüp saçağın altına girince tanıdılar. Başkan'ın sırtında yağmurluk, omzunda hafif makineli vardı. Yanında bir de polis duruyordu. Başkan sağ koluna taktığı saatine baktıktan sonra, polise emir verdi:

"Karakola git, yemek ne oldu bir bak."

Polis, bir savaş emri almışçasına hızla koşarak karanlıkta kayboldu. O zaman, Başkan yere, nöbetçilerin yanına oturdu.

"Vukuat var mı?"

Berber, "Yok," diye cevap verdi.

Öteki adam, kendi sigarasını yakmadan önce, bir tane de Başkan'a uzattı. Başkan sigarayı almadı.

"Bize daha ne kadar nöbet tutturacaksınız Teğmen?"

"Bilmiyorum. Şimdilik, gece yasağı bitene kadar. Bakalım yarın ne olacak."

Berber, "Yani sabahın beşine kadar!" diye haykırdı.

Öteki adam, "Yooo," dedi. "Ben sabah dörtten beri ayaktayım zaten."

Yağmurun tıpırtısı içinden dalaşan köpeklerin sesi geldi. Belediye Başkanı patırtı kesilip bir tek havlama kalıncaya kadar bekledikten sonra bezgin bir tavırla nöbetçiye döndü.

"Bunu bana söyleme hiç. Ben ömrümün yarısını bu belalı işte geçirdim. Uykusuzluktan ölüyorum."

Berber, "Hem de boşuna," dedi. "Bu işin ne başı var ne sonu. Kadınların yapacağı bir şeye benziyor."

Belediye Başkanı, "Ben de aynı şeyi düşünmeye başlıyorum," diye içini çekti.

Polis geldi, karavanayı dağıtmak için yağmurun dinmesini beklediklerini haber verdi. Sonra bir başka haber daha verdi: İzin kâğıdı olmadığı için yakalanmış bir kadın, karakolda Başkan'ı bekliyordu.

Casandra idi bu. Balkondaki hüzünlü ampulün ay-

dınlattığı ufak odada, muşamba pelerinine sarınmış, açılır kapanır sandalyede uyuyordu. Belediye Başkanı, kadının burnundan makas alınca, Casandra inleyip irkilerek gözlerini açtı.

"Düş görüyordum," dedi.

Belediye Başkanı odanın lambasını yaktı. Kadın, ellerini gözlerine siper ederek, mırıldana mırıldana olduğu yerde döndü. Başkan bir an onun gümüşi boyalı tırnaklarını ve kazınmış koltukaltlarını görmek çilesine katlandı.

Casandra, "Sen de amma iyisin ha," dedi. "Saat on birden beri buradayım."

Başkan, "Seni odamda göreceğimi umuyordum," diye özür diledi

"İzin kâğıdım yoktu."

Kadının iki akşam önce bakır rengi olan saçları, şimdi gümüş kırıydı. Başkan, "Aklımdan çıkıvermiş," diye gülümseyerek yağmurluğunu astıktan sonra kadının yanına oturdu. "Kapılara kâğıt yapıştıranın sen olduğunu sanmamışlardır umarım." Kadın, her zamanki rahat havasına kavuşmuştu.

"Keşke öyle sanmış olsalardı," dedi. "Ben güçlü duygulara bayılırım."

Belediye Başkanı birden o küçücük odada kendini kaybolmuş gibi hissediverdi. Savunmasız bir halde parmaklarını çıtlatarak mırıldandı:

"Senden bir şey isteyeceğim."

Kadın dikkatle süzdü onu.

Başkan, "İkimizin arasında kalacak," diye sözünü sürdürdü. "Başımıza bu derdi açanın kim olduğunu bulmak için fal bakmanı istiyorum."

Kadın başını öte yana çevirdi. Bir an sustuktan sonra, "Anlıyorum," dedi.

Belediye Başkanı üsteledi:

"Bunu her şeyden çok sizler için yapıyorum."

Kadın başını salladı.

"Ben çoktan baktım o fala."

Belediye Başkanı heyecanını gizleyemiyordu. Casandra, ölçülü biçili bir melodram havasına girerek devam etti.

"Çok tuhaf bir şey. İskambilleri masanın üzerine yaydığım zaman, her şey öylesine gün gibi ortadaydı ki, ben bile korktum." Casandra öyle güzel rol yapıyordu ki, soluk alışı bile değişmişti.

"Peki kimmiş?"

"Hem herkes hem de hiç kimse."

Dul Bayan Asis'in oğulları pazar ayinine geldiler. Roberto Asis'ten başka, kalabalıkları hantallıklarıyla, ağır işe dayanma konusundaki katır inatlarıyla ve analarına olan körü körüne bağlılıklarıyla hepsi aynı kalıptan çıkma yedi oğlu daha vardı kadının. İçlerinde tek evli olanı en küçük oğul Roberto Asis'in ise kardeşleriyle yegâne benzer yanı kemerli burnuydu. Roberto, ince ve duyarlı yapısı, geleneklere saygılı tutumuyla, Bayan Asis'in yıllar yılı beklemekten usandığı kız çocuğun yerini tutmuş, bir çeşit teselli ödülü olmuştu.

Yedi Asis'in katırların yükünü boşalttıkları mutfakta, Dul Bayan, yolunmuş tavukların, sebzelerin, peynirlerin, kelle şekerlerin, tuzlanmış etlerin arasında gezinerek hizmetçilere talimat yağdırıyordu. Mutfaktakiler yerlerine yerleşip ortalık açılınca, Bayan Asis her şeyin en iyisinden birer parça ayrılıp Peder Ángel'e verilmesini emretti.

Peder tıraş oluyordu. Arada bir elini avluya uzatıp çenesini yağmur suyuyla ıslatıyordu. Peder tıraşını bitirmek üzereyken, yalınayak iki kız kapıyı vurmadan içeri daldılar ve olgun ananasları, kırmızı muz hevenklerini, kelle şekerleri, peynirleri, bir sepet sebze ile bir sepet taze yumurtayı Peder'in önüne yığdılar.

Peder Ángel onlara göz kırparak, "Tavşan kardeşin düşüne benziyor bütün bunlar," dedi. Kızların ufağı, gözleri yerinden uğrayarak Peder'in suratına parmağını uzattı:

"Pederler de tıraş oluyormuş demek!"

Öteki kız, arkadaşını ite kaka kapıya götürdü. Peder, "Ne sanıyordun ya?" diye gülümsedi. "Biz de insanız." Yere yığılmış erzaka dikkatle bakınca, böylesine bir eli açıklığa Asis ailesinden başkasının gücü yetmeyeceğini hemen anladı.

Kızların arkasından seslendi:

"Delikanlılara selam söyleyin. Tanrı, bunların karşılığını sağlık olarak bahşedecektir onlara."

Kırk yıl papazlık yaptığı halde, her ayinden önce duyduğu heyecanı dizginlemeyi bir türlü öğrenememiş olan Peder Ángel, tıraşını tamamlamadan tıraş takımını kaldırdı. Sonra yerdeki erzakı toplayıp kavanozların durduğu rafın altına istif etti. Ellerini cüppesine kurulayarak kiliseye ait tören giysilerinin durduğu odaya geçti.

Kilise dolmuştu. Asis kardeşler, anneleri ve yengeleriyle birlikte, vaiz kürsüsüne en yakın iki sıradaki yerlerini almışlardı. Bu sıralar, Asis ailesinin kiliseye bağışıydı ve üzerlerindeki bakır plaketlerde hepsinin adları yazılıydı. Birkaç aydır ilk kez hep birlikte kiliseye geliyorlardı. Onları gören, at sırtında gelmiş sanırdı. Kardeşlerin en büyüğü olan Cristóbal Asis, yarım saat önce çiftlikten gelmiş ve tıraş olmaya bile zaman bulamadan ayağında çizmeleri ve mahmuzlarıyla kilisede soluğu almıştı. İnsan bu orman kaçkını devi görünce, César Montero'nun, Adalberto Asis'in oğlu olduğu söylentilerine de inanmazlık edemiyordu doğrusu.

Peder Ángel, tören giysilerinin durduğu odaya girince ne yapacağını şaşırdı: Süslü giysiler yerinde yoktu. Yardımcısı, Peder Ángel'i kendi kendine söylenerek çek-

meceleri karıştırırken buldu. Papaz, "Trinidad'ı çağır da, cüppeyi nereye koyduğunu sor," dedi.

Trinidad'ın cumartesinden beri hasta yattığını unutmuştu. Papaz yardımcısı, Trinidad'ın cüppeleri dikip onarmak için evine götürmüş olabileceğini düşündü. Bunun üzerine Peder Ángel, cenaze törenlerinde giydiği cüppeyi geçirdi sırtına. Kafasını bir türlü toparlayamıyordu. Sinirli ve soluk soluğa bir halde vaiz kürsüsüne doğru yürürken, günlerdir hazırladığı vaazın, odasında tek başınayken düşündüğü kadar inandırıcı olamayacağını sezinliyordu.

Peder Ángel on dakika konuştu. Zaman zaman dili sürçerek, zaman zaman o anda aklına geliveren ama daha önce hazırladığı vaaza hiç uymayan fikirlere şaşırarak konuşurken, oğullarının arasında oturan Dul Bayan Asis'e ilişti gözleri. Sanki birkaç yüzyıl öncesinden kalma, solmuş bir aile fotoğrafına benziyorlardı. İçlerinde gerçek ve çağdaş insan görünümünü taşıyan tek kişi, sandal ağacından oyulma yelpazesiyle güzel bağrını yelleyen Rebeca Asis'ti. Peder Ángel, sözü açıkça yakıştırmalara getirmeden vaazını bitirdi.

Dul Bayan Asís, dua başlayıncaya kadar geçen birkaç saniye içinde yerinden hiç kıpırdamadı, sadece gizli bir öfkeyle alyansını parmağından çıkarıp yeniden taktı. Sonra istavroz çıkardı, ayağa kalktı ve peşinden gelen oğullarıyla birlikte sıraların ortasındaki boşluktan yürüyerek kiliseden çıktı.

Dr. Giraldo, böyle bir sabahta, intiharın içsel mekanizmasını kavrayabiliyor, insanların nasıl olup da intihar ettiklerini gayet iyi anlıyordu. Yağmur dinmek bilmiyor, bitişik evdeki kuşun ıslığı kesilmiyor ve Doktor dişlerini fırçalarken karısı durmaksızın gevezelik ediyordu.

Karısı kahvaltı sofrasını kurarken, "Pazar günleri bir

tuhaf oluyor," dedi. "Sanki kesilip çengele geçirilmiş çiğ hayvan gibi kokuyor pazar günleri."

Doktor usturasını açıp tıraşa başladı. Gözkapakları şiş, gözleri buğuluydu. Karısı, "İyi uyuyamıyorsun," dedikten sonra, "işte böyle bir pazar günü, kocamış bir ihtiyar olarak kalkacaksın yataktan," diye tatlı tatlı sitem etti. Kadının sırtında fırfırlı bir sabahlık, kafasında bigudiler vardı.

Doktor, "Gel bana bir iyilik et de şu çeneni kapat," dedi.

Karısı mutfağa gidip kahve demliğini ocağa oturttu. Suyun kaynamasını beklerken, önce ıslığın, sonra da duşun sesine kulak kabarttı. Kocası banyodan çıkınca giysilerini hazır bulsun diye yatak odasına geçti. Kahvaltıyı sofraya getirirken, kocasının evden çıkmaya hazırlandığını, haki pantolonu ve spor gömleğiyle sabahki halinden daha genç göründüğünü fark etti.

Hiç konuşmadan kahvaltı ettiler. Kahvaltının sonuna doğru, Doktor şefkatle karısını süzdü. Kadın başını öne eğmiş kahvesini içiyordu. Biraz sinirli görünüyordu.

Doktor, "Karaciğerim azdı," diye bir bahane uydurdu.

Kadın başını kaldırmadan, "Bu, huysuzlanmanı mazur göstermez," dedi.

"Sarhoş gibiyim. Bu yağmur karaciğerimi sıkıştırıyor."

Kadın, "Hep böyle söylüyorsun ama bir şey yaptığın yok," dedi. "Gözünü açmazsan, sonunda kendi kendine doktorluk yapmak zorunda kalacaksın."

Doktor, onun dediklerine inanmış göründü. "Aralıkta iki ay deniz kıyısına gideriz." Yemek odasını avludan ayıran ahşap parmaklığın arasından yağmura ve ekim ayında büsbütün kasvetli görünen avluya bakarak sözünü tamamladı:

"Ondan sonra, en az dört ay boyunca böyle pazarlar olmaz."

Karısı, mutfağa taşıyacağı tabakları üst üste yığdı; tekrar yemek odasına geldiğinde, kocası hasır şapkasını giymiş, çantasını hazırlıyordu.

Doktor, "Demek, Dul Bayan Asis, yine kiliseden çıkıp gitmiş," dedi.

Doktor sabah dişlerini fırçalamaya başlamadan önce karısı bunu anlatmıştı, ama Doktor oralı olmamıştı.

Kadın, "Bu yıl bu üçüncü oluyor," dedi. "Anlaşılan kendilerine bundan iyi eğlence bulamıyorlar."

Doktor kazma dişlerini göstererek gülümsedi:

"Zenginler kafadan kontak olur."

Birkaç kadın, kilise dönüşünde Dul Bayan Montiel'e uğramışlardı. Doktor, oturma odasındaki kadınları selamladı. Peşinden yükselen gülüşmeler, Doktor sahanlığa gelinceye kadar sürdü. Doktor daha yatak odasının kapısını tıklatmadan, içeride de ziyaretçiler olduğunu fark etti. Biri, "Girin!" diye seslendi.

Dul Bayan Montiel, saçlarını çözmüş, yorganı göğsüne kadar çekip karyolaya oturmuştu. Kucağında aynayla tarak duruyordu.

Doktoru görünce, "Demek siz de partiye katılmaya karar verdiniz," dedi.

Kadınlardan biri, "On beşinci yaş gününü kutluyor da," diye söze karıştı.

Dul Bayan Montiel, hüzünlü bir gülümseyişle, "On sekiz," diye düzeltti kadını. Sonra yatağa uzanıp yorganı boynuna kadar çekti. Tatlı bir tavırla, "Tabii doğum günü partisine hiç erkek çağırmadık," dedi. "Ne yazık ki, sizin de şansınız yokmuş Doktor."

Doktor, ıslak şapkasını tuvalet masasının üzerine bırakarak, "İyi etmişsiniz," diye hastayı süzdü. "Burada bana iş kalmadığını şimdi anladım." Sonra oradakilere döndü:

"Biraz izin verir misiniz?" dedi.

Yalnız kaldıkları zaman, Dul Bayan Montiel, yeniden

hastalıklı bir kadının içler acısı görünümüne büründü. Ama Doktor bunu fark etmemiş gibi davranarak, bir yandan çantasından çıkardıklarını komodinin üzerine sıralarken, bir yandan neşeli neşeli konuşmaya devam etti.

Dul kadın, "N'olur Doktor, artık iğne yapmayın," diye yalvardı. "Kalbura döndüm."

Doktor gülümsedi. "İğneler, doktorların karnını doyurmak için icat edilmiş en iyi şeydir."

Kadın da gülümsedi.

Yorganın içinden kaba etlerine dokunarak, "İnanın, buralarıma el sürülmüyor," dedi.

"Öyleyse siz de el sürmeyin."

Bunun üzerine kadın dişlerini göstererek gülümsedi. "Doktor, hiç değilse pazar günleri ciddi konuşun."

Doktor, tansiyonunu ölçmek için kadının kolunu sıyırdı.

Sonra, "Doktorum ciddi olmama izin vermiyor," dedi. "Karaciğerime dokunuyormuş."

Doktor tansiyonunu ölçerken, kadın çocuksu bir merakla tansiyon aletinin kadranına bakıyordu. "Ömrümde gördüğüm en komik saat bu," dedi. Doktor gözlerini ibreden ayırmadan lastik pompayı sonuna kadar sıktı.

"Yataktan ne zaman kalkılacağını en doğru olarak gösteren de bu saattir," dedi.

Tansiyonu ölçüp aleti katlarken hastanın yüzüne baktı. Masanın üzerine içi beyaz hap dolu bir şişe bırakarak on iki saatte bir bunlardan içmesini söyledi. Sonra "Artık iğne istemiyorsanız, biz de yapmayız," dedi. "Siz benden daha sağlamsınız." Kadın, bu sözü duyunca hemen atıldı.

"Zaten hiçbir şeyim yoktu."

Doktor, "Size inanıyorum," diye cevap verdi. "Ama keseceğimiz faturayı haklı göstermek için bir şeyler icat etmemiz gerekiyordu."

Dul Bayan, bu sözü duymazlıktan gelerek, "Yatağa çakılıp kalmak zorunda mıyım?" diye sordu.

"Tam tersine. Yatakta kalmanızı yasaklıyorum. Kalkın, oturma odasına inip konuklarınızı ağırlayın," dedikten sonra, hınzırca bir tavırla ekledi: "Üstelik, konuşulacak neler var neler."

Kadın, "Aman Tanrım!" diye haykırdı. "Böyle dedikoducu olmayın Doktor. O yakıştırmaları yazıp asan da siz olmalısınız mutlaka."

Doktor Giraldo bu fikri seve seve kabullendi. Odadan çıkarken, köşede duran bakır çemberli deri sandığa göz attı.

"Dünya gezinizden dönerken bana da bir şey getirin," diyerek odadan çıktı. Dul kadın doğrulup oturmuş, dolaşık saçlarını sabırla çözmeye uğraşıyordu.

"Olur Doktor."

Kadın oturma odasına inmedi. Son ziyaretçi de gidinceye kadar yataktan çıkmadı. Sonra kalkıp giyindi. Señor Carmichael geldiğinde, onu aralık duran balkon kapısının önünde oturmuş yemek yerken buldu.

Dul Bayan Montiel, Señor Carmichael'ın selamına, gözlerini balkondan ayırmaksızın karşılık verdi. "Bu kadını çok beğeniyorum," dedi. "Yürekli kadın doğrusu." Señor Carmichael, saat on bir olduğu halde kapıları ve pencereleri hâlâ açılmamış olan Dul Bayan Asis'in evine baktı.

"Kadının yapısından geliyor bu," dedi. "Ancak erkeklere özgü bir yüreği var, o yüzden de başka türlü davranamaz." Sonra Dul Bayan Montiel'e döndü:

"Siz de bir güle benziyorsunuz."

Dul Bayan Montiel, tatlı gülümseyişiyle bu sözü doğrular gibiydi.

"Biliyor musunuz?" dedikten sonra, Carmichael'in kararsızlığı karşısında sorunun cevabını da kendisi verdi:

"Doktor Giraldo, benim deli olduğum kanısında."

"Demeyin!"

Kadın başını sallayarak sözünü sürdürdü:

"Beni tımarhaneye kapatmak gerektiğini size söylediyse, buna da hiç şaşmam." Señor Carmichael ne cevap vereceğini şaşırdı.

"Sabahtan beri evden dışarı adımımı atmadım," diye bir şeyler geveledi.

Sonra karyolanın yanındaki maroken koltuğa oturdu. Dul Bayan, José Montiel'in de ölümünden on beş dakika önce beyin kanaması geçirip aynı bu biçimde koltuğa yığıldığını anımsadı. Sonra bu kötü anıyı kafasından uzaklaştırmaya çalışarak, "Öyleyse, bugün onu da çağırabilirsiniz," dedikten sonra konuyu değiştirdi:

"Sevgili dostum Sabas ile görüştünüz mü?"

Señor Carmichael başını sallayarak karşılık verdi.

Gerçekten de cuma ve cumartesi günleri Don Sabas'ın nabzını yoklayıp José Montiel'in malı mülkü satışa çıkarılacak olursa adamın ne tepki göstereceğini kestirmeye çalışmıştı. Señor Carmichael'ın tahminine göre, Don Sabas malları almaya hazırdı. Dul Bayan, hiçbir sabırsızlık belirtisi göstermeden dinliyordu onu. Sakin bir kararlılık içinde, bu çarşamba olmazsa, öteki çarşambaya mutlaka gideceğini söyledi. Ne olursa olsun, ekim ayı çıkmadan önce kasabadan gitmiş olacaktı.

Belediye Başkanı, sol elinin kıvrak bir hareketiyle tabancasını çekti. Bütün kasları ateş etmeye hazır vaziyette yay gibi gerildiği anda uykusu açıldı ve karşısındakinin Yargıç Arcadio olduğunu fark etti.

"Bok canına!"

Yargıç Arcadio korkudan taş kesilmişti.

Başkan tabancasını beline takarken, "Bir daha böyle

iş çıkarma," diyerek şezlonga uzandı. "Uykudayken kulağım daha iyi duyar."

Yargıç Arcadio, "Kapı açıktı," dedi.

Belediye Başkanı, sabaha karşı yatarken kapıyı kapatmayı unutmuştu. Öylesine yorgundu ki, şezlonga yığılmış ve kendinden geçivermişti.

"Saat kaç?"

Yargıç Arcadio, "On ikiye geliyor," dedi.

Sesi hâlâ korkudan titriyordu.

Başkan, "Uyku diye ölüyorum," dedi.

Uzun uzun esnerken, zaman durmuş gibi geliyordu Başkan'a. Onca çabasına, uykusuz geçen onca gecesine karşın, yakıştırmalar sürüp gidiyordu. O sabaha karşı kendi odasının kapısında bir kâğıt bulmuştu: "Barutu leş kargalarına harcama Teğmen" yazılıydı kâğıtta. Millet sokaklarda hiç çekinmeden uluorta konuşuyor, yakıştırmaları nöbette canları sıkılan devriyelerin yapıştırdığını söylüyordu. Belediye Başkanı, "Kasaba halkı gülmekten ölüyordur şimdi," diye düşündü.

Yargıç Arcadio, "Hadi toparlan da, gidip bir şeyler atıştıralım," dedi.

Oysa Belediye Başkanı hiç de aç değildi. Bir saat uyumak, sokağa çıkmadan önce de yıkanmak istiyordu. Temiz pak giyinmiş olan Yargıç Arcadio ise, evine gidip yemeğini yiyecekti. Karakolun önünden geçerken kapıyı açık bulmuş, gece yasağı sırasında sokağa çıkmak için izin belgesi istemek üzere Teğmen'e uğramıştı.

Teğmen bu isteğe tek kelimeyle cevap verdi:

"Hayır."

Babacan bir tavırla kendini haklı göstermeye çalıştı:

"Evde oturmak senin için daha hayırlı olur."

Yargıç Arcadio bir sigara yaktı. Kibritin alevini seyrederek verecek cevap aradıysa da, bir şey bulup söyleyemedi.

Başkan, "Bu kadar ağırına gitmesin," dedi. "İnan, senin yerinde olmayı, akşam sekizde yatağa girip canımın istediği saatte kalkabilmeyi isterdim."

Yargıç, "Ona ne şüphe," dedikten sonra alaycı bir tavırla ekledi:

"Bir bu eksikti, otuz beş yaşıma geldikten sonra başıma yeni bir baba peydahlandı."

"Yargıç!"

Yargıç Arcadio, Başkan'a döndü. Uzun uzun bakıştılar. "Sana izin belgesi vermeyeceğim. Anlaşıldı mı?"

Yargıç sigaranın ucunu dişlerine kıstırıp bir şey söyleyecekmiş gibi yaptı. Ama kendini tutarak sustu. Belediye Başkanı, onun ağır ağır merdivenlerden indiğini duydu. Birden, tırabzandan uzanıp, "Yargıç!" diye seslendi.

Cevap çıkmadı.

Başkan yine seslendi:

"Biz hâlâ dostuz."

Bu kez de hiç cevap gelmedi.

Belediye Başkanı kapı kapanıncaya kadar, Yargıç Arcadio'dan bir ses çıkar diye tırabzandan aşağı bakmaya devam etti. Sonra bir kez daha anılarıyla baş başa kaldı. Uyumak için çaba göstermedi. Yıllardır bu kasabanın yazgısını elinde tuttuğu halde, kasabalı ona hep yabancı gözüyle bakmış, aralarına almamıştı. İşte böylesine bir kasabada sıkışıp kalmış ve gün ortasında uykusuzluk başına vurmuştu. Elinde iple bağlı mukavva bavulu ve her ne pahasına olursa olsun kasabaya boyun eğdirme emri ile sabaha karşı buraya ayak bastığı ilk gün, terörün ne demek olduğunu anlayan asıl kendisi olmuştu. Buraya gelişinin görünürdeki nedeni, iktidar partizanlarından birine mektup getirmekti. Adamı, ertesi gün pirinç ambarının kapısında don paça otururken bulmuştu. Verdiği emirlerin ve yanında getirdiği üç kiralık katilin sarsılmaz iradesi sonucu, kasabaya boyun eğdirme görevi yerine

getirilmişti. Ne var ki, zamanın çevresine ördüğü görünmez örümcek ağının farkına varmayan Teğmen'in, gerçekte kimin kime boyun eğdiğini, kimin kime teslim olduğunu anlayabilmesi için bir görüş açıklığı, bir zihin açıklığı gerekiyordu.

Belediye Başkanı saat dördü geçinceye kadar, yağmurla yıkanan balkonun berisinde, gözleri açık düş gördü. Sonra yıkandı, manevra üniformasını giydi, kahvaltı etmek için otele gitti. Daha sonra karakolda günlük denetimini yaptı ve birdenbire kendini bir köşede, elleri ceplerinde, ne yapacağını bilmez bir halde durur buldu.

Bilardo salonunun sahibi, Belediye Başkanı'nın elleri hâlâ ceplerinde olarak akşamüstü içeri girdiğini gördü. Bomboş salonun bir ucundan selam verdi, ama Belediye Başkanı adamın selamını almadı.

"Bir şişe madensuyu," dedi Başkan.

Soğutucudaki şişeler şangırdadı.

Salonun sahibi, "Bugünlerde sizi ameliyat etmek zorunda kalacaklar ve karaciğerinizin madensuyu kabarcıklarıyla dolu olduğunu görecekler," dedi.

Başkan elindeki bardağı süzdükten sonra bir yudum içti, geğirdi. Dirseklerini bara dayayıp gözlerini bardaktan ayırmadan öylece durdu. Tekrar geğirdi. Alanda kimsecikler yoktu.

Belediye Başkanı, "Ne oluyor böyle?" diye sordu.

"Bugün günlerden pazar."

"Ya!"

Masanın üzerine parayı bırakıp hoşça kal demeden dışarı çıktı. Alanın köşesinde, peşinden upuzun bir kuyruk sürüklüyormuş gibi yürüyen biri, Başkan'a, ne olduğunu kestiremediği bir şeyler söyledi. Bir an sonra kendini toparladı. Yarım yamalak da olsa, bir şeyler döndüğünü anlayarak karakola gitti. Kapının yanında toplaşan gruplara aldırış etmeden yukarı çıktı. Bir polis onu karşılayıp

elindeki kâğıdı uzattı. Belediye Başkanı kâğıda göz atar atmaz işi anladı.

Polis, "Bunu horoz dövüşünde dağıtıyordu," dedi.

Belediye Başkanı, koridorun ucuna koştu. Birinci hücrenin kapısını açtı, elini kilitten çekmeden durup, gözleri karanlığa alışsın diye bekledi. Sonra içeridekini gördü: Sert çizgili, çiçekbozuğu suratlı, yirmi yaşlarında bir delikanlıydı bu. Başında beyzbolcu kepi vardı. Gözlüğünün camı kırılmıştı.

"Adın ne?"

"Pepe."

"Pepe ne?"

"Pepe Amador."

Belediye Başkanı, anımsamaya çalışarak delikanlıyı süzdü. Çocuk, mahkûmlara yatak görevi yapan beton yükseltinin üzerinde oturuyordu. Sakin görünüyordu. Gözlüğünü çıkarıp gömleğinin ucuna sildikten sonra Belediye Başkanı'na baktı.

Başkan, "Daha önce nerede karşılaşmıştık?" diye sordu.

Pepe Amador, "Orada burada," dedi.

Belediye Başkanı hücreden içeri adımını atmadı. Bir yandan delikanlıya bakarken, bir yandan belleğini zorluyordu. Sonra kapıyı çekti.

"Kendi canına okudun Pepe," diyerek kapıyı kilitledi. Anahtarı cebine koyup gizli bildiriyi tekrar okumak üzere bekleme odasına yürüdü.

Yüksek sesle, "Demek yine başladı," diye söylendi.

Evet, yine başlamıştı. Tıpkı eskiden olduğu gibi kâğıdın iki yüzü de teksir edilerek yazılmıştı. Gizliliğin getirdiği o belirsiz çekimser anlatımıyla, bu bildirileri nerede, ne zaman görse ilk bakışta tanırdı.

Başkan, loş odada uzun bir süre oturdu. Bildiriyi katlayıp açarak bir karara varmadan önce iyice düşündü.

Sonunda bildiriyi cebine koydu. Hücrenin anahtarlarını yokladı.

"Rovira!" diye seslendi.

Güvendiği adam karanlığın içinden sıyrılıp geldi. Başkan anahtarları ona verdi.

"Oğlanı sana havale ediyorum," dedi. "Konuşturup, gizli bildirileri kasabaya getirenlerin adlarını öğrenmeye bak. Bu işi güzellikle halledemezsen, konuşturmak için her yolu dene."

Polis, o gece devriye nöbetine çıkacağını anımsattı.

"Bırak şimdi nöbeti. Yeni bir emre kadar aklını başka bir şeye takma. Ha, bir de şu var," diye o anda aklına gelmiş gibi ekledi, "avluda bekleşenleri geri gönder. Bu gece devriye gezilmeyecek."

Başkan, kendi emriyle karakolda kalmış olan üç polisi kurşun geçirmez odasına çağırdı. Dolabına kilitlediği üniformaları giymelerini söyledi. Polisler hazırlanırken, Başkan da önceki geceler devriye gezen nöbetçilere dağıttığı kurusıkı kurşunları masanın üzerinden toplayıp yerlerine kasadan gerçek mermileri çıkardı.

En iyilerini kuşansınlar diye polislerin silahlarını tek tek kontrol ettikten sonra, "Bu gece devriye nöbetine siz çıkacaksınız," dedi. "Halk nöbet tutanların siz olduğunu bilsin yeter, başka bir şey yapmanıza gerek yok." Polisler silahlarını kuşanınca, Başkan cephaneyi dağıttı. Sonra adamların karşısına dikildi.

"Şimdi diyeceğimi can kulağıyla dinleyin," dedi. "Bir aptallık etmeye kalkışanı avlunun duvarının dibinde kurşuna dizdiririm." Polislerden çıt çıkmadı. "Anlaşıldı mı?"

İkisi yerlilere benzeyen, biri de iriyarı, saydam mavi gözlü, sarışın olan üç adam, Başkan'ın son sözlerini dinlerken silahların namlularına kurşun sürüyorlardı. Sonra hazır ola geçtiler.

"Anlaşıldı Teğmenim."

Belediye Başkanı sesine daha yumuşak bir hava vererek, "Bir şey daha var," dedi. "Asis kardeşler kasabada. İçlerinden biri içip içip her an olay çıkarmaya bakabilir. Ne olursa olsun, onlara bulaşmayın." Polislerden bu kez de çıt çıkmadı. "Anlaşıldı mı?"

"Anlaşıldı Teğmenim."

Başkan, "Öyleyse," diye sözünü tamamladı, "beş duyunuzu da tetikte tutun."

Peder Angel, sokağa çıkma yasağı nedeniyle bir saat erkene alınan akşam duasından sonra kilisenin kapısını kapatırken, burnuna leş gibi bir koku geldi. Bir anda gelip geçen koku, papazın aklını fazla kurcalamadı. Daha sonra akşam yemeği için sütünü ısıtıp yeşil muzları kızartırken, kokunun nereden geldiğini buldu: Cumartesiden beri hasta yatan Trinidad fare ölülerini kaldırmamıştı. Bunun üzerine Peder kiliseye geçti. Bütün kapanları boşalttıktan sonra, iki sokak ötedeki Mina'nın evine gitti.

Kapıyı Toto Visbal açtı. Duvarlarına baskıresimler asılı, oraya buraya serpiştirilmiş deri kaplama taburelerle döşeli loş oturma odasında, Mina'nın annesiyle kör ninesi oturmuşlar, ellerindeki fincanlardan sıcak ve kokulu bir şeyler içiyorlardı. Mina da yapma çiçekler yapıyordu.

Kör kadın, "Sizi bu evde görmeyeli iki hafta oluyor Peder," dedi.

Doğru söylüyordu. Peder Ángel, her gün Mina'nın yapma çiçekleriyle oturduğu pencerenin önünden geçiyor, ama eve uğramıyordu.

"Zaman sessiz sedasız geçip gidiyor," dedi. Sonra acelesi olduğunu belli ederek Toto Visbal'a döndü. "Yarından itibaren gelip kapanlara bakması için Mina'ya izin vermeni ricaya geldim," diyerek Mina'ya baktı. "Trinidad cumartesiden beri hasta yatıyor."

Toto Visbal izin verdi.

Kör kadın, "Keşke zaman kaybedecek halimiz olsa," diye söze karıştı. "Bütün olup bitenlerden sonra, bu yıl dünyanın sonu gelecek."

Mina'nın annesi, kadını susturmak için elini onun dizine bastırdı. Kör kadın, dizini tutan eli itti.

Peder, "Tanrı batıl inancı cezalandırır," dedi.

Kör kadın, "Kitap yazıyor," diye sürdürdü sözünü. "Sokaklardan kan akacak ve bunu önlemeye kimsenin gücü yetmeyecek."

Peder, ona acıyarak baktı. Çok yaşlıydı. Rengi ölü gibi beyazdı. Cansız gözleri, eşyanın gizini delip geçiyor gibiydi.

Mina, "Kan banyosu yapacağız," diye alay etti.

Peder Ángel kıza döndü. Kapkara saçlı, kör kadınınki kadar beyaz tenli kızın, kucağına ve çevresine yığılmış kurdeleler ve krepon kâğıtları arasından doğrulup kalktığını gördü. Okul müsamerelerindeki tiplere benziyordu.

Peder, "Sen de tutmuş pazar günü çalışıyorsun ha, diye çıkıştı.

Kör kadın hemen söze girdi. "Kaç kez söyledim. Tepesine ateş gibi küller yağacak."

Mina, "Açlık insanı arsız eder," diye gülümsedi.

Peder girdiğinden beri ayakta duruyordu. Toto Visbal bir sandalye çekip onu buyur etti. Toto Visbal, çelimsiz, çelimsiz olduğu için de ürkek bir adamdı.

Peder Ángel, "Eksik olma," diyerek teşekkür ettiyse de oturmadı. "Sonra gece yasağına yakalanırım." Kasabadaki derin sessizliğe kulak vererek, "Saat sekizi geçmiş olmalı," dedi.

Sonra işi kavradı: Hemen hemen iki yıl hücreler boş durduktan sonra, şimdi Pepe Amador içeri tıkılmıştı ve kasaba üç kiralık katilin insafına terk edilmişti. Herkes saat altıdan sonra evine kapanmıştı.

"Tuhaf şey." Peder Ángel kendi kendine konuşur gibiydi. "Dizginler nasıl da elden kaçıyor."

Toto Visbal, "Bu er geç böyle olacaktı," dedi. "Bütün ülke örümcek ağlarıyla kaplandı."

Peder kapıya yürüdü.

"Gizli bildirileri görmediniz mi?"

Peder Ángel şaşırarak durdu.

"Yine mi?"

Kör kadın, "Ağustosta üç gün zifiri karanlık olacak," diye atıldı.

Mina, yeni başladığı bir çiçeği ona uzattı. "Sus artık, kes şunu," dedi. Kör kadın, çiçeği yokladı.

Peder, "Demek yine başladı?" dedi.

Toto Visbal, "Bir hafta kadar oluyor," diye cevap verdi. "Bize de bir tane geldi de, oradan biliyorum. Nereden, nasıl geldiğini de kimse anlayamadı. Bilirsiniz ya."

Peder başını salladı.

Toto Visbal, "Her şey eskisi gibi diyorlar," diye sözünü sürdürdü. "Yönetim değişti, yeni gelenler barış ve güvence vaat ettiler. Başlangıçta herkes inandı. Ama işi yürüten memurlar hep aynı kişiler."

Mina'nın annesi, "Doğru söylüyor," diye söze karıştı. "Bakın işte, yine gece yasağı var. Sokaklarda yine o üç katil kol geziyor."

Toto Visbal, "Ama bu sefer bir yenilik var," dedi. "İç bölgelerde yönetime karşı yeniden gerilla grupları kuruyorlarmış diyorlar."

Peder kaygılı bir tavırla konuştu. "Çok saçma bu. Tutumun değiştiğini kabul etmek zorundayız. Daha doğrusu," diye kendi kendini düzeltti, "bu geceye kadar değişikti."

Saatler sonra, cibinliğin içinde uyanık yatan Peder Ángel, on dokuz yıl önce burada göreve başladığından beri zamanın gerçekten geçip geçmediğini düşünüyordu.

Evinin tam karşısından çizme ve silah şakırtıları geliyordu. Eskiden bu sesleri tüfek patlamaları izlerdi. Ama bu kez, çizmeler uzaklaştı, bir saat sonra geri geldi ve hiçbir tüfek sesi olmaksızın yeniden uzaklaştı. Uykusuzluktan ve sıcaktan bitkin düşen Peder Ángel, biraz sonra horozların çoktan ötmeye başladığını fark etti.

Mateo Asis, horozların sesine kulak vererek saatin kaç olduğunu kestirmeye çalıştı. Sonunda uyku mahmurluğundan sıyrılarak sordu:

"Saat kaç?"

Nora Jacob, yarı karanlıkta el yordamıyla uzandı, komodinin üzerindeki fosforlu saati aldı. Gözü kadrana ilişir ilişmez, Mateo Asıs'in sorusuna cevap vermeden silkinip kendini toparladı.

"Dört buçuk," dedi.

"Bok canına!"

Mateo Asis yataktan fırladı. Ama başındaki ağrı ve dilindeki paslanma, ilk andaki hızını kesti. Ayaklarıyla yeri yoklayarak pabuçlarını arandı.

"Neredeyse güneş üstüme doğacaktı."

Nora Jacob, "Ne iyi olurdu," diyerek abajuru yaktı, Mateo Asis'in düğüm düğüm duran belkemiğine, beyaz tenli butlarına baktı. "Sabaha kadar burada kapanmak zorunda kalırdın."

Nora Jacob çırılçıplaktı. Sadece edep yerini çarşafın ucuyla örtmüştü. Işık yanınca, kadının sesi bile sıcaklığını yitiriverdi.

Mateo Asis ayakkabılarını giydi. Uzun boylu, tıknazdı. Nora Jacob, iki yıldır arada bir onu evine kabul edi-

yordu. Bir yandan da, çevresindekilere göğsünü kabarta kabarta çalım satabileceği böylesine bir erkekle gizli ilişki sürdürmek zorunda kaldığı için kötü talihine küsüyordu.

"Kendine dikkat etmezsen şişmanlayacaksın," dedi.

Mateo Asís, bozulduğunu belli etmemeye çalışarak, "Sefa sürmek yarıyor," diye cevap verdikten sonra, gülümseyerek ekledi:

"Herhalde gebe kaldım."

"Keşke öyle olsaydı. Doğuran erkekler olsaydı, daha düşünceli davranırlardı."

Mateo Asís, külotuyla prezervatifi yerden aldı, banyoya gidip tuvalete attı. Derin soluk almamaya çalışarak banyo yaptı. Sabahın bu saatinde burnuna çarpan her koku, Nora'nın kokusu oluyordu. Yatak odasına döndüğünde, kadını yatakta oturur buldu.

Nora Jacob, "Günün birinde böyle saklı gizli yaşamaktan usanıp dünya âleme ilan edeceğim," dedi.

Mateo Asís, giyinmesini bitirinceye kadar kadının yüzüne bakmadı. Nora, diri göğüslerinin çıplaklığını fark edince çarşafı boğazına kadar çekti. Bu arada çenesi hiç durmuyordu.

"Saatin kaç olduğunu göremiyorum. Gel hadi, kahvaltımızı yatakta yapalım, öğlene kadar da buradan çıkmayalım. Gerekirse kendi kendime bir yakıştırma yazmayı beceririm."

Mateo Asís, bir kahkaha koyuverdi.

"Hani Benjamin moruğu ölecekti? O iş ne âlemde?"

"Tahmin ettiğin gibi. O da Néstor Jacob'un ölmesini bekliyor."

Mateo Asís kapıdan el sallayıp çıkmaya hazırlanırken Nora, "Noel gecesi gelmeye çalış," dedi. Mateo geleceğine söz verdikten sonra, ayaklarının ucuna basa basa avluyu geçip sokak kapısından çıktı. Buz gibi çiy, insanın

tenini ıslatıyordu. Mateo, tam alana çıkacağı anda biri, "Dur!" diye bağırdı.

Gözlerinin içine fener tutulunca, Mateo başını çevirdi.

Fener ışığının arkasında kalan Belediye Başkanı, "Bok canına!" diye söylendi. "Ne ararken ne bulduk. Geliyor musun, yoksa gidiyor musun?"

Başkan feneri söndürünce, Mateo Asís onu ve yanındaki üç polisi gördü. Belediye Başkanı tıraş olmuş, yıkanıp paklanmış, omzuna da makinelisini asmıştı.

Mateo Asis, "Geliyorum," diye cevap verdi.

Belediye Başkanı, sokak lambasının aydınlığında saatine bakmak için bir adım ilerledi. Beşe on vardı. Belediye Başkanı, polislerine bir işaret çakarak gece yasağını sona erdirdi. Şafak vaktine hüzün katan boru sesi dininceye kadar olduğu yerde durduktan sonra, polislerini gönderdi ve Mateo Asís ile birlikte alanın karşısına geçti.

"Bu iş bu kadar," dedi. "Kapılara kâğıt yapıştırma hikâyesi bitti artık."

Belediye Başkanı'nın sesinde, hoşnutluktan çok bezginlik vardı.

"Kimin yaptığını buldular mı?"

Başkan, "Daha bulamadılar," dedi. "Ama devriyelerin son turunu ben yaptım. Seni temin ederim ki, ilk kez bugün, hiçbir kâğıt parçası gün yüzü göremeyecek. Çanlarına ot tıkandı."

Mateo Asis, evinin kapısına gelince köpekleri bağlamak için önden gitti. Hizmetçi kadınlar mutfakta koşuşturmaya başlıyorlardı. Belediye Başkanı sokak kapısından girince, önce zincirli köpeklerin havlayışıyla, ardından da iç geçire geçire gelen evcil hayvanlarla karşılaştı. Dul Bayan Asís, Mateo ile Belediye Başkanı'nı, mutfaktaki taş kerevetin üzerine ilişmiş kahve içerlerken buldu. Hava aydınlanmıştı.

Dul Bayan, "Erken kalkan erkeklerden iyi âşık, kötü koca olur," dedi.

Şakacı tavrına karşın, kadının yüzü, uykusuz geçen bir gecenin yorgunluğunu yansıtıyordu. Belediye Başkanı, onun selamına karşılık verdikten sonra makineli tüfeğini yerden alıp omzuna taktı.

Dul Bayan, "Canınızın çektiği kadar kahve için Teğmen," dedi, "ama benim evime tüfek sokmayın."

Mateo Asís, "Tam tersine," diye gülümsedi. "Bence tüfeği ödünç alıp ayine tüfekle gitmelisin. Ne dersin?"

Dul Bayan, "Kendimi savunmak için böyle hurdalara muhtaç değilim," diye karşılık verdi. "Bizi Tanrı korur." Ciddi bir tavırla sözünü tamamladı:

"Bu topraklarda bir tek papaz yokken, Asísler Tanrı'nın inanmış kullarıydılar."

Belediye Başkanı, "Biraz uyuyayım," diye ayağa kalktı. "Hıristiyanlara yaraşır bir yaşam değil bizimki," diyerek evin dört yanını istila etmeye başlayan tavukların, ördeklerin ve hindilerin arasından yürüdü. Dul Bayan Asís, hayvanları kovaladı. Mateo Asis, odasına gitti, banyo yaptı, üstünü değiştirdi. Sonra katırını eyerlemek için dışarı çıktı. Kardeşleri şafakla beraber yola koyulmuşlardı.

Oğlu avluya çıktığında, Dul Bayan Asís de kuş kafesleriyle uğraşmaktaydı.

"Şunu hiç unutma," diye oğlunu uyardı, "paçanı kurtarmaya bakmak ayrı şeydir, mesafeyi korumak ayrı şeydir."

Mateo Asís, "Adam bir fincan kahve içmeye geldi," dedi. "Konuşa konuşa yürürken farkına varmadan evin önüne gelmişiz."

Mateo Asís, terasın ucunda durmuş, annesine bakıyordu. Oysa annesi konuşurken başını çevirmemişti. Sanki kuşlara söylüyormuş gibi sözünü sürdürdü:

"Sana söylüyorum, evime eli kanlı katilleri getirme,

işte o kadar." Kafeslerle işi bitince oğluna döndü:

"Peki, ya sen neredeydin?"

O sabah Yargıç Arcadio'ya, günlük yaşantıyı oluşturan anlık olaylarda, geleceği gösteren birtakım belirtiler seziyormuş gibi geldi. Bu tedirginliğinin gerekçesi olarak da karısına, "İnsanın başını ağrıtıyor bu," dedi. Güneşli bir sabahtı. Nehir, haftalardır ilk kez korkunç görünümünden ve çiğ et kokusundan kurtulmuştu. Yargıç Arcadio berbere gitti.

Berber, "Adalet ayağını sürükleye sürükleye yürüse de, sonunda varacağı yere varıyor," diyerek karşıladı onu.

Yerler cilalanmış, aynalara yer yer üstübeç sürülmüştü. Yargıç Arcadio koltuğa yerleşirken, berber de aynaları parlatmaya koyuldu.

Yargıç, "Dünyada pazartesi diye bir şey olmamalı," dedi.

Berber, Yargıç'ın saçını kesmeye başladı.

"Kabahat pazarlarda," dedi. "Pazarlar olmasaydı, pazartesiler de olmazdı."

Yargıç Arcadio gözlerini yumdu. On saatlik uykudan, coşkun taşkın bir sevişmeden ve doyasıya keyfi çıkarılmış bir banyodan sonra, pazar gününe sitem etmek yakışık almazdı. Ama pazartesi çekilir gibi değildi. Kulenin saati dokuzu vurduğu ve çan sesi kesilip de yerini bitişik evdeki dikiş makinesinin gürültüsüne bıraktığı anda, Yargıç Arcadio yeni bir kara haber belirtisi sezerek ürperdi: Sokakları kaplayan suskunluktu bu.

"Burası hayalet şehir," dedi.

Berber, "Sizler öyle istediniz," diye karşılık verdi. "Eskiden olsa, pazartesi sabahı bu saate kadar en az beş saç tıraşı yapmış olurdum. Oysa bugün, Tanrı'nın ilk lütfu sizsiniz."

Yargıç Arcadio gözlerini açarak, bir an aynadan nehre bahtı. "Sizler," diye berberin sözlerini yineledikten sonra sordu:

"Kimiz biz?"

"Sizler!" Berber duraksadı. "Sizler gelmeden önce, bu kasaba, bütün öteki kasabalar gibi boktan bir yerdi, ama şimdi hepsinden beter oldu."

Yargıç, "Onlarla hiçbir ilişkim olmadığını bildiğin için bunları bana söyleyebiliyorsun," dedi. Sonra saldırgan bir tavırla, "Aynı şeyleri Teğmen'e söylemeyi göze alabilir miydin?" diye sordu. Berber, buna cesaret edemeyeceğini kabullendi.

"Her sabah seni öldüreceklerini bilerek uyanmanın ne demek olduğunu bilemezsiniz. Ve öldürülmeyi bekleyerek geçirilen koskoca bir on yılın ne demek olduğunu da."

Yargıç Arcadio, "Bilmiyorum, bilmek de istemiyorum," dedi.

"Bunu hiçbir zaman öğrenmemek için elinizden geleni yapın."

Yargıç başını öne eğdi. Uzun bir suskunluktan sonra sordu:

"Biliyor musun Guardiola?" deyip cevap beklemeden sözünü sürdürdü:

"Teğmen, bu kasabada gırtlağına kadar batıyor. Her gün biraz daha derine gidiyor, çünkü dönüşü olmayan bir tat aldı. Ufaktan ufaktan, ortalığı velveleye vermeden zengin oluyor." Berberin ses çıkarmadan kendisini dinlediğini gören Yargıç devam etti:

"Bahse girerim ki, bundan sonra hiç kimsenin ölümünden sorumlu olmayacaktır."

"Öyle mi sanıyorsunuz?"

"Bire yüz bahse girerim," diye diretti Yargıç, "şu anda onun işine en çok gelen, barış ve huzur."

Berber saç tıraşını bitirdi, koltuğu geriye kaykılttı, hiç konuşmadan örtüyü silkeleyip Yargıç'ın önüne taktı. Konuşmaya başladığında, sesinde belli belirsiz bir huzursuzluk vardı.

"Bunu senin söylüyor olman çok garip," dedi, "üstelik bana söylüyorsun."

Yargıç Arcadio kıpırdayacak durumda olsa, omuzlarını silkerdi bu söze.

"Bunu ilk söyleyişim değil ki," dedi.

"Teğmen sizin en yakın arkadaşınız..."

Berber sesini alçaltmıştı. Boğuk ve sır verirmiş gibi bir tonda konuşuyordu. Tıraşa hazırlanırken, yüzü, yazı yazmaya alışık olmayanların imza atarken taşıdıkları anlatıma bürünmüştü.

Yargıç ciddi bir tonla, "Söyle bana Guardiola," dedi. "Benim için ne düşünüyorsun?"

Berber sakal tıraşına başlamıştı. Cevap vermeden önce bir an düşündü.

"Şu ana kadar, sizin gideceğini bilen ve gitmek isteyen biri olduğunuzu düşünüyordum," dedi.

Yargıç gülümsedi. "Böyle düşünmeye devam edebilirsin."

Sonra, hani gırtlağını da kesseler karşı koymayacakmış gibi kendini berberin eline bıraktı. Berber çenesini şapla ovup, yüzünü pudralayarak fırçayla pudrayı silkeleyinceye kadar da gözlerini açmadı. Berber, Yargıç'ın boynundaki önlüğü çözerken gömleğinin cebine bir kâğıt parçası sokuşturuverdi.

"Bir konuda yanılıyorsunuz Yargıç," dedi. "Bu ülkede büyük karışıklık çıkacak."

Yargıç Arcadio, dükkânda hâlâ yalnız olup olmadıklarını anlamak için çevresine bakındı. Yakıcı güneş, saat dokuz buçuk olduğu halde her yanı kaplayan sessizlik içinde duyulan dikiş makinesinin hırıltısı, geri döndürü-

lemeyen ve önüne geçilemeyen pazartesi, ona yeni önseziler taşıyordu: Koca kasabada bir başlarına gibiydiler. Yargıç cebindeki kâğıdı çıkarıp okudu.

Berber arkasını dönüp rafları düzeltmeye koyuldu. "İki yıl nutuk atıldıktan sonra," diye ezberden okumaya başladı, "Aynı olağanüstü durum, basına yine aynı sansür uygulaması, yine o eski memurlar." Aynadan Yargıç Arcadio'nun okumayı bıraktığını görünce, "Bunu elden ele geçirin," dedi.

Yargıç kâğıdı tekrar cebine soktu.

"Çok yüreklisin.

Berber, "Eğer insanlar hakkında yanılmış olsaydım, yıllar önce delik deşik edilirdim," dedikten sonra ciddi bir sesle ekledi:

"Şunu hiç aklınızdan çıkarmayın Yargıç. Bu kez kimse durduramayacak."

Yargıç Arcadio berberden çıkarken, dilinin damağının kupkuru olduğunu hissetti. Bara girip iki duble içki söyledi. Dubleleri peş peşe yuvarladıktan sonra, önünde daha hayli öldürülecek zaman olduğunu gördü. Üniversitedeyken yortuya rastlayan bir cumartesi günü, ne olduğunu kestiremediği bir illeti aptalca tedavi etme yöntemi bulmuştu: Bir barın tuvaletine gitmiş, frengi çıbanına barut tozu ekip yakmıştı.

Dördüncü dublede, Don Roque, fazla kaçırdığını ima etti. "Bu gidişle," diye gülümsedi, "sizi boğa güreşçisi gibi omuzlarda taşıyacaklar." Yargıç da gülümsedi. Ama gülümseyişi dudaklarında kaldı, gözlerinin donukluğu geçmedi. Yarım saat sonra tuvalete gitti. İşedi. Çıkmadan önce, gizli bildiriyi tuvalete atıp sifonu çekti.

Bara döndüğü zaman, şişeyi kadehin yanında buldu. Şişedeki içkinin hizasına mürekkeple bir çizgi çekilmişti. Don Roque, ağır ağır yelpazesini sallayarak, "Bundan fazla vermem," dedi. Barda yalnızdılar. Yargıç Arcadio kade-

hini doldurup yudumlamaya başladı. "Biliyor musun?" diye söze başladı ve Don Roque'tan bir karşılık gelmeyince sözünü tamamladı:

"Büyük karışıklık çıkacak."

Señor Carmichael'ın geldiğini haber verdiklerinde, Don Sabas kuş yemi kadar olan kahvaltısını tartmakla meşguldü. Karısına, "Daha uyanmadı dersin," diye fısıldadı. Gerçekten de, on dakika sonra derin bir uykuya daldı. Uyandığı zaman hava yine kurumuştu ve ev sıcaktan uyuşmuş haldeydi. Saat on ikiyi geçmişti.

Karısı, "Düşünde ne gördün?" diye sordu.

"Hiçbir şey."

Kadın, kocasının kendiliğinden uyanmasını beklemişti. Bir dakika sonra şıringayı kaynattı. Don Sabas kendine kaba etinden ensülin iğnesi yaptı.

Kadın ağır ağır konuşmaya başladı:

"Neredeyse üç yıldır hiç düş görmüyorsun."

Don Sabas, "Hay lanet olsun!" diye haykırdı. "Bilmek istediğin nedir be kadın? İnsan zorla düş görmez ya."

Yıllar önce bir öğle uykusunda, Don Sabas palamut yerine jiletle dolu bir meşe görmüştü düşünde. Karısı bunu yorumlamış ve lotaryadan ikramiye kazanmıştı.

"Bugün görmediysen, yarın görürsün," dedi.

Don Sabas'ın sabrı taştı. "Bugün de görmedim, yarın da görmeyeceğim. Sen aptallık edesin diye düş görecek değilim ben."

Karısı odayı düzeltirken Don Sabas da yeniden yatağa uzandı. Ne kadar kesici, delici alet varsa, odadan yok edilmişti. Yarım saat kadar sonra Don Sabas, telaşlanmamaya çalışarak kalktı, giyinmeye başladı.

İşte o zaman, "Evet, Carmichael ne söyledi?" diye sordu.

"Daha sonra uğrayacağını söyledi."

Sofraya oturuncaya kadar bir daha konuşmadılar. Don Sabas, perhiz yemeğini didiklemeye koyuldu. Karısı ise, incecik yapısına, cansız görünüşüne aykırı düşecek kadar tepeleme doldurdu tabağını. Sorup sormamak için uzun süre düşündükten sonra konuşmaya başladı:

"Carmichael ne istiyor?"

Don Sabas başını bile kaldırmadı.

"Ne isteyecek? Para istiyor."

Kadın, "Ben de öyle tahmin etmiştim," diye göğüs geçirdi. "Zavallı Carmichael, yıllarca elinden oluk gibi para aksın da, onun bunun sadakasına muhtaç ol." Kadın konuştukça, iştahı kapandı.

"Ne olur, istediği parayı ver Sabitas," diye yalvardı. "Tanrı da seni ödüllendirir." Çatalıyla bıçağını tabağın üzerine çaprazlama koyarak merakla sordu:

"Kaç paraya ihtiyacı varmış?"

Don Sabas oralı olmadan, "İki yüz peso," diye cevap verdi.

"İki yüz peso ha!"

"Aklın alıyor mu!"

Don Sabas, işinin başından en aşkın olduğu pazarların tersine, pazartesi öğleden sonraları rahatına bakardı. Sığırlar topraklarında, otlaklarında yayılıp semirirken, Don Sabas da çalışma odasındaki vantilatörün başında saatlerce uyuklayabilirdi. Oysa o gün, bir an olsun rahat edemiyordu.

Karısı, "Sıcaktan," dedi.

Don Sabas'ın ölgün gözlerinde bir bezginlik kıvılcımı yandı söndü. Eski, ahşap masa, dört maroken koltukla döşeli, bir köşesine koşum takımları yığılmış daracık odanın perdeleri sıkı sıkıya kapalıydı ve hava boğucu sıcaktı.

Don Sabas, "Olabilir," dedi. "Ekim hiç bu kadar sıcak yapmazdı."

Karısı, "Anımsıyor musun, on beş yıl önce yine böyle sıcak bastırmıştı da arkasından deprem olmuştu," dedi.

Don Sabas dalgın bir tavırla, "Anımsamıyorum," diye cevap verdi. "Bilirsin, ben hiçbir şeyi aklımda tutmam. Üstelik bugün felaketlerden söz edecek halde değilim."

Don Sabas gözlerini yumdu. Kollarını karnının üzerinde kavuşturarak uyur gibi, "Carmichael gelirse, evde olmadığımı söylersin," diye mırıldandı. Karısının yüzünde yalvaran bir ifade belirdi.

"Hiç keyfin yok. Aksiliğin üzerinde," dedi.

Don Sabas cevap vermedi. Kadın telli kapıyı sessizce aralayarak odadan çıktı. Don Sabas, gerçekten uyuduktan sonra akşama doğru gözlerini açtı ve bir düşün devamı gibi karşısına dikilmiş, uyanmasını bekleyen Belediye Başkanı ile yüz yüze geldi.

Teğmen, "Sizin gibi birisi," diye gülümsedi, "kapı açıkken uyumamalı."

Don Sabas şaşkınlığını hiç belli etmedi. "Evimin kapıları size her zaman açıktır," dedi. Zile uzandıysa da, Başkan bir el hareketiyle onu durdurdu.

Don Sabas, "Kahve içmez miydiniz?" diye sordu.

Belediye Başkanı, özlem dolu bir bakışla çevresine bakınarak, "Şimdi içmem," dedi. "Siz uyurken, burası çok hoşuma gitti. Başka bir kasabadaymış gibi oldum."

Don Sabas, parmaklarıyla gözkapaklarını ovuşturdu. "Saat kaç?"

Belediye Başkanı saatine baktı. "Beşe geliyor," dedikten sonra, oturuş biçimini değiştirip asıl konuya girdi.

"Konuşacak mıyız?"

Don Sabas, "Sanırım, pek fazla seçeneğim yok," diye karşılık verdi.

"Konuşmaktan kaçınmaya değmez. Üstelik, kimsenin bilmediği bir konu da değil." Sonra hareketlerini ve sesini hiç zorlamadan, aynı rahatlık içinde devam etti:

"Söyleyin bana Don Sabas, Dul Bayan Montiel, hayvanlarını size satmayı önerdikten sonra, kadının kaç baş hayvanını kestirip kendi damganızı vurdurdunuz?"

Don Sabas omuzlarını silkti.

"Hiçbir fikrim yok."

Belediye Başkanı, "Buna ne dendiğini bilirsiniz kuşkusuz," dedi.

Don Sabas hiç sektirmeden, "Davar hırsızlığı denir," diye cevabı yapıştırdı.

"Evet, tastamam öyle derler." Başkan sesinin tonunu değiştirmeden sözünü sürdürdü:

"Diyelim ki, üç gün içinde iki yüz baş hayvan kestiniz."

Don Sabas, "Keşke kesseydim," dedi.

"İki yüz diyelim. Koşulları biliyorsunuz: Hayvan başına elli peso belediye harcı vereceksiniz."

"Kırk."

"Elli."

Don Sabas, yenilgiyi kabullenen bir tavırla sustu. Döner koltuğa yaslanmış, parmağındaki yüzüğü, yüzük taşını iterek çeviriyordu. Gözleri hayalî bir satranç tahtasına bakar gibi dalmıştı.

Belediye Başkanı, en ufak bir acıma duygusu olmaksızın dikkatle süzüyordu onu. "Ancak, bu kez iş o kadarla bitmiyor," diye devam etti. "Şu andan itibaren, nerede olurlarsa olsunlar, José Montiel'in malı olan bütün sığırlar, belediyenin korumasına alınmış bulunuyor." Boş yere bir tepki bekledikten sonra açıkladı:

"Bildiğiniz gibi, zavallı kadıncağız zırdeli."

"Peki ya Carmichael?"

Belediye Başkanı, "Carmichael iki saat önce gözaltına alındı," dedi.

Don Sabas'ın o anda yüzünde beliren ifade, hayranlık da olabilirdi, şükran da, şaşkınlık da. Birdenbire koca

gövdesi, önüne geçilmez sessiz bir kahkahayla sarsılarak masanın üzerine yığıldı.

"Bu ne mucize Teğmen," dedi. "Bütün bunlar size bir düş gibi geliyordur herhalde."

Akşama doğru, Dr. Giraldo geçmişte epey yol aldığına kesinlikle inanç getirdi. Alandaki badem ağaçları yine tozlanmıştı. Yeni bir kış daha geçiyordu, ama ayak izleri Doktor'un belleğinde iyice yer bırakıyordu. Peder Ángel akşam yürüyüşünden dönerken, Doktor'u muayenehanenin kapısına anahtar uydurmaya çalışırken buldu.

"Görüyorsunuz ya Doktor," diye gülümsedi, "kapıyı açmak için bile Tanrı'nın yardımına ihtiyacınız var."

Doktor, "Ya da bir el fenerine," diye gülümseyerek cevap verdi. Anahtarı kilitte çevirdikten sonra bütün dikkatini Peder Ángel'a verdi. Alacakaranlıkta Peder'i hayal meyal seçti. "Durun bir dakika Peder," dedi. "Karaciğerinizin pek yolunda gittiğini sanmıyorum." Peder'in kolunu tuttu.

"Öyle mi dersiniz?"

Doktor kapının lambasını yaktıktan sonra, bir Doktor gibi değil de, bir dost kaygısıyla Peder'in yüzünü inceledi. Sonra telli kapıyı açtı. Odanın lambasını yaktı.

"Kendi bedeninize beş dakikacık ayırmayı çok görmeyin Peder. Şu tansiyonunuza bir bakalım."

Peder Ángel'in acelesi vardı. Ama Doktor diretince muayenehaneye girerek, tansiyonu ölçülsün diye kolunu sıvadı.

"Benim zamanımda böyle şeyler hiç yoktu."

Dr. Giraldo Peder'in karşısına bir sandalye çekip oturdu ve tansiyon aletini takmaya hazırlandı.

"Şimdi de zamanınız geçmiş değil Peder," diye gülümsedi. "Bu beden sizi bu zamanın ötesine kaçırmaz."

Doktor tansiyonuna bakarken Peder de muayene odalarının herkeste uyandırdığı merakla çevresine bakınıyordu. Duvarda sararmış bir diploma, bir yanağı mosmor olmuş pembe yüzlü bir kız resmi ve çıplak yatan bir hasta kadının başucunda Azrail'le çarpışan bir doktor tablosu asılıydı. Beyaz boyalı demir muayene masasının arkasında, içinde etiketli şişeler duran bir dolap vardı. Pencerenin yanındaki camlı dolapta cerrahi aletler duruyordu, öteki iki dolap ise tıka basa kitap doluydu. Odadaki tek belirgin koku, alkol kokusuydu.

Tansiyonu ölçtükten sonra Dr. Giraldo'nun yüzünden bir şey anlamak imkânsızdı.

Peder Ángel, "Bu odaya bir aziz gerek," diye mırıldandı.

Doktor duvarlara göz gezdirdi. "Sadece bu odaya değil, bütün kasabaya bir aziz gerek." Tansiyon aletini deri kaplı kutusuna kaldırıp fermuarını zorla kapattıktan sonra, "Tansiyonunuzun çok iyi olduğunu bilin Peder," dedi.

"Ben de öyle tahmin etmiştim." Sonra hafif bir şaşkınlıkla ekledi:

"Ekimde hiç bu kadar iyi olmamıştım."

Peder, ağır ağır kolunu aşağı çekti. Yamalı cüppesi, pençeleri açılmış kunduraları, tırnakları boynuz gibi kıvrılmış nasırlı elleriyle, son derece yoksul bir insan olduğu ilk bakışta anlaşılıyordu.

Doktor, "Ama yine de," diye devam etti, "sizin için kaygılanıyorum. Günlük çalışma temponuzun, böylesine bir ekim havası için uygun olmadığını kabul etmek zorundasınız."

"Tanrı bizden bunu bekliyor."

Doktor arkasını dönüp pencereden karanlık nehre baktı. "Acaba nereye kadar?" dedi. "Altındaki her şeyin aynı kaldığını bile bile, insanların içgüdülerine zırh geçirmek için yıllar yılı didinmek pek Tanrı işi gibi gelmi-

yor bana." Uzunca bir süre sustuktan sonra da, "Son birkaç gündür, Tanrı'nın karşı konmaz düzeninin çökmeye başladığı izlenimine kapılmıyor musunuz?" diye sordu.

Peder Ángel, "Ömrüm boyunca her gece aynı izlenimi duydum," dedi. "İşte o yüzden de, ertesi gün daha bir gayretle kolları sıvayıp işe koyulmam gerektiğini biliyorum."

Peder, "Saat altıya geliyor," diyerek ayağa kalktı ve muayenehaneden çıkmaya hazırlandı. Doktor pencereden ayrılmadan, sanki kolunu uzatıp Peder'in yolunu kesermişçesine konuştu:

"Peder, bir gece elinizi kalbinize koyun ve ahlakın yara almış yerlerine pansuman yapıp yapmadığınızı kendinize sorun."

Peder Ángel, boğulacakmış gibi bir duyguya kapıldı ve bunu gizleyemedi. "Ölüm saati gelip çattığında, bu sözlerin ne kadar ağır olduğunu göreceksiniz Doktor," dedi. Sonra iyi geceler dileyip kapıyı yavaşça kapatarak çıktı.

Peder, aklını bir türlü duaya veremiyordu. Kiliseyi kapatırken Mina geldi ve iki gün içinde sadece bir farenin kapana tutulduğunu haber verdi. Trinidad'ın yokluğunu fırsat bilen fareler, kilisenin temelini çökertme noktasındalarmış gibi geliyordu Peder'e. Mina, yine de kapanları kurmuştu. Peynire zehir katmış, fare yavrularının izini kollamış ve Peder'in yardımıyla bulduğu yeni yuvaların ağzını ziftle tıkamıştı.

Peder, "Bu işi yaparken imanla yap," demişti. "O zaman, fareler kuzu gibi kapana kısılır."

Peder Ángel, uykuya dalmadan önce uzun süre yatakta döndü durdu. Uykusuzluğun getirdiği sinir gerilimi içinde, Doktor'un yüreğine ektiği yenilgi duygusuna tamamen kapıldı. Bu huzursuzluk, ardından kilisenin içinde cirit atan fareler ordusu ve gece yasağının ürkütü-

cü ıssızlığı bir araya gelince, Peder'i en korkunç anısına sürükleyecek bir güç oluşturuverdiler:

Kasabaya ilk geldiği gecenin bir yarısında, Nora Jacob'un ölüm döşeği başına, dua etmeye çağrılmıştı. Ölümü karşılamaya hazırlanmış bir odada bütün ayrıntılarıyla bir günah çıkarılışını dinlemişti. Odada, yatağın başucunda asılı duran haç ile birkaç tahta sandalyeden başka bir şey yoktu. Can çekişen kadın, kocası Nèstor Jacob'un, yeni doğan kızının babası olmadığını itiraf etmişti. Peder Ángel, kocasının huzurunda kadının itirafını yinelemesi ve pişmanlık getirmesi üzerine günahlarının bağışlandığını belirtmişti.

Sirkte çalışanlar, organizatörün düzenli emirlerine uyarak koca koca sırıkları söktüler ve sirk çadırı, rüzgârda ağaçların hışırdayışını andıran bir inleyişle ağır ağır çöktü. Güneş doğarken çadır toplanmıştı. Kadınlarla çocuklar sandıkların arasında kahvaltı ederken, erkekler de yaban hayvanlarını tekneye yüklemekle meşguldüler. Çatanalar ilk düdüklerini çaldıklarında, kasabadan tarihöncesi bir hayvanın geçtiğini gösteren tek belirti, boş arsada yakılmış olan ateşlerin iziydi.

Belediye Başkanı o gece hiç uyumamıştı. Sirkin motorlara yüklenişini balkonundan seyrettikten sonra, Başkan da rıhtımdaki kalabalığa karıştı. Sırtında hâlâ manevra üniforması vardı. Gözleri uykusuzluktan kızarmış, suratı iki günlük sakalla gölgelenmişti. Organizatör, motorun tepesinden onu gördü.

"Merhaba Teğmenim!" diye seslendi. "Krallığınızı size bırakıyorum!" Organizatör eski püskü tulumunun üzerine bir pelerin atmıştı. Bu kılığı ve yuvarlak suratıyla papazlara benziyordu. Kırbacı da elindeydi.

Belediye Başkanı iskelenin ucuna yürüdü. Kollarını iki yana açarak, "Özür dilerim Generalim," diye şakaya şakayla karşılık verdi. "Neden gittiğinizi açık yüreklilikle söylemek dürüstlüğünü göstereceğinizi umarım," dedik-

ten sonra rıhtımdaki kalabalığa döndü:

"Çocuklara bedava gösteri yapmayı kabul etmediği için, ben de oyun iznini iptal ettim," diye açıkladı.

Teknelerin son düdüğü ile makinelerin uğultusu, organizatörün cevabını boğdu. Su, derin bir soluk verircesine, dipten kalkan çamuru fışkırttı nehrin yüzüne. Organizatör, motorlar nehrin ortasında tornistan edinceye kadar bekledikten sonra, küpeştenin kenarından eğildi, ellerini boru gibi yaparak ciğerlerinin var gücüyle haykırdı:

"Hoşça kal, orospu çocuğu polis bozuntusu!"

Belediye Başkanı hiç oralı olmadı. Elleri ceplerinde, motor sesi kaybolana kadar öylece bekledi. Sonra gülümseyerek kalabalığın içinden sıyrılıp yürüdü, Suriyeli Moisés'in dükkânına gitti.

Saat nerdeyse sekiz olmak üzereydi. Suriyeli, kapının önünde sergilediği malları kaldırmaya başlamıştı.

Belediye Başkanı, "Demek sen de gidiyorsun ha..." dedi.

Suriyeli gökyüzüne bakarak, "Birazdan yağmur başlayacak," diye karşılık verdi.

Başkan, "Çarşambaları yağmaz," diye kestirip attı.

Dirseklerini tezgâha dayadı. Suriyeli mallarını kaldırıp, karısına kahve yapmasını söyleyene kadar, Başkan rıhtımın üzerinde biriken bulutları seyretti.

Kendi kendine söylenircesine içini çekerek, "Bu gidişle, başka kasabalardan ödünç vatandaş toplamamız gerekecek," dedi.

Kahvesini ağır ağır yudumladı. Üç aile daha kasabayı terk etmişti. Suriyeli Moisés'in hesabına göre, onlarla birlikte bir hafta içinde giden ailelerin sayısı beşi buluyordu.

Başkan, "Er geç geri dönecekler," dedi. Fincanın dibindeki telve izlerini dikkatle incelerken, kayıtsız bir tavırla konuştu:

"Nereye giderlerse gitsinler, göbek bağlarının bu köye gömülü olduğunu hatırlayacaklar."

Başkan, yağmurun yağmayacağı konusundaki kesin yargısına rağmen, birkaç dakika içinde kasabayı sele boğan şiddetli sağanak geçinceye kadar dükkânda beklemek zorunda kaldı. Sonra karakola gitti. Yağmurdan sırılsıklam olmasına rağmen, avlunun ortasında bir tabureye oturmuş bekleyen Señor Carmichael'le karşılaştı.

Başkan, Señor Carmichael'e aldırış etmeden nöbetçi polisin verdiği tekmili dinledi. Sonra, Pepe Amador'un derin uykudaymış gibi yüzükoyun yere uzanıp yattığı hücrenin kapısını açtırdı. Ayağıyla, Pepe Amador'u yüzüstü çevirip dayaktan şekli değişmiş suratına gizlice acıyarak baktı.

"Ne zamandır yemek yemiyor?"

"Önceki geceden beri."

Başkan, polislere Amador'u yerden kaldırmalarını emretti. Üç polis, adamı koltuk altlarından tutup sürükleye sürükleye yerden altmış santim yüksekliğindeki beton kerevete taşıdılar. Pepe Amador'un az önce yattığı yerde hafif bir ıslaklık kaldı.

İki polis Pepe Amador'u kollarından tutarak oturturken, üçüncüsü de başı düşmesin diye saçlarına yapışıp çekiyordu. Düzensiz soluğu ve dudaklarındaki yıkılmışlık anlatımı da olmasa, insan onu ölmüş sanırdı.

Polisler kollarını bırakınca, Pepe Amador gözlerini açtı. El yordamıyla beton kerevetin kenarını bulup tutundu. Sonra derin bir inleyişle uzandı.

Başkan hücreden çıktı. Polislere, Pepe Amador'a yiyecek bir şeyler vermelerini ve bir süre uyuması için rahat bırakmalarını emretti.

"Sonra da," dedi, "bildirilerini teker teker söyleyinceye kadar icabına bakarsınız. Uzun süre direneceğini sanmıyorum." Balkondan bakınca ellerini yüzüne kapamış,

tabureye büzülmüş oturan Señor Carmichael'ı gördü.

"Rovira!" diye seslendi. "Carmichael'ın evine git de, karısına söyle adama giyecek bir şeyler göndersin. Sonra da adamı buraya getir."

Kapı vurulduğunda, Başkan masasına yaslanmış uyuyordu. Beyaz ve kuru giysiler içinde Señor Carmichael göründü. Ayakkabılarından başka sırtındaki her şeyi değiştirmişti. Ama ayakkabıları, boğulmuş birinin kunduraları gibi ıslanmaktan şişip yumuşamıştı. Belediye Başkanı, onunla konuşmaya başlamadan önce, polise kuru pabuç getirmesini söyledi.

Señor Carmichael kolunu polise doğru kaldırdı. "Böyle iyiyim," dedi. Sonra son derece onurlu bir tavırla Başkan'a dönerek açıkladı:

"Bundan başka ayakkabım yok."

Başkan, Señor Carmichael'e oturmasını söyledi. Yirmi dört saat önce Señor Carmichael kurşun geçirmez büroya çağrılarak Montiel mülklerinin durumu hakkında uzun uzadıya sorguya çekilmişti. Adam ayrıntılı bir açıklama yapmıştı. Sonunda Belediye Başkanı, belediye uzmanlarının saptayacağı bir fiyatla bu malları almak istediğini söyleyince, Señor Carmichael, vasiyetname işleme konuncaya kadar böyle bir şeye izin vermeyeceğini son derece kesin ve kararlı bir dille belirtmişti.

İki gün aç bırakılıp yağmura, polislere, sıkıntıya katlanmak zorunda kaldıktan sonra da, Belediye Başkanı'nın karşısına getirildiğinde, Señor Carmichael'ın kararlı tutumunda bir değişiklik olmadı.

Belediye Başkanı, "Sen inatçı katırın tekisin Carmichael," dedi. "Vasiyetnamenin onaylanmasını bekleyecek olursan, Don Sabas denen o haydut, Montiel hayvanlarının hepsine kendi damgasını vurup geçecek."

Señor Carmichael omuzlarını silkti.

Başkan uzun süre sustuktan sonra, "Pekâlâ," dedi. "Se-

nin namuslu bir insan olduğunu hepimiz biliyoruz. Ama şunu unutma: Beş yıl önce, Don Sabas, gerilla gruplarıyla ilişkisi olanların listesini José Montiel'e verdi. Bu yüzden de, kasabada kalabilen tek muhalefet lideri olabildi zaten."

Señor Carmichael müstehzi bir tavırla, "Biri daha kaldı," dedi. "Dişçi!"

Başkan bunu duymazdan geldi.

"Kendi adamlarını satabilecek tıynette birinin, sen yirmi dört saat yağmur ya da güneş altında otursan umursayacağını mı sanıyorsun?"

Señor Carmichael başını eğdi, tırnaklarına bakmaya başladı. Belediye Başkanı, masasının üzerine oturdu.

Sesini yumuşatarak, "Hem çoluk çocuğunu da düşün," dedi.

Señor Carmichael, karısıyla iki çocuğunun bir gece önce Belediye Başkanı'nı ziyaret ettiklerini de bilmiyordu, Başkan'ın onlara kendisini yirmi dört saat içinde serbest bırakmaya söz verdiğinden de haberi yoktu.

Señor Carmichael, "Merak etmeyin," dedi. "Onlar kendi başlarının çaresine bakarlar."

Başkan odada bir aşağı bir yukarı gezinmeye başlayana kadar Señor Carmichael başını kaldırmadı. Sonra içini çekerek, "Bir başka çözüm yolu daha var Teğmen," dedi. Sözüne devam etmeden önce, yumuşak bakışlarla Başkan'ı süzdü:

"Vur beni!"

Señor Carmichael bu öneriye cevap alamadı. Bir dakika sonra, Belediye Başkanı odasında derin bir uykuya dalmış, Señor Carmichael de yeniden avludaki tabureye dönmüştü.

Karakoldan iki sokak ötede oturan Kâtip'in keyfine diyecek yoktu. Sabahtan öğleye kadar mahkeme salonu-

nun arkasında kestirmiş ve bu arada Rebeca Asis'in güzelim göğüslerini de bir rastlantı sonucu görmüştü. Öğle vakti şimşek çakmış gibi bir şeydi bu: Banyonun kapısı bir anda açılıvermiş ve başına sardığı havlu dışında andan doğma olan dilber hatun kapıda belirivermişti. Sonra birden haykıracakmış gibi ağzını açarak pencereye koşup sıkı sıkı kapatmıştı.

Kâtip, büronun loşluğunda gördüğü bu hayalin verdiği ıstırabı yarım saat üzerinden atamadı. Saat on ikiye doğru, kapıya kilidi asıp o hayali kafasından uzaklaştırmak için bir şeyler atıştırmaya çıktı.

Telgrafhanenin önünden geçerken, posta müdürü Kâtip'e el edip çağırdı. "Yeni bir papaz geliyor," dedi. "Dul Bayan Asís, bölge başpapazına mektup yazdı." Kâtip, elini şöyle bir sallayarak tersledi onu:

"İnsanın en büyük erdemi, sır saklamasını bilmektir," dedi. Alanın köşesini dönerken, dükkânının önündeki su birikintilerinin üzerinden atlasa mı atlamasa mı diye düşünmekte olan Señor Benjamin'le burun buruna geldi. "Bir bilseniz, Señor Benjamin," diye söze başladı.

Señor Benjamin, "Neyi?" diye sordu.

Kâtip, "Yok bir şey," dedi. "Bu sırrı mezara kadar saklayacağım."

Señor Benjamin omuzlarını silkti. Kâtip'in bir delikanlı çevikliğiyle su birikintisinin üzerinden atlayışını görünce, o da gayrete gelip bu maceraya atıldı.

O yokken, biri gelip dükkânın arkasına üç gözlü sefertasını, çatal kaşığı ve masa örtüsünü bırakmıştı. Señor Benjamin örtüyü masaya serdi, sofrasını kurup yemeğe hazırlandı. Her şeyi son derece düzenli yapıyordu. Önce, üzerinde koca bir yağ halkası, içinde de kemik bulunan çorbayı içti. Bir başka tabakta pilav, fırında pişirilmiş et ve kızarmış manyok yedi. Sıcak iyiden iyiye bastırmaya başlamıştı, ama Señor Benjamin sıcağa aldırmıyordu. Ye-

meğini bitirip sefertaslarını üst üste yerleştirdikten sonra bir bardak su içti. Tam hamağına uzanacağı sırada, birinin dükkâna girdiğini duydu.

Uykulu bir ses, "Señor Benjamin burada mı?" diye sordu.

Señor Benjamin başını uzattı. Siyahlar giyinmiş, başına şal sarmış, kül benizli bir kadın duruyordu karşısında. Pepe Amador'un anasıydı bu.

Señor Benjamin, "Yokum," dedi.

"Ama sensin işte."

"Biliyorum, fakat beni niçin aradığını bildiğim için kendimi yok farz ediyorum."

Kadın, dükkânın arkasına açılan ufak kapının yanında duruyordu. Señor Benjamin hamağını kurmaya devam etti. Kadının her soluk alıp verişinde ciğerlerinden ıslık gibi bir ses çıkıyordu.

Señor Benjamin ters ters, "Orada dikilip durma," dedi. "Ya git ya içeri gir."

Kadın masanın yanındaki sandalyeye oturup sessiz sedasız hıçkırmaya başladı.

Señor Benjamin, "Kusura bakma," dedi. "Herkesin gözü önünde orada dikilip durmakla beni zor duruma soktuğunu düşünmen gerekir."

Pepe Amador'un anası başını açtı, gözlerini şalına sildi. Señor Benjamin hamağı kurduktan sonra, el alışkanlığıyla iplerin sağlamlığını şöyle bir yokladı. Sonra kadına döndü.

"Demek, sana dilekçe yazmamı istiyorsun."

Kadın başını salladı.

Señor Benjamin, "Evet," diye sözünü sürdürdü. "Sen hâlâ dilekçenin iş göreceğine inan." Sesini alçaltarak konuşmasını tamamladı:

"Bugünlerde, adalet dilekçelere değil, kurşunlara bağlı."

"Herkes aynı şeyi söylüyor, ama oğlu hapiste olan tek kişi de benim."

Kadın bir yandan konuşuyor, bir yandan da o âna kadar elinde sıkı sıkı tuttuğu çıkının düğümünü açıyordu. Çıkının içinden, terden nemlenmiş kâğıt paralar çıkardı: sekiz peso. Paraları Señor Benjamín'e uzattı.

"Bütün param bu."

Señor Benjamin paralara şöyle bir baktı. Omuzlarını silkti. Paraları alıp masanın üzerine bıraktı. "Bir yararı olmayacağını biliyorum," dedi. "Ama azimli ve inatçı biri olduğumu Tanrı'ya kanıtlamak için dediğini yapacağım." Kadın sessizce teşekkür ettikten sonra yeniden ağlamaya başladı.

Señor Benjamin, "Her halükârda Belediye Başkanı'ndan çocukla görüşmek için izin al ve oğlanı bildiklerini söylemeye ikna et," diye akıl verdi. "Aksi takdirde, dilekçeyi ha onlara vermişsin, ha domuzların önüne atmışsın, sonuç fark etmez."

Kadın burnunu şalına sildikten sonra tekrar başını örttü ve Señor Benjamín'in yüzüne bakmadan dükkândan çıktı.

Señor Benjamin, saat dörde kadar öğle uykusuna yattı. Elini yüzünü yıkamak için avluya çıktığında hava açılmış, her yanı kanatlı karıncalar doldurmuştu. Señor Benjamín üstünü değiştirip kafasındaki üç tel saçı taradıktan sonra, damgalı kâğıt almak için postaneye gitti.

Dilekçeyi yazmak için dükkâna dönerken, kasabada bir şeyler olduğunu fark etti. Uzaktan uzağa bağırmalar duydu. Yanından koşarak geçen bir grup çocuğa neler olduğunu sordu. Çocuklar koşmalarına ara vermeden cevapladılar. Bunun üzerine Señor Benjamin postaneye dönüp damgalı kâğıdı iade etti.

"Artık buna gerek kalmadı," dedi. "Pepe Amador'u öldürmüşler."

Uyku sersemliği içindeki Belediye Başkanı, bir eliyle düğmelerini ilikleyip öteki eliyle palaskasını tutarak merdivenleri iki sıçrayışta indi. Işığın rengi kafasını karıştırdı, sabah mı akşam mı olduğunu kestiremedi. Neler olup bittiğini kavrayamadı, ama karakola gitmesi gerektiğini sezdi.

O geçerken evlerin pencereleri kapanıyordu. Kollarını iki yana açmış bir kadın, sokağın ortasından aksi yöne doğru koşuyordu. Durgun gökyüzünde kanatlı karıncalar uçuyordu. Belediye Başkanı ne olduğunu daha anlamadan, tabancasını çekip koşmaya başladı.

Bir grup kadın karakolun kapısını zorluyordu. Birkaç erkek de onları uzaklaştırmaya çalışıyordu. Belediye Başkanı onları itip kakarak yardı geçti, sırtını kapıya dayadı ve namluyu kalabalığa çevirdi.

"Bir adım atanı mıhlarım.

O âna kadar kapıyı içeriden tutmakta olan polis, tüfeğini tetikte tutarak kapıyı aralayıp düdüğünü çaldı. İki polis balkona fırlayıp havaya birkaç el ateş ettiler. Kalabalık, sokağın ucuna doğru kaçışıp dağıldı. O anda, az önce koşan kadın köpek gibi uluyarak köşeyi döndü. Başkan, Pepe Amador'un anasını tanıdı. Bir sıçrayışta kendini karakolun içine atarak merdivenden polislere seslendi:

"Şu kadının icabına bakın."

Karakolun içinde çıt çıkmıyordu. Belediye Başkanı, hücrenin kapısında duran polisleri bir yana itip de Pepe Amador'u görene kadar ne olduğunu kesinlikle anlayamadı. Pepe Amador yerde iki büklüm yatıyordu. Elleri bacaklarının arasındaydı. Rengi soluktu, ama görünürde kan yoktu.

Başkan, delikanlının yaralı olmadığına kendini inandırdıktan sonra onu sırtüstü uzattı, gömleğinin eteklerini belinden içeri soktu, pantolonunun önünü iliklediı. Son olarak da kemerini bağladı.

Ayağa kalktığında, Başkan her zamanki serinkanlılığını takınmıştı, ama polislere bakarken bir bezginlik, bir yılgınlık başlangıcını gösteren anlatım vardı yüzünde.

"Kim yaptı bu işi?"

Sarışın dev, "Hepimiz," diye karşılık verdi. "Kaçmak istedi."

Belediye Başkanı düşünceli bir tavırla iriyarı polise baktı, birkaç saniye süreyle ne diyeceğini bilemezmiş gibi sustu. Sonunda, "Bu masalı kimse yemez," diyerek sarışın deve yaklaştı. Elini uzattı.

"Tabancanı bana ver."

Polis palaskasını çözdü, Başkan'a uzattı. Başkan, yakılmış iki kurşunun yerine yenilerini doldurduktan sonra tabancayı bir başka polise verdi. Yakından bakılınca yüzünde çocuksu bir ifade olan sarışın dev, hiç sesini çıkarmadan kendisini bitişik hücreye tıkmalarına boyun eğdi.

Hücrede anadan doğma soyunup giysilerini Başkan'a verdi. Bütün bu hareketler hiç aceleye getirilmeden yapılıyor, herkes sanki kutsal bir törendeymişçesine üzerine düşenin ne olduğunu bilerek yerine getiriyordu. Sonunda Başkan, ölünün hücresini kendi eliyle kilitledikten sonra avluya bakan balkona çıktı. Señor Carmichael hâlâ tabureye tünemiş oturuyordu.

Başkanın bürosuna götürülen Señor Carmichael, koltuğa buyur edildiği halde istifini bozmadan masanın önünde durdu. Giysileri yine sırılsıklamdı. Başkan, olup bitenlerden haberi bulunup bulunmadığı sorduğu zaman da Señor Carmichael cevap vermedi.

Başkan, "Ne yapacağımı düşünecek vaktim olmadı henüz," dedi. "Daha doğrusu, bir şey yapıp yapmayacağıma da karar vermiş değilim. Ancak, neye karar verirsem vereyim, şunu unutma: İstesen de istemesen de, bu işin içinde olacaksın."

Señor Carmichael, masanın önünde dikilip duru-

yordu. Giysileri üzerine yapışmıştı. Gövdesi, boğulmuş da, üç gündür hâlâ su yüzüne çıkmamış bir ceset gibi şişmeye başlamıştı. Belediye Başkanı, Señor Carmichael'den bir yaşam belirtisi gelmesini boşuna bekledi.

"Bu durumu hesaba kat Carmichael, artık seninle ortağız."

Başkan bu sözü son derece ciddi, hatta biraz da dramatik bir havayla söyledi. Ne var ki, Señor Carmichael'ın beyni algılama gücünü yitirmişe benziyordu. O şişmiş ve mahzun haliyle masaya dayanıp durmaya devam etti. Kurşun geçirmez kapı kapandıktan sonra bile bu duruşunu bozmadı.

Karakolun önünde iki polis, Pepe Amador'un anasının bileklerini tutuyorlardı. Üçü de sakin görünüyordu. Kadın düzenli soluklar alıyordu ve gözlerinde yaş yoktu. Ama Başkan kapıda görünür görünmez, kadın müthiş bir çığlık atarak öylesine silkindi ki, polislerden biri kadının bileğini bırakmak zorunda kaldı. Öteki polis ise, bir güreşçi edasıyla kolunu kıstırıp kadını yere yıktı.

Başkan kadına bakmadı. Öteki polisi de yanına alarak, köşe başından olanlara bakan grubun karşısına dikildi. Ortadan konuşarak, "Daha kötü bir şeyler olmasını istemiyorsanız, içinizden biri şu kadını evine götürsün," dedi.

Yine polisle birlikte kalabalığı yarıp geçti ve mahkemeye doğru yürüdü. Mahkeme binasında kimse yoktu. Bunun üzerine Başkan, Yargıç Arcadio'nun evine gitti ve kapıyı vurmadan itip açarak seslendi:

"Yargıç!"

Gebeliği iyice ağırlaşmış olan Yargıç'ın karısı kendini güçbela kaldırarak evin loş bir kuytusundan cevap verdi:

"Gitti."

Başkan eşikten adımını atmadı.

"Nereye?"

Kadın, "Nereye gidecek?" dedi. "Boktan bir kerhaneye gitmiştir."

Başkan, polise içeri girmesini işaret etti. Kadının yüzüne bakmadan yanından geçtiler. Yatak odasının altını üstüne getirip içeride hiç erkek eşyası kalmadığına kanaat getirdikten sonra oturma odasına döndüler.

Başkan, "Ne zaman gitti?" diye sordu.

Kadın, "İki gece önce," dedi.

Başkan uzunca bir süre susarak düşündü.

Birden, "O orospu çocuğu," diye haykırdı, "ister yerin yedi kat dibine gizlensin, ister yeniden orospu anasının karnına girsin, ölü ya da diri onu bulup çıkaracağız! Devletin elinin erişemeyeceği yer yoktur."

Kadın içini çekti.

"Tanrı yardımcınız olsun Teğmen."

Hava kararmaya başlıyordu. Karakolun köşesinde polislerin yaklaştırmadığı birtakım gruplar vardı hâlâ. Ama Pepe Amador'un anasını eve götürmüşlerdi ve kasaba sakin görünüyordu.

Belediye Başkanı doğruca ölünün hücresine gitti. Bir çuval getirmelerini söyledi. Sonra polisin yardımıyla, kasketiyle gözlüğünü de takıp ölüyü çuvala sardı. Karakolun orasından burasından tel, kordon, ip, ne bulursa toplayıp bunlarla cesedi tepeden tırnağa evire çevire bağladı, işini bitirdiğinde Başkan kan ter içinde kalmıştı, ama sırtından cesedin yükünü atmış, rahatlamıştı.

Başkan, ancak o zaman hücrenin ışığını yaktı. Polise, "Kazma, kürek ve fener al gel," dedi. "Sonra González'i çağır, arka bahçeye derin bir çukur kazın. Orada toprak biraz daha kuru." Başkan bunları söylerken, kelimeleri tek tek düşünüp buluyormuş gibi ağır ağır konuşuyordu.

"Ömrünün sonuna kadar da şunu hiç aklından çıkarma," diye sözünü bitirdi, "bu oğlan ölmedi."

İki saat sonra, mezarın kazılması hâlâ tamamlanma-

mıştı. Başkan balkondan dışarı göz attı. Sokakta, bir köşeden ötekine devriye gezen bir polisten başka kimse yoktu. Başkan merdivenin lambasını yakıp odanın en kuytu köşesine çekildi. Uzaktan uzağa gelen çulluk sesinden başka çıt çıkmıyordu.

Belediye Başkanı'nı daldığı tavşan uykusundan uyandıran, Peder Ángel'in sesi oldu. Başkan, onun önce nöbetçi polisle, sonra da birlikte olduğu biriyle konuştuğunu duydu. Sonra öteki sesi de tanıdı. Sesler, bu kez karakolun içinden gelinceye kadar, Başkan açılır kapanır koltuktan kalkmadı. Merdivenlerde ayak sesleri duyuldu. İşte o zaman Başkan uzandı, karabinayı aldı.

Başkan'ı merdiven başında görünce Peder Ángel durdu. İki adım arkasında, bembeyaz, kolalı gömleği ve çantasıyla Dr. Giraldo vardı. Doktor sivri dişlerini göstererek şaka yaparcasına konuştu:

"Beni otopsi için çağırasın diye bütün gün beklemekten iflahım kesildi Teğmen."

Peder Ángel, saydam ve dingin gözlerini Doktor'dan Belediye Başkanı'na çevirdi. Başkan da gülümsedi.

"Ceset olmadığı için, otopsi de olmayacak," dedi.

Peder, "Pepe Amador'u görmek istiyoruz," diye söze girdi.

Başkan, karabinayı yere doğru tutarak Doktor'a hitaben konuşmasını sürdürdü:

"Bunu ben de istiyorum. Ama elimizden bir şey gelmiyor." Birden gülümsemeyi keserek sözünü bitirdi:

"Kaçtı."

Peder Ángel bir basamak çıktı. Başkan karabinayı ona doğrulttu. "Olduğun yerden kıpırdama Peder," diye uyardı. Bunun üzerine Doktor da bir basamak daha çıkarak ve hâlâ gülümseyerek konuşmaya başladı:

"Bak dinle Teğmen. Bu kasabada hiçbir şey gizli kalmaz. Don Sabas, vaktiyle sattığı eşeklere ne yapıyorsa,

aynısının delikanlıya yapıldığını bilmeyen kalmadı."

"Kaçtı o."

Başkan Doktor'a bakarken, Peder Angel birden kollarını kaldırıp iki basamak çıkıverdi. Başkan hemen kendini toparladı, elinin kenarıyla tüfeğin emniyetine vurarak açtı ve iki bacağını ayırarak merdivenin başında dimdik dikildi.

"Dur!" diye bağırdı.

Doktor, Peder'i cüppesinin kolundan yakalayarak durdurdu. Peder Ángel öksürmeye başladı.

Doktor, ilk kez sesini sertleştirerek, "Artık açık olalım Teğmen," dedi. "Otopsinin yapılması gerek. Bu hapishaneye girenlerin neden düşüp düşüp bayıldıklarını bu sefer açığa çıkaracağız."

Başkan, "Bir adım atacak olursan, seni vururum Doktor," dedikten sonra, başını Peder'e çevirmeden sözünü sürdürdü:

"Seni de vururum Peder."

Üçü de oldukları yerden kıpırdamıyorlardı.

Başkan, Peder'e dönerek devam etti, "Üstelik, sevinmen gerek Peder. O yakıştırmaları yazıp evlerin kapısına asan, işte bu oğlandı."

Peder Ángel, "Tanrı aşkına," diye söze başladı, ama öksürükten tıkanınca devam edemedi. Başkan, öksürük krizinin geçmesini bekledikten sonra sözünü bitirdi:

"Şimdi beni dinleyin. Üçe kadar sayacağım. Sonra gözlerim kapalı olarak kapıya doğru ateş edeceğim. Şunu iyice kafana yerleştir, artık şakanın sırası değil. Savaş ilan ettik Doktor."

Doktor, Peder Ángel'i kolundan tutup çekti. Sırtını Başkan'a dönmeden merdivenden inmeye başladı. Sonra birden bir kahkaha koyuverdi.

"İşte bunu beğendim General," dedi. "Birbirimizi iyice anlamaya başlıyoruz."

Başkan sayıyordu:

"Bir..."

Peder'le Doktor, gerisini duymadılar. Karakolun köşesinde birbirlerinden ayrılırlarken, Peder Ángel, dolan gözlerini göstermemek için başını öte yana çevirdi. Dr. Giraldo gülümseyerek Peder'in omzuna vurdu. "Bu kadar şaşırma Peder," dedi. "Bunların tümü yaşamda var." Doktor evinin köşesini dönerken sokak fenerinin ışığında saatine baktı: Sekize çeyrek vardı.

Peder Ángel yemek yiyemedi. Sokağa çıkma yasağı başlayınca masasına oturup mektup yazmaya koyuldu. Gece yarısından sonraya kadar da masanın başından kalkmadı. Yağmurun çisentisi, dış dünyayı silip götürüyor gibiydi. Peder Ángel, kendini yazdıklarına öylesine kaptırmış, öylesine titizlikle yazıyordu ki, arada bir kalemi hokkaya batırmayı unutuyor, bir iki kelimeyi kuru kuru çiziktirdikten sonra kalemi mürekkebe daldırıyordu.

Ertesi sabah ayininden sonra, Peder Ángel postanın cumaya kadar gitmeyeceğini bildiği halde, mektubu postaya attı. Sabahleyin hava bulutlu ve yağışlıydı, ama öğleye doğru açıldı, pırıl pırıl oldu. Yolunu yitirmiş bir kuş avluya kondu, hintsümbüllerinin arasında seke seke yarım saat dolandı. Her seferinde bir oktav yükselerek aşamalı bir ötüş tutturdu. Sonunda ötüşü öylesine tizleşti ki, insan bu sesi ancak düşleyebilir, duyamazdı.

Peder Ángel, akşam yürüyüşünü yaparken, bütün gün peşinde bir sonbahar kokusunun dolaşmış olduğundan emindi. Trinidad'ın evinde, ekim ayına özgü hastalıklar hakkında konuşurlarken de, bir akşam Rebeca Asis'in kilisede kendisini görmeye gelirken süründüğü kokuyu anımsadı.

Peder kiliseye dönerken Señor Carmichael'ın evine uğradı. Carmichael'ın karısı ile büyük kızı perişan durum-

daydılar. Ne zaman hapisteki adamın adını ansalar sesleri titriyordu. Ama küçükler, babalarının baskısından kurtulmanın sevinci içinde, Dul Bayan Montiel'in gönderdiği bir çift tavşana bardaktan su içirmeye çabalıyorlardı. Peder Ángel birden konuşmayı kesip eliyle boşlukta bir işaret yaparak, "Şimdi buldum," dedi. "Boğanotu kokusu bu."

Oysa boğanotu kokusu değildi.

Kapılara yapıştırılan yakıştırmalardan kimse söz etmedi. Son olayların patırtısı içinde yakıştırmalar geçmişte kalan bir anı oluvermişti. Peder Ángel, akşam yürüyüşünde de, gece duasından sonra kendisiyle görüşmeye gelen Katolik Kadınlar Birliği üyeleriyle konuşurken de iyice anladı bunu.

Kadınlar gittikten sonra, Peder acıktığını hissetti. Kızarmış yeşil muz, sütlü kahve ve peynir hazırladı. Karnı doyunca kokuyu unuttu. Soyunurken ve cibinliğin içine girdikten sonra ilaca rağmen ölmemiş birkaç sivriyi avlarken üst üste geğirdi. Midesi kaynıyordu, ama ruhu dinginliğe ermişti.

Peder Ángel, ruh gibi uyudu. Gece yasağının sessizliğinde derinden derine duygulu fısıltılar, sabah ayazıyla etkilenmiş ses tellerinin şakımaya hazırlanışı ve sonunda bir başka çağdan kalma bir şarkı geldi kulağına. Saat beşe on kala Peder Ángel, sağ olduğunu fark etti. Bir gayretle kendini toplayıp doğruldu, gözlerini ovuştururken, "Günlerden Cuma, 21 Ekim," diye düşündü. Sonra yüksek sesle anımsadı: "Aziz Hilarion Günü."

Yüzünü yıkamadan ve dua etmeden kalkıp giyindi. İliklerle düğmelerin yerini birkaç kez karıştırdıktan sonra, cüppesini yukarıdan aşağı ilikleyip gündeliğe giydiği, tabanları açılmaya yüz tutan botlarını geçirdi ayağına. Hintsümbüllerinin olduğu avluya bakan kapıyı açarken aklına bir şarkının sözleri geldi:

"Ölünceye dek düşlerinde kalacağım," diye içini çekti.

Peder, çanı çalmaya başladığında Mina kilisenin kapısını açtı. Vaftiz odasına gitti. Peynire dokunulmamış, kapanlar bozulmamıştı. Peder Ángel, alana bakan kapıyı açtı.

Mina, boş kutuyu sallayarak, "Şansım yok. Bugün bir tane bile yakalanmamış," dedi.

Peder Ángel hiç aldırış etmedi. Pırıl pırıl bir gün başlıyordu. Duru, parlak gökyüzü, bütün olup bitenlere rağmen, aralık ayının bu yıl da tam zamanında geleceğini ilan eder gibiydi. Papaz'ın sesinin yokluğu, Peder Ángel'e hiç o günkü kadar belirgin gelmemişti.

"Dün akşam serenat yaptılar," dedi.

Mina, "Evet, kurşun serenadı," diye doğruladı onu. "Az öncesine kadar silahlar atıldı."

Peder, ilk kez kızın yüzüne baktı. Kör ninesi gibi soluk benizli kız, beline mavi bir kurdele bağlamıştı. Ama erkeksi havası olan Trinidad'ın tersine, bu kız kadınlaşmaya başlıyordu.

"Nerede?"

Mina, "Her yanda," dedi. "Deliler gibi gizli bildiri aramışlar. O arada berber dükkânının döşemesini sökmüşler ve silah bulmuşlar. Hapishane ağzına kadar doldu. Ama dediklerine göre, erkekler gerillalara katılmak için ormana gidiyormuş."

Peder Ángel içini çekti.

"Hiç farkında değilim," dedi. Kilisenin arkasına doğru yürüdü. Kız da sessizce peşinden gitti. Büyük vaiz kürsüsünün önüne geldiler.

Mina, "Bu, hiçbir şey değil," dedi. "Dün gece, yasağa rağmen ve onca silah atılmasına rağmen..."

Peder Ángel durdu. Saf bakışlı, mavi, kısık gözlerini kıza çevirdi. Mina da boş kutuyu koltuğunun altına kıstırarak durdu ve cümlesini tamamlamadan önce sinirli sinirli gülümsedi.

Büyülü gerçekçilik akımının en önemli yazarı Gabriel García Márquez, 1982 yılında Nobel Edebiyat Ödülü'ne değer görülmüştür.

Adı belirsiz bir Güney Amerika ülkesinin adı belirsiz bir kasabasında, yağışlı, bunaltıcı bir sonbahar. Sıcak dayanılır gibi değil, yağmur bardaktan boşanırcasına yağıyor, fareler kilisenin temellerini kemiriyor, kasaba halkı bir dikta rejiminin boyunduğurunda inim inim inliyor. Bu sefil ülkede değişen tek şey, sık sık ve her seferinde kan dökülerek birbirinin yerini alan hükümetler. Sonra bir gün, kasabanın dulu Monteil'in çok önceden öngördüğü tuhaf bir olay yaşanıyor. Ama bir delinin kehanetine kim inanır ki? Birisi gece yarıları kasabalıların kapılarına fitne dolu yakıştırmalar asmaya başlıyor. Ardından biri vuruluyor. Ne var ki aynı zamanda polis şefi de olan belediye başkanı işi ağırdan alacaktır...

Márquez'in bir solukta okunan, mizah ve eleştiri yüklü kısa romanı *Şer Saati*, kuşkular, sırlar, yolsuzluklar, ikiyüzlülükler ve suçların çıban gibi baş verip kan ve irin saçtığı o "şer saatleri"ni anlatıyor.

Kapak resmi: HENRI ROUSSEAU (GÜMRÜKÇÜ)

ISBN 978-975-07-0990-6

15 TL
KDV DAHİL